

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ราชบุรี

Journal of Liberal Arts RMUTT

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2

กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

ISSN 2586-8543

E-ISSN 2730-2105

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี (Journal of Liberal Arts RMUTT)
ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2567
ISSN 2586-8543 E-ISSN 2730-2105

กำหนดออกเผยแพร่

วารสารตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน, กรกฎาคม – ธันวาคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

เบอร์โทรศัพท์ 0 2549 4965

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ และสังคม รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการการบิน พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการต่อไป

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ผิวสอาด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศากร สิงห์เสนี
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์นภัส ภูมิภิตติพิชญ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รสสุคนธ์ สงคง

อธิการบดี
คณบดีคณะศิลปศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรธูมาศ พสิษฐ์ภักกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา ดึงสัญชาติ
ศาสตราจารย์ ดร.บาหยัน อิมสำราญ
ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พงษ์ภิญโญ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิมาน กฤตพลวิมาน
รองศาสตราจารย์ ดร.โสวัตร ณ ถกลาง

มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[illegible]

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ผลดี

รองศาสตราจารย์ ดร.โสวัตรี ณ ถลาง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี พัดทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี นันทศิริพล

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญา อิงอาจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เทพสุริวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร บุญญาสถิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภา สีนธรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ ภูมิรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์

ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง

ดร.ดาร์รัตน์ ชุ่มพัฒน์วงษ์

ดร.กมลทิพย์ ปัญญาสิทธิ์

ดร.สุวิดา นวมเจริญ

ดร.มงคลไชย เทียนสุตินนท์

ดร.อภิศักดิ์ คู่กระสังข์

ดร.ปองสุข ศรีชัย

ดร.เบญจมาศ สอนคำ

ดร.อารีวรรณ หัสติน

มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 2 โดยการจัดทำวารสารนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อเป็นช่องทางแลกเปลี่ยนในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการระหว่างอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั้งภายนอกและภายใน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในด้านการเรียนการสอน ภาษาศาสตร์ การท่องเที่ยว การโรงแรม มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ พลศึกษาและนันทนาการ และอุตสาหกรรมบริการการบิน ภายใต้ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำวารสารวิชาการตามมาตรฐานการกำหนดคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนการตีพิมพ์

เนื้อหาของบทความมีจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ 1) การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus 2) การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม 3) ความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe 4) แนวโน้มของซอฟต์แวร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย 5) การวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร 6) การศึกษาทัศนคติด้านแรงจูงใจและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อชุมชนชาววัดมหาวนารามเกี่ยวกับวัดมุงคลของวัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี 7) ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ จังหวัดชลบุรีและฉะเชิงเทรา 8) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ วัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 9) บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง ริมฝั่งฝัน

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในวงการศึกษาแก่อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความที่มีคุณค่ามาเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มา ณ โอกาสนี้ พบกันใหม่ฉบับหน้า

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารพมาศ พงษ์ภูมิกุล)

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ธัญญ์ธิดา ทองดี ประสาท เนืองเฉลิม	1-11
การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ กิจกรรมทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม นพพล อุดมยิ่ง ศศิพร พงศ์เพลินพิศ สุชีรา มะหิเมือง	12-25
ความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe กนิษฐา โชติชัยพัฒนา ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง	26-36
แนวโน้มของข้อผิดพลาดเวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย พรนภา ธนโพธิ์วิรัตน์ ณฐมน สักวาลย์ ปาริฉัตร คำเพ็ง วีรัชญา สิริมงคลวิวัฒน์ จิณณพัต เขยชม เสฏฐวุฒิ แด่งปราณีต วรรณนิษา นามแสง	37-48
การวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร นันท์ภัสกร ฤทธิพิณัชชาวล ทัดพิชา หฤทัยวรกุล บุศรา ตั้งศิริพัฒนภรณ์ ศิริวราณี ยศทนต์ กนกภรณ์ ครุฑภาพันธ์	49-61
การศึกษาทัศนคติด้านแรงจูงใจและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อชุมชนชาววัดมหานารามเกี่ยวกับวัดอุ้มงคของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี มนศักดิ์ มหิงษ์ ปณิดา สดมพฤษ	62-71
ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ จังหวัดชลบุรีและฉะเชิงเทรา อริยญา แสนสระ วิสันท์ วงษ์แก้ว ชนาธิป ศรีวรรณ	72-85
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ วัดพัทธสีมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สุดาวรรณ มีบัว	86-100
บทวิจารณ์หนังสือ รีมฝั่งฝัน อิมธิรา โรจน์กิตติการ	101-103

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

ธัญญฐิตา ทองดี^{1*} ประสาท เนืองเฉลิม²

The Development of English Reading Comprehension Ability of the 8th Grade Students with KWL-Plus Learning

Thanthita Thongdee^{1*} Prasart Nuangchalem²

Received 22/04/2024 Revised 25/06/2024 Accepted 23/07/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4757>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอานาจารเจริญ จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จำนวน 3 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งหมด 9 ชั่วโมง แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแบบปรนัย 3 วงจรปฏิบัติการ วงจรละ 20 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.46 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 29 คน จากนักเรียนทั้งหมด 32 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน สรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ วิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This action research aimed to develop the English reading comprehension ability of 8th grade students using KWL-Plus, with the goal of achieving a pass rate of 70% of the total score. The target group comprised 36 students from Mathayomsuksa 2/6 in the academic year 2023 at Amnatcharoen School. The research instruments included three KWL-Plus learning management plans, each lasting 3 hours, for a total of 9 hours. Additionally, there were three sets of reading comprehension tests, each with 20 multiple-choice questions. Reflective assessment tools used to evaluate the research included behavior observation forms and interviews. Statistical analyses employed percentages, means, and standard deviations. The research results revealed that students achieved an average score of 15.09 out of 20,

^{1, 2} ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

E-mail: ¹65010588027@msu.ac.th ²prasart.n@msu.ac.th

* Corresponding author e-mail: 65010588027@msu.ac.th

equating to 75.46% of the total score. Moreover, 29 out of 32 students met the passing criteria, amounting to 90% of the total, which exceeded the set benchmark. Most students showed improvement in their ability to comprehend English texts accurately, answer questions based on the readings, and summarize key points effectively.

Keyword: KWL-Plus, English reading comprehension, action research

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษย่อมมีข้อได้เปรียบกว่าผู้ที่ขาดความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น โอกาสในการทำงานที่จะส่งผลกระทบต่อค่าตอบแทนที่ได้รับ ที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมที่มีการแข่งขันสูงอย่างเช่นในปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลกในยุคสมัยไร้พรมแดน นำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นยิ่งขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษและใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษประกอบไปด้วยทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียนก้าวทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากการอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างมาก การอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาลำเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านภาษาอังกฤษยังเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่านเพราะทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่เชื่อมโยง และบูรณาการเข้ากับทักษะการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ง่าย เช่น การฟัง การพูด และการเขียน การอ่านภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (สิริดา โอวาลิทธิ, 2565) ดังนั้น การส่งเสริมทักษะการอ่านจึงมีความจำเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะช่วยให้การอ่านประสบความสำเร็จก็คือความสามารถในการทำ ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความเข้าใจระดับคำ วลี ประโยค ในการอ่านบริบทต่าง ๆ เพื่อจับใจความสำคัญ บอกรายละเอียดของเรื่อง ลำดับความ การตีความ ขยายความ และสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ โดยที่ผู้อ่านใช้ประสบการณ์เดิมในการคาดเดาเรื่องที่อ่านล่วงหน้า (อังชนิษฐ์ ทองปาน, 2561)

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะส่งเสริมความสำคัญของภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้น แต่ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะทักษะการอ่าน ดังจะเห็นได้ว่าสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้สรุปผลการสอบ O-NET ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2564 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ มีผู้เข้าสอบทั้งหมด 433,055 คน มีคะแนนเฉลี่ย 39.22 จากการวิเคราะห์ผลคะแนนสอบ พบว่า วิชาภาษาอังกฤษ สาระที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.59 คะแนน รองลงมาคือ สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.31 คะแนน และสาระที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.38 คะแนน ซึ่งเป็นสาระที่เน้นความเข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่าน จากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็น (กลุ่มยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 10, 2565)

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET ในวิชาภาษาอังกฤษต่ำ เพราะนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความสามารถในด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ กล่าวคือ นักเรียนยังอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ อ่านเรื่องไม่เข้าใจ มีความรู้ด้านคำศัพท์น้อย มุ่งแปลความหมายของคำศัพท์มากเกินไปในขณะที่อ่าน ขาดทักษะการเดาความหมายจากบริบท ไม่เข้าใจสำนวนภาษา มีปัญหาด้านโครงสร้างทางภาษา ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายไม่ยอมอ่าน

และผู้เรียนไม่สามารถสรุปองค์ความรู้จากการอ่านให้ออกมาเป็นคำพูดหรือตัวอักษรได้ ส่งผลให้ไม่สามารถทำแบบทดสอบได้ ผลการประเมินดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า จะต้องมีความพยายามให้มากยิ่งขึ้นในการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

การศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาในชั้นเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2566 ที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอน พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยวัดจากแบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และปัญหาด้านการอ่านที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาการอ่านเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากการที่นักเรียนรู้คำศัพท์น้อย เวลาอ่านมุ่งแปลคำศัพท์มากเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นประเด็นสำคัญ ทำให้ไม่สามารถลำดับเรื่องราวจากการอ่านจับใจความได้ และนักเรียนไม่ชอบการอ่านบทความภาษาอังกฤษที่มีความยาวมากเกินไป จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้เมื่อให้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งนักเรียนไม่สามารถจับประเด็นเรื่องที่ศึกษาได้และไม่พึงพอใจในการอ่านบทความที่ยาวเกินไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมในการนำมาใช้จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ตระหนักถึงกระบวนการคิดในขณะที่อ่านเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านโดยใช้โครงสร้างความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง มีการจัดระบบเพื่อการนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ภายหลัง นอกจากนี้มีการเพิ่มเติมในการสรุปความรู้ที่ได้เรียนรู้มานำเสนอเป็นผังความคิดหรือการเขียนสรุปข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Conner (2004) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus นั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้น ได้ฝึกการถามตนเองและการใช้ความคิดและคิดในเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ สามารถพัฒนาสมรรถภาพในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน สรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน จัดการกับสาระความรู้ขึ้นใหม่ตามความเข้าใจของตนเอง โดยการใช้แผนผังโน้ตส์หรือแผนผังความคิด และเขียนสรุปเรื่องที่อ่านจากแผนผังนั้น ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ และฝึกการระดมสมองโดยมีกรอบในการคิดร่วมกัน โดยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ประกอบด้วย 4 ส่วนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 คือ K (What do I know) ระบุสิ่งที่รู้เรื่องที่รู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำหนดหรือหัวข้อที่กำหนด ขั้นตอนที่ 2 คือ W (What do I want to know) อยากรู้อะไรบ้างจากสิ่งหรือเรื่องที่กำหนดในขั้นแรก ขั้นตอนที่ 3 L คือ (What did I learn) เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องที่กำหนดหลังจากอ่านเสร็จแล้ว และขั้นตอนที่ 4 คือ Plus การทำแผนผังโน้ตส์และการสรุปของเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่าน เมื่อจบกระบวนการ KWL แล้ว

ด้วยความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มาพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจซึ่งจากวิธีการดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในกลวิธีการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาการคิด ความเข้าใจ และสรุปความให้กับผู้เรียน จึงเลือกศึกษาวิธีการดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์และปรับปรุงกลวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ทบทวนวรรณกรรม

ทักษะการอ่าน บันลือ พุกกะวัน (2545) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า

1. การอ่านเป็นการแปลงเสียงออกมาเป็นคำพูดโดยการผสมผสานเสียง เพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด

2. การอ่านเป็นการใช้ความสามารถในผสมผสานของตัวอักษรออกเสียงเป็นคำหรือเป็นประโยชน ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อสารโดยการอ่าน

3. การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน

4. การอ่านเป็นการพัฒนาความคิดโดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน เช่น ใช้การสังเกตจำรูปคำ

ความสำคัญของการอ่าน การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่ง เพราะการอ่านทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาและการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไปเกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของการอ่านนั้น ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

จรัสกร เล็กตระกูล (2553) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาหาความรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากการอ่านจะทำให้เกิดความรู้แล้ว ยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ความเข้าใจในการอ่านเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการอ่าน ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจในการอ่านน่าสนใจ ดังนี้

สมุทรา เซ็นเชาวนิช (2549) ได้ให้ความหมาย ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศหรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่อ่านแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจนี้เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประสบการณ์และการศึกษาหลาย ๆ ด้านของแต่ละคน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการอ่าน ถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใด ๆ ก็อาจกล่าวได้ว่า การอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น และการอ่านแบบนี้ถือว่าเป็นเพียงการเห็นตัวหนังสืออยู่บนหน้ากระดาษเท่านั้น ไม่สื่อความหมายใด ๆ นอกจากจะทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ แล้วยังไม่ได้อะไรจากการอ่านเลย องค์ประกอบของความเข้าใจ ความเข้าใจมีองค์ประกอบที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. สามารถจดจำเรื่องราวส่วนใหญ่ที่อ่านมาแล้วได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่ต้องใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงก็สามารถทำได้โดยไม่ยาก

2. สามารถจับใจความสำคัญ ๆ ได้ สามารถแยกแยะหรือจับประเด็นหลักออกจากประเด็นย่อยที่ไม่จำเป็นหรือไม่สำคัญมากนักได้ สามารถประเมินได้ว่าอะไรบ้างที่ควรสนใจเป็นพิเศษ หรือตัดทิ้ง

3. สามารถตีความเกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้อย่างมีวินัยสำคัญ หรือลึกซึ้งอย่างน้อยเพียงใด

4. สามารถสรุปลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล และน่าเชื่อถือ

5. สามารถใช้วิจารณ์ญาณของตนพิจารณาไตร่ตรองสรุป หรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของผู้เขียนได้อย่างถูกต้อง ไม่สับสน

6. สามารถถ่ายโอนหรือประสมประสานความรู้ที่ได้จากการอ่านและประสบการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus เป็นแนวคิดของที่พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1986 เพื่อนำมาใช้เป็นวิธีในการสอนอ่าน โดยมีพื้นฐานมาจากเทคนิค KWL ซึ่ง Carr และ Ogle (1987) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ไว้ว่า K (What do I know?) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่า ตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด เป็นการนำความรู้เดิมมาใช้ เพราะการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนการอ่าน ซึ่งเป็นการเตรียมนักเรียนในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ การบูรณาการระหว่าง

ความรู้พื้นฐาน และเรื่องที่นักเรียนจะอ่าน ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความหมายของบทอ่านได้ดี และผู้อ่านควรได้รับการกระตุ้นความรู้พื้นฐานให้เหมาะสม ดังนั้น ในขั้นตอนนี้ทฤษฎีประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นทฤษฎีว่าด้วยหลักการนำความรู้พื้นฐานความรู้เดิม และประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนการสอน จึงเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญมากต่อการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

Carr และ Ogle (1987) ได้สรุป KWL-Plus ว่าประกอบด้วย

1. K ในกระบวนการ KWL-Plus หมายถึง Know เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่า ตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด โดยนำความรู้เดิมมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. W ในกระบวนการ KWL-Plus หมายถึง Want to Know เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องถามตนเองว่า ต้องการรู้อะไรในเรื่องที่อ่านบ้าง ซึ่งคำถามที่ผู้เรียนสร้างขึ้นก่อนการอ่านนี้เป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน และเป็นการคาดหวังว่าจะพบอะไรในบทอ่านบ้าง
3. L ในกระบวนการ KWL-Plus หมายถึง Learned เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่าน โดยผู้เรียนจะหาคำตอบให้กับคำถามที่ตนเองตั้งไว้ในขั้นตอน W และจดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้
4. Plus หมายถึง การสร้างแผนภูมิและเขียนสรุปความหลังการอ่าน การนำขั้นตอน การสร้างแผนภูมิ และการเขียนสรุปความมาใช้ร่วมกับกระบวนการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่น ๆ ในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิธีการ ซึ่งวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self-Reflecting) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ (Reflecting) เป็นการศึกษาวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น (Kemmis & McTaggart, 1988 อ้างอิงจาก วีระยุทธ ชาติกาญจน์, 2558)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญา เชื้อไชนาต (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเอกสารจริง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า (1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus ร่วมกับเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้น K กิจกรรมบอกสิ่งที่รู้ (What do I know?) ขั้นที่ 2 ขั้น W กิจกรรมบอกสิ่งที่อยากรู้ (What do I want to know?) ขั้นที่ 3 ขั้น L กิจกรรมบอกสิ่งที่รู้เพิ่มจากการศึกษาเอกสารจริง (What did I learn?) ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงความคิด (Mind Mapping) และขั้นที่ 5 กิจกรรมสรุปสาระสำคัญ (Summarizing) ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.17 และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.42/75.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุมิตรา จุลธีระ และรัชกร ประสริเตสัง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เทคนิค KWL-Plus หน่วยการเรียนรู้ Special Day เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-Plus หน่วยการเรียนรู้ Special Day เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.40/75.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ Special Day ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL-Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Imam (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านโดยใช้เทคนิค KWL-Plus ผลการวิจัยพบว่า (1) คะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียน (59) สูงกว่าการทดสอบก่อนเรียน (44) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทักษะของนักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (2) การตอบแบบสอบถามยังเผยให้เห็นว่า มีนักเรียนบางคนคิดว่าเป็นเรื่องยากที่จะใช้เทคนิค KWL-Plus แต่บางคนคิดว่ามันง่ายและสนุกกับการใช้เทคนิคนี้ แต่นักเรียนส่วนใหญ่ให้การตอบรับในการใช้เทคนิค KWL-Plus ในเชิงบวก สรุปได้ว่าการใช้เทคนิค KWL-Plus มีประโยชน์และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวงจรการปฏิบัติ 3 วงจร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอานาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อานาจเจริญ จำนวน 32 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ

- แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จำนวน 3 แผนละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งหมด 9 ชั่วโมง โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือมีค่าเฉลี่ย คือ 4.85 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

วงจร	แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวน (ชั่วโมง)
1	The Gift of Magi	3
2	Thai food	3
3	Hummingbirds	3
รวม		9

- แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 3 วงจร วงจรละ 20 ข้อ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ตรวจสอบและหาคุณภาพ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ

- แบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 วงจร โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ตรวจสอบและหาคุณภาพ เครื่องมือมีค่าเฉลี่ย คือ 4.86 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด

- แบบสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 3 วงจร โดยนำให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ตรวจสอบและหาคุณภาพเครื่องมือมีค่าเฉลี่ย คือ 4.84 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 แผน เวลา 9 ชั่วโมง ซึ่งมีวงจรปฏิบัติ ดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการเตรียมการจัดการเรียนรู้ การเตรียมสื่อเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกตจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จำนวน 3 แผน โดยทำการจัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ รวม 9 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

3.2 ขั้นการปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนการวางแผน คือการดำเนินการจัดการเรียนรู้หรือดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน

3.3 ขั้นการสังเกต (Observation) เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการจัดการเรียนรู้หรือดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผู้เรียน จะใช้การสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีการดำเนินการทดสอบหรือสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในขั้นตอนนี้จะดำเนินการขณะจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน

3.4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการสังเกต โดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์หรือข้อมูลมาไตร่ตรอง นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมาวิเคราะห์และประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาเทียบกับเกณฑ์ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อจะได้เตรียมปรับแผนในการดำเนินการต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบแต่ละชุดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาประเมินสภาพเพื่อหาข้อบกพร่องปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น แล้วหาทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยในเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 32 คน ด้วยเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ปรากฏผลการวิจัยดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus

นักเรียนคนที่	คะแนน (20)	ร้อยละ	ระดับ	ผลการประเมิน
1	16	80	ดีมาก	ผ่าน
2	17	85	ดีมาก	ผ่าน
3	14	70	ดี	ผ่าน
4	15	75	ดี	ผ่าน
5	16	80	ดีมาก	ผ่าน
6	14	70	ดี	ผ่าน

ตารางที่ 2 ผลการวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนน (20)	ร้อยละ	ระดับ	ผลการประเมิน
7	13	65	พอใช้	ไม่ผ่าน
8	15	75	ดี	ผ่าน
9	15	75	ดี	ผ่าน
10	16	80	ดีมาก	ผ่าน
11	15	75	ดี	ผ่าน
12	14	70	ดี	ผ่าน
13	14	70	ดี	ผ่าน
14	16	80	ดีมาก	ผ่าน
15	15	75	ดี	ผ่าน
16	14	70	ดี	ผ่าน
17	14	70	ดี	ผ่าน
18	13	65	พอใช้	ไม่ผ่าน
19	15	75	ดี	ผ่าน
20	15	75	ดี	ผ่าน
21	16	80	ดีมาก	ผ่าน
22	17	85	ดีมาก	ผ่าน
23	17	85	ดีมาก	ผ่าน
24	14	70	ดี	ผ่าน
25	14	70	ดี	ผ่าน
26	16	80	ดีมาก	ผ่าน
27	17	85	ดีมาก	ผ่าน
28	17	85	ดีมาก	ผ่าน
29	15	75	ดี	ผ่าน
30	17	85	ดีมาก	ผ่าน
31	14	70	ดี	ผ่าน
32	13	65	พอใช้	ไม่ผ่าน
$\bar{X}$	15.09	75.46	ดี	ผ่าน
S.D.	1.27	6.39		-

จากตารางผลการวัดแบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีผลการวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.09 คิดเป็นร้อยละ 75.46 เมื่อนำค่าเฉลี่ยที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ พบว่าอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 29 คน และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบสังเกต พฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์ นักเรียนสามารถบอกได้ว่า เมื่อจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus พบว่า 1) นักเรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มมากขึ้น 2) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเพิ่มขึ้น นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.46 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 29 คน จากนักเรียนทั้งหมด 32 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด โดยประเด็นที่นักเรียนคนเดิมยังไม่ผ่านเกณฑ์ คือ นักเรียนสามารถตอบคำถามในใบงาน KWL

Chart ได้ถูกต้อง แต่การเขียนสรุปยังไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้อ่านได้และทำให้ตอบคำถามในแบบทดสอบไม่ถูกต้องในบางข้อ แต่เห็นความพยายามในการทำแบบทดสอบ นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น กล้าแสดงออก มั่นใจในการพูดนำเสนอหรือกล้าแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในการทำกิจกรรมมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวัดแบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ด้วยเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.46 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 29 คน จากนักเรียนทั้งหมด 32 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนการคิดและการอ่านอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน อีกทั้งกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้แย่งชิงการใช้เหตุผล ฝึกให้นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการหาคำตอบมากขึ้นและยังผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ธัญทิพย์ อารยางกูร และสิทธิพล อาจอินทร์, 2565)

การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยพัฒนาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ประสบความสำเร็จในการอ่าน และสอดคล้องกับหลักการของ Carr และ Ogle (1987) ที่สรุปว่าการสอนแบบ KWL-Plus เป็นการสอนอ่านที่จัดกิจกรรมการอ่านให้ผู้อ่านได้นำความรู้เดิมของตนที่มีอยู่ไปช่วยตีความในเนื้อเรื่องที่อ่าน เช่น มีการคาดคะเนเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน การตรวจสอบความถูกต้องของการคาดคะเน และการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การสอนแบบ KWL-Plus จะเริ่มจากการให้นักเรียนระดมพลังสมองแบบอภิปรายกลุ่มใหญ่ โดยแต่ละคนแสดงความคิดเห็นร่วมกับครูในหัวข้อเรื่องที่สอน แล้วให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่ตนเองรู้ในใบงาน จัดประเภทข้อมูล และตั้งคำถามที่ต้องการทราบเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง ขั้นต่อไป ให้อ่านเนื้อเรื่องเพื่อตรวจสอบคำตอบให้กับตนเอง แล้วตั้งคำถามเพิ่มเติม และหาคำตอบเพิ่มเติมจากเนื้อเรื่องอีกจากเทคนิควิธีการดังกล่าว สามารถช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านเรื่องได้เข้าใจมากขึ้น (Intasena & Nuangchaleram, 2022; Suci, Anggraini, Nadifah, & Marhumah, 2023)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ทางด้านภาษาต้องอาศัยการฝึกฝน ทักษะ ประสบการณ์ และเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน การเรียนรู้ด้วย KWL-Plus จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจะได้รับการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากความรู้เดิมผ่านการอภิปรายและการระดมความคิด การเตรียมขั้นตอนในการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่กับแนวคิดใหม่ที่ทำลายให้นักเรียนคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้รับในสถานการณ์จริง นักเรียนได้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างความเชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ ครูมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการอภิปราย เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการรวมกลยุทธ์ KWL-Plus เข้ากับแนวทางการสอน นักเรียนได้ตรงถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการสรุปประเด็นสำคัญ นักเรียนสามารถประเมินความเข้าใจและยังช่วยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนให้ตรงตามความต้องการ และความสนใจของนักเรียน (Sari, Astrid, & Salsabila, 2023; Thongma, 2023)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรใช้บทอ่านที่มีเนื้อหาหลากหลาย ทันสมัยตามบริบทของยุคสมัย

1.2 ควรกำหนดเวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหา ควบคุมการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมของแต่ละขั้นตอนที่ใช้ใน

การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้ตรงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยการจัดการเรียนรู้กับเนื้อหาอื่น นักเรียนชั้นอื่น หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ ความสามารถในการเขียนสรุปความ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กลุ่มยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 10. (2565). *รายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ O-NET, V-Net และ N-Net ปีการศึกษา 2564 ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567, จาก <https://reo10.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/06/ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน-ปีการศึกษา-2567.pdf>
- กัญญา เชื้อไชนาพ. (2561). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับเอกสารจริงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- จรัสกร เล็กตระกูล. (2553). *การศึกษาความสามารถอ่านคำและความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากการใช้ชุดพัฒนาทักษะการอ่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธัญทิพย์ อารยางกูร และสิทธิพล อาจอินทร์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus ร่วมกับ ผังกราฟิก. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 14(2), 407-426.
- บันลือ พุกชะวัน. (2545). *แนวทางพัฒนาการอ่านเร็ว คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วีระยุทธ์ ชาดะกาญจน์. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 2(1), 29-49.
- สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2549). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริดา โอวาสหิธี. (2565). *บทเรียนเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธี KWL-Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอุดรดิตถ์*. อุดรดิตถ์: โรงเรียนอุดรดิตถ์.
- สมิตรา จุลธีระ และรัชกร ประเสริฐเตสัง. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เทคนิค KWL Plus หน่วยการเรียนรู้ Special Day เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 3(1), 57-69.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์และเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อังชนิษฐ์ ทองปาน. (2561). *การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครราชสีมา: โรงพิมพ์โพธิ์ไต้บึก ดอทเน็ต.
- Carr, E., & Ogle, D. (1987). KWL plus: A strategy for comprehension and summarization. *Journal of Reading*, 30, 626-631.
- Conner, J. (2004). *KWL Plus*. Retrieved on January 8, 2024, from <http://www.users.Edle,Utrente/lanzing/em home.html>

- Imam, M. (2018). *Improving students' reading skills through KWL strategy*. Indonesia: Faculty of Tarbiyah and Teacher Training, Syarif Hidayatullah State Islamic University Jakarta.
- Intasena, A., & Nuangchalerm, P. (2022). Problems and needs in instructing literacy and fluency of reading and writing skills of Thai L1 young learners. *Journal of Education and Learning*, 11(2), 63-70.
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer* (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- Sari, K. I., Astrid, A., & Salsabila, M. (2023). Improving students' reading comprehension by using KWL (know, want to know, learned) strategy. *Jadila: Journal of Development and Innovation in Language and Literature Education*, 3(2), 183-194.
- Suci, D. N., Anggraini, M. P., Nadifah, I., & Marhumah, Q. (2023). The effect of integrating Socratic and KWL on students' academic reading comprehension. *Journal of Languages and Language Teaching*, 11(4), 846-856.
- Thongma, P. (2023). The development of literature learning activities on the topic of Rachathirat for Saming Pha Ram Arsa by Matthayomsuksa 1 students using the KWL Plus technique with cooperative learning. *Shanlax International Journal of Education*, 11, 180-188.

การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม

นาวพล อุดมยิ่ง¹ ศศิพร พงศ์เพลินพิศ^{2*} และสุชีรา มะหิเมือง³

The Development of Skills in Spelling Vocabulary by Using Canva Application :
Activity, Landscape, Occupation and Emotion for Students Grade 9

Suwanplubpla Pittayakom School

Navapol Udomying¹ Sasiporn Phongploenpis^{2*} Sucheera Mahimuang³

Received 06/05/2024 Revised 01/07/2024 Accepted 23/07/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4833>

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 24 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้มาด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพตามเกณฑ์ (IOC = 1.00) ได้แก่ สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการทดสอบทีแบบตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนด้วยสื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา ($\bar{X} = 27.58$, S.D. = 1.88) มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 18.58$, S.D. = 3.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาอยู่ในระดับคุณภาพดี

คำสำคัญ: ทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ แอปพลิเคชันแคนวา ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this classroom action research were: 1) to compare skills in spelling English vocabulary of Grade 9 students before and after using the Canva application, and 2) to study the satisfaction of Grade 9 students with learning through this application. The target groups of this research included 24 students in class 3/3 who were studying in the second semester of the 2023 academic year

^{1, 2, 3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: ¹s63121110017@ssru.ac.th ²sasiporn.ph@ssru.ac.th ³sucheera.ma@ssru.ac.th

* Corresponding author e-mail: sasiporn.ph@ssru.ac.th

and were selected using the purposive sampling method. The research instruments, which met quality criteria (IOC = 1.00), included six learning plans integrated with the Canva application as teaching English media, pre-and post-tests to measure the students' ability to spell English vocabulary, and a questionnaire to measure student satisfaction with learning management using the Canva application as English teaching media. Data were analyzed using descriptive statistics, including the dependent sample t-test, mean, and standard deviation. The research findings showed that 1) after using the Canva application, students had a higher mean score. The mean score of the post-test was 27.58 ($\bar{X} = 27.58$, S.D. = 1.88), while the mean score of the pre-test was 18.58 ($\bar{X} = 18.58$, S.D. = 3.56), with statistical significance at the 0.01 level. In addition, the students expressed satisfaction with the English spelling instruction using the Canva application at a good level. 2) Grade 9 students are satisfied with the lessons on English vocabulary writing and spelling skills through the teaching materials provided by the Canva application, which are of good quality.

Keywords: skills in spelling English vocabulary, Canva application, satisfaction

บทนำ

ภาษาอังกฤษ ถือเป็นภาษาสากลเพื่อการสื่อสารในทุกยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคปัจจุบันที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษา แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ สร้างความรู้ และความเข้าใจต่อประเพณีและวัฒนธรรม รวมไปถึงด้านการติดต่อสื่อสารร่วมกับกลุ่มประชาคมอาเซียนและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เมื่อมีความหลากหลายและแตกต่างทางด้านประเพณีวัฒนธรรม ความสามารถทางภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลในการสื่อสาร จึงยิ่งทวีความจำเป็นถึงขั้นสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ครูอัฒเตตตอตคอม, 2562) นอกจากนี้ภาษาอังกฤษ ยังช่วยเปิดประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวและการค้นหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ สามารถเพิ่มโอกาสในความก้าวหน้าของอาชีพที่สูงขึ้นจากความสามารถในการเจรจาทางธุรกิจ และการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานทุกระดับ (พระมหาวีโรจน์ ญาณวิโร, 2559)

อย่างไรก็ตาม ความสามารถทางภาษาอังกฤษย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ที่ได้รับการฝึกฝนอย่างมีประสิทธิภาพขณะเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งยังคงพบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านการบริหารจัดการภายในหมวดสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้านสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ รวมไปถึงด้านเกณฑ์การประเมินทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และปัญหาจากหลักสูตร (ชัชริย์ บุณนาค, 2561) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสในการฝึกฝนจนเกิดทักษะทางภาษาให้กับนักเรียน ทั้งการท่องจำคำศัพท์ และกฎไวยากรณ์ทางภาษา (วาร์นนันท์ นิตติศักดิ์, 2562)

ในยุคดิจิทัลสื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ อีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสร้างสื่อการสอนที่มีความหลากหลายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนมีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีมากขึ้น อีกทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถรองรับการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่อนข้างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะต่าง ๆ การนำเทคโนโลยีมาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียนได้มากขึ้น (กิตติศักดิ์ สังฆะกาโล, เกษรินทร์ เป็งจันทร์, ภูเบศร์ รัตนมงคล และปณิธิ ทองคำ, 2564)

แอปพลิเคชันแคนวา เป็นแอปพลิเคชันหนึ่งที่สามารถสร้างสื่อการนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การนำเสนอเนื้อหา การ์ดในโอกาสต่าง ๆ โปสเตอร์ อินโฟกราฟิก เป็นต้น (ศูนย์นวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2564) นอกจากนี้ยังมีการใช้งานที่เข้าใจได้ง่าย สวยงาม และสามารถแบ่งปันงานออกแบบของตนเองให้แก่ผู้อื่นได้ การใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา แอปพลิเคชันแคนวาได้เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน โดยการนำเสนอเนื้อหาผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีการใช้งานที่ง่าย นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อการสอนที่ครูผู้สอนต้องการนำเสนอผ่านการฉายภาพแสดงผลบนหน้าจอหรือเชื่อมต่อการนำเสนอของครูผ่านการใช้โทรศัพท์มือถือร่วมกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่สวยงาม

และเมืองประกอบที่นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย จึงทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สามารถดึงดูดนักเรียนให้มีความสนใจ กระตือรือร้น และเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่าย (ครูเชิงรายดอทเน็ต, 2565)

สืบเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เมื่อทำแบบฝึกหัดหรือทำแบบทดสอบเกี่ยวกับการเขียนประโยคภาษาอังกฤษ นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในเรื่องดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการขาดทักษะในการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เนื่องจากนักเรียนจดจำคำศัพท์ไม่ได้ เขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ถูกต้อง ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ตรงกับความหมาย ซึ่งการเขียนสะกดคำศัพท์ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างสูงสำหรับการสร้างและเขียนประโยคภาษาอังกฤษ ซึ่งครูจะต้องวางรากฐานการสะกดคำให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง สำหรับนักเรียนที่เขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องนั้น มีผลทำให้ทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรด้วย อีกทั้งอาจนำไปสู่ความล้มเหลวในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำของนักเรียนที่มีปัญหาในเรื่องการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้สอนควรใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจที่จะช่วยให้การสอนสะกดคำศัพท์สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำแอปพลิเคชันแคนวามาใช้เป็นสื่อในขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียน เป็นสื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้อ่านสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อ กิจกรรมทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ ซึ่งเป็นหัวข้อคำศัพท์ที่นักเรียนมีปัญหาการสะกดคำศัพท์มากที่สุด

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้คำศัพท์ การเขียนสะกดคำศัพท์ แอปพลิเคชันแคนวา และการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องดังนี้

กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า และอภิราตี จันทร์แสง (2565) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไว้ว่า คำศัพท์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ ถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เกี่ยวข้องกับทุกทักษะของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การรู้คำศัพท์ในวงที่จำกัด การมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ไม่เพียงพอหรือเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสารจะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้ จึงจำเป็นที่ต้องมีการเรียนรู้คำศัพท์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจด้านคำศัพท์อย่างแท้จริง การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์มาก จำได้แม่นยำ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ย่อมช่วยให้การเรียนรู้ภาษาได้ผลดียิ่งขึ้น

มยุรี ดงแสง (2558) ได้กล่าวว่า การเขียนสะกดคำมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน การเขียนและสะกดคำที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาสามารถทำให้ผู้เขียนและผู้อ่านไม่สามารถสื่อสารได้ตรงกัน จึงสมควรที่มีวิธีการสอนทักษะการเขียนสะกดคำที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ปิยพร เกื้ออนันต์ (2564) ได้กล่าวว่า การเขียนสะกดคำ เป็นพื้นฐานในการเขียนระดับเบื้องต้น ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เมื่อเขียนสะกดคำจนคล่อง แล้วจึงจะสามารถเขียนเป็นประโยคเขียนเป็นเรื่องได้ การเขียนสะกดคำที่ถูกต้องส่งผลให้สื่อความหมายได้ถูกต้องเช่นเดียวกัน หากเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ข้อความที่ต้องการสื่ออาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดไปด้วย

ศุภณัฐ วัตรกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า แอปพลิเคชันแคนวา (Canva) เป็นแอปพลิเคชันสำหรับการนำเสนอสื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น Presentation, Paper, Certificate, Infographic เป็นต้น โดยแอปพลิเคชันแคนวานั้นจะมีขนาดมาตรฐานให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกหรือผู้ใช้งานสามารถกำหนดขนาดเองได้ ซึ่งแอปพลิเคชันแคนวา เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานได้ง่าย มีความสวยงาม และสามารถแบ่งปันข้อมูลการนำเสนอของตนเอง ให้กับผู้อื่นได้

บริษัทผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำแนะนำทางซอฟต์แวร์ Entro.io (2561) ได้กล่าวไว้ว่า แอปพลิเคชันแคนวาเป็นแพลตฟอร์มที่ทำให้ผู้ใช้งานสามารถออกแบบงานของตนเองได้ง่าย แม้จะอยู่ในรูปแบบที่ไม่มีการเก็บค่าบริการ แต่ก็มีแม่แบบในการนำเสนอที่หลากหลายให้เลือกใช้งาน ย้อนกลับไปในปี 2015 ผู้คนอาจจะใช้โปรแกรม Microsoft Word, PowerPoint หรือ Photoshop เพื่อออกแบบสิ่งต่าง ๆ แต่ในยุคนี้สมัยนี้ ผู้ใช้งานสามารถทำได้ง่ายและฟรีด้วยแอปพลิเคชันแคนวา Canva เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถช่วยนักเรียนในการเขียนโดยที่ Canva เป็นแอปพลิเคชันสำหรับสร้างสรรค์กราฟิกที่ดี โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับซอฟต์แวร์ขั้นสูงบางอย่าง เช่น Photoshop และ Illustrator ในการใช้ Canva ไม่เพียงแต่ครูสามารถทำได้ นักเรียนก็สามารถทำได้เช่นกัน ดังนั้นสิ่งนี้แอปพลิเคชันที่แนะนำเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการเสริมสร้างทักษะการเขียนของนักเรียน

Selatan (2019) ได้กล่าวว่า ครูสามารถใช้แอปพลิเคชันแคนวาเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ครูสามารถทำการปรับระดับหัวข้อ และทักษะใดก็ตามที่เหมาะสมกับการใช้แอปพลิเคชันนี้ของนักเรียน ทักษะการอ่าน เป็นหนึ่งในตัวเลือกที่เหมาะสมสำหรับการบูรณาการแอปพลิเคชันนี้ให้เข้ากับการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบกิจกรรมทักษะการอ่านให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน เช่น การอภิปรายเรื่องสั้นหรือข้อความสั้น การผสมผสานระหว่างทักษะการอ่าน และการประยุกต์สามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าจดจำแก่นักเรียนได้ การจัดแสดงและรูปภาพหลากหลายสีช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับบทเรียน นักเรียนจึงรู้สึกตื่นตัวกับการเรียนรู้มากขึ้น

Wijayanti (2022) ได้กล่าวว่า แคนวาเป็นแอปพลิเคชันที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ทั้งครูและนักเรียนสามารถปรับแต่งระบบให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ของตนได้ เน้นที่การสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ และมีส่วนร่วมกับการทรัพยากรการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย แอปพลิเคชันแคนวาช่วยให้ผู้สอนสามารถแสดงความคิดเห็น และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนผ่านการทำกิจกรรมได้อย่างดีเยี่ยม ในห้องเรียนนั้นแคนวาสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการเรียนรู้ได้หลายประการ เช่น การตีความแนวคิดเชิงนามธรรมที่เป็นรูปธรรม การสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน การดึงดูดความสนใจ การทำซ้ำข้อมูล การช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ และปรับปรุงการเรียนรู้ ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งส่งผลต่อสมาธิ ความทรงจำ และทัศนคติของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้น โดยครูสามารถใช้เทคโนโลยีของแคนวาในการผลิตสื่อที่มีคุณภาพออกมาได้

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร (2563) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอนแบบ 5E เป็นกลยุทธ์การสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างทั้งความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และปูทางให้กับการพัฒนาทักษะโดยใช้การตั้งคำถาม (Inquiry) เป็นพื้นฐานในการให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ที่เรียนรู้หรือฝึกฝนมาทดลองปฏิบัติหรือแสวงหาคำตอบ เกิดเป็นการเรียนรู้จากความเข้าใจที่ผู้เรียนค่อย ๆ สร้างขึ้นมา โดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยแนะนำแก้ไขและเสริมต่อในส่วนที่จำเป็นต่างจากการสอนแบบเดิมที่ใช้การป้อนความรู้จากผู้สอนเป็นหลัก

สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ (2564) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ซึ่งรูปแบบการสอนนี้เป็นทั้งรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นรูปแบบการสอนของครู โดยองค์ประกอบสำคัญในการทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี นั่นคือ ตัวครูผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียนต่างมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ครูจะเป็นผู้ริเริ่มสร้างบรรยากาศ ผู้เรียนเป็นผู้ตอบสนอง และเติมสีสันให้กับบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบที่แตกต่างกัน

กนกวรรณ ชูชัยศรี (2565) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับสื่อการสอนแคนวานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนละงูพิทยาคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับสื่อการสอนแคนวา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีร้อยละพัฒนาภาพรวม 24.20 ผลเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการใช้สื่อการสอนแคนวา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลังเรียนโดยการใช้สื่อการสอนแคนวา สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัญญาณัฐวรินทร์ มั่นจิตร (2564) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้แอปพลิเคชันแคนวาในการจัดการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษา ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 79 คน เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 43.03 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 456.96 เป็นเพศชาย จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 และเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 69.63 ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันแคนวา พบว่า ความพึงพอใจสูงสุดของนักเรียน คือ ครูผู้สอนใช้ แอปพลิเคชันแคนวาอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมีค่า 4.32 รองลงมาคือ แอปพลิเคชันแคนวาช่วย อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนและการส่งงาน ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมีค่า 4.06 ส่วนค่าความพึงพอใจที่น้อยที่สุด คือ นักเรียนต้องการให้ครูใช้โปรแกรมนี้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป แม้ไม่อยู่ในสถานการณ์โรคระบาด มีค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนการวิเคราะห์ผลการเรียน พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนอยู่ในระดับผลสัมฤทธิ์ดีมีจำนวนมาก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 65.82 รองลงมาคือ ระดับปรับปรุง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.12

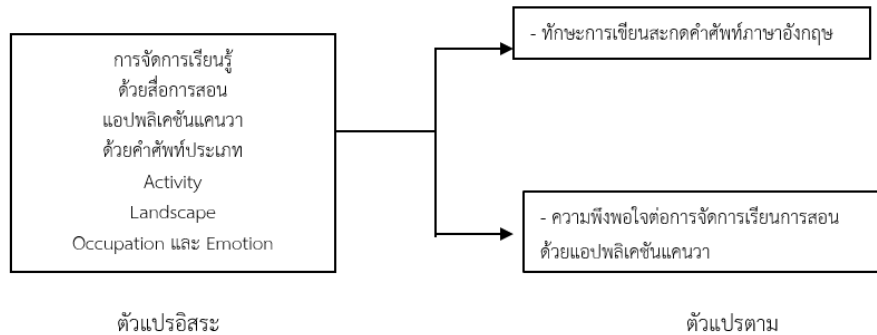
สุภาภรณ์ จันทร์กลม (2562) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการความชอบที่มีต่อรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรมการสอน ของครูโดยใช้แอปพลิเคชันแคนวาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่ารูปแบบที่นักเรียนชอบเรียน เป็นอันดับ 1 คือ การทำงานเป็นทีม คิดเป็นร้อยละ 28.26 อันดับ 2 คือ ครูและนักเรียนร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ให้ใช้สื่อ นวัตกรรมที่แปลกใหม่ คิดเป็นร้อยละ 19.56 ตามลำดับ

Nanda & Fatimah (2023) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อ การรับรู้ของนักเรียนต่อแอปพลิเคชันแคนวาในฐานะสื่อในการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนห้องเรียนอัจฉริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีจุงจุง เกาะสุมาตราตะวันออก ประเทศ อินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีมุมมองเชิงบวกต่อแอปพลิเคชันแคนวา ในฐานะเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.23% มีมุมมองเชิงบวกต่อแอปพลิเคชันแคนวาในด้านการจัดกิจกรรม สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.22% มีมุมมองเชิงบวกต่อการใช้แอปพลิเคชันแคนวาในด้านการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าค่าเฉลี่ย 4.16% และมุมมองเชิง บวกต่อการใช้แอปพลิเคชันแคนวาในการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการเรียนรู้ สูงกว่าค่าเฉลี่ย 3.90% ผลก็คือ นักเรียน ห้องเรียนอัจฉริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มองแอปพลิเคชันแคนวาในเชิงบวกในฐานะสื่อสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษ

Nabela (2021) ได้ทำการวิจัย การใช้แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาทักษะในการเขียนอย่างเป็นขั้นตอนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนซีโดอาโจ ปีการศึกษา 2563 ผลการวิจัยพบว่า ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ซึ่งวัดโดย SPSS 26 การทดสอบทางสถิติ Alpha (α) ของ Cronbach แสดงค่าสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สามารถบอกได้ว่าแอปพลิเคชันแคนวามีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างเป็นขั้นตอน ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาทักษะการเขียนผ่านการใช้แอปพลิเคชันแคนวา ในการเรียนรู้การเขียนอย่างเป็นขั้นตอน

Wachyu (2023) ได้ทำการวิจัย ประสิทธิภาพของการใช้แอปพลิเคชันแคนวาเป็นไฮเปอร์มีเดียเชิงโต้ตอบในการเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งผลการวิจัยนั้นพบว่า การใช้แอปพลิเคชันแคนวาเป็นไฮเปอร์มีเดียเชิง โดตอบในการเรียนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักเรียน เห็นได้จาก คะแนนเฉลี่ยและผลการเรียนของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในการเรียนภาษาอังกฤษ เมื่อใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการ ใช้ แอปพลิเคชันแคนวาพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นเมื่อทำงานเป็นกลุ่มและมีแรงบันดาลใจที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้แอปพลิเคชันแคนวา

สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา
2. เพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม จำนวน 87 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูที่ปรึกษาประจำชั้นดังกล่าว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาที่มีลักษณะเป็นสื่อการสอนที่มีรูปภาพสีสันสวยงามประกอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้ในการจัดการเรียนรู้ขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียน การสอนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ 6 ชั่วโมง ซึ่งลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกฝนและปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

2.3 แบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกและแบบเติมคำ จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. การพัฒนาและสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษารายละเอียดของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และศึกษาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน

3.1.2 เลือกคำศัพท์ที่เป็นปัญหากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ คำศัพท์หัวข้อ Activity Landscape Occupation และ Emotion มาใช้ในแผนจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

3.1.3 แบ่งสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลาที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมง โดยแบ่งได้ดังนี้

ชั่วโมงที่	เรื่อง	กิจกรรม
1	แบบทดสอบก่อนเรียน คำศัพท์เรื่อง Activity Landscape Occupation และ Emotion	ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน
2	Activity	Teaching
3	Landscape	Teaching
4	Occupation	Teaching
5	Emotion	Teaching
6	แบบทดสอบหลังเรียน คำศัพท์เรื่อง Activity Landscape Occupation และ Emotion	ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

3.1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ Activity Landscape Occupation และ Emotion ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ 6 ชั่วโมง ซึ่งลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกฝนและปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกและแบบเติมคำ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3.2.2 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่ได้คัดเลือกตามจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบเติมคำ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ในด้านการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3.2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

3.2.4 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบจากต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่านมาตรวจสอบคุณภาพ โดยหาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการใช้ค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยมีเกณฑ์กำหนดความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+1 ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

-1 ข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากผลการประเมินความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ไว้ พบว่า ค่า IOC ของข้อสอบมีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

3.2.5 นำแบบทดสอบการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.3 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชัน แคนวา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

3.3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 รายการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา จำนวน 10 ข้อ อยู่ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert, 2022) โดยกำหนดความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

เมื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจและเก็บข้อมูลจากนักเรียน และนำค่า Rating Scales มาหาค่าเฉลี่ยจะสามารถแปลผลความพึงพอใจของนักเรียนตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอน แอปพลิเคชันแคนวา

3.3.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบข้อความในแบบประเมินว่า ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ คัดเลือกแบบประเมิน จำนวน 10 ข้อ แล้วนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการทดสอบก่อน-หลังเรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอนแอปพลิเคชัน แคนวาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ดำเนินการสอนนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน จำนวน 6 แผน ๆ ละ 1 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยใช้แอปพลิเคชันแคนวาเป็นสื่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ ในขั้นที่ 2 Presentation (ขั้นสร้างองค์ความรู้/นำเสนอสาระการเรียนรู้) ตามลำดับขั้น ได้แก่ 1) ครูนำเสนอเนื้อหาของบทเรียน Vocabulary about Activity ผ่านการใช้แอปพลิเคชันแคนวาโดยนำเสนอผ่านจอฉายภาพแสดงผล 2) จากนั้นครูอธิบาย ความหมายของคำศัพท์แต่ละคำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการอ่านออกเสียงโดยพร้อมเพรียงกัน

4.2 นำแบบทดสอบที่ใช้วัดทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษไปทดสอบก่อนและหลังเรียนกับนักเรียน

4.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา มาให้นักเรียนทำการประเมิน

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

5.1 การเปรียบเทียบผลการทดสอบการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรม การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา ด้วยสถิติการทดสอบที่แบบตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน (Dependent sample t-test)

5.2 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา ผู้วิจัยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลผลความพึงพอใจของนักเรียนตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981)

ตารางที่ 1 การตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC) แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

แผนที่	เรื่อง	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	IOC	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	แบบทดสอบก่อนเรียน คำศัพท์ เรื่อง Activity Landscape Occupation และ Emotion	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	Activity	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	Landscape	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	Occupation	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	Emotion	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	แบบทดสอบหลังเรียน คำศัพท์ เรื่อง Activity Landscape Occupation และ Emotion	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 2 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

ข้อที่	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	ข้อที่	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	1	1	1	1.00	16.	1	1	1	1.00
2.	0	1	1	0.67	17.	1	1	1	1.00
3.	1	1	1	1.00	18.	1	1	1	1.00
4.	1	1	1	1.00	19.	1	1	1	1.00
5.	1	1	1	1.00	20.	1	1	1	1.00
6.	1	1	1	1.00	21.	1	1	1	1.00
7.	1	1	1	1.00	22.	1	1	1	1.00
8.	1	1	1	1.00	23.	1	1	1	1.00
9.	1	1	1	1.00	24.	1	1	1	1.00
10.	1	1	1	1.00	25.	1	1	1	1.00
11.	1	1	1	1.00	26.	1	1	1	1.00
12.	0	1	1	0.67	27.	1	1	1	1.00
13.	0	1	1	0.67	28.	1	1	1	1.00
14.	1	1	1	1.00	29.	1	1	1	1.00
15.	1	1	1	1.00	30.	1	1	1	1.00

ผลการวิจัย

1. แสดงผลคะแนนเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 27.58, S.D. = 1.88) ก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 18.58, S.D. = 3.56) ค่าเฉลี่ยของความต่างระหว่างก่อนและหลังเรียน (9.00) นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน (ร้อยละ 91.93) ก่อนเรียน (ร้อยละ 61.93) ค่าเฉลี่ยของความต่างระหว่างก่อนและหลังเรียน (ร้อยละ 30.00) แสดงว่าการใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาสามารถพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษหัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบคะแนนทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	D ²
	30	30		
1	14	28	14	196
2	20	27	7	49
3	15	25	10	100
4	22	28	6	36
5	13	25	12	144
6	18	29	11	121
7	14	26	12	144
8	13	24	11	121
9	19	27	8	64
10	20	27	7	49
11	17	28	11	121
12	16	25	9	81
13	18	26	8	64
14	20	29	9	81
15	15	28	13	169
16	17	29	12	144
17	23	30	7	49
18	20	28	8	64
19	22	30	8	64
20	17	25	8	64
21	23	30	7	49
22	21	28	7	49
23	25	30	5	25
24	24	30	6	36
รวม	446	662	216	2,084
$\bar{X}$	18.58	27.58	9.00	86.83
S.D.	3.56	1.88		
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	61.93	91.93		

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่า t ที่ได้จากการคำนวณ เท่ากับ 17.88 ส่วนค่า t จากตารางที่ระดับ 0.01 df 23 มีค่าเท่ากับ 2.50 ซึ่งค่า t จากการคำนวณมีค่ามากกว่าค่า t จากตารางนั่นคือ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียน โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาสูงกว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนได้รับการสอนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

คะแนนเต็ม	N	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	24	18.58	3.56	61.93	17.88	23	0.01
หลังเรียน	24	27.58	1.88	91.93			

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.63 – 4.92 ค่าเฉลี่ยรวม 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาที่ใช้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.92 รองลงมา ได้แก่ สื่อการสอนมีความน่าสนใจช่วยกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.88 และจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาสื่อการสอนช่วยให้สามารถเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา

ข้อ	รายการประเมิน	ร้อยละของนักเรียน ที่แสดงระดับความพึงพอใจ (คน)					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ พึงพอใจ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1	จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา	83.33	16.67	-	-	-	4.83	0.38	มากที่สุด
2	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมได้ชัดเจน	75.00	16.67	8.33	-	-	4.67	0.64	มากที่สุด
3	เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาที่ใช้	91.67	8.33	-	-	-	4.92	0.28	มากที่สุด
4	การอธิบายเนื้อหาชัดเจนและถูกต้อง	79.17	12.50	8.33	-	-	4.71	0.62	มากที่สุด
5	กิจกรรมการเรียนรู้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	79.17	12.50	8.33	-	-	4.71	0.62	มากที่สุด
6	การวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	70.84	20.83	8.33	-	-	4.63	0.65	มากที่สุด
7	สื่อการสอนมีความน่าสนใจช่วยกระตุ้นให้อยากเรียนรู้	91.66	4.17	4.17	-	-	4.88	0.45	มากที่สุด
8	ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน	83.33	12.50	4.17	-	-	4.79	0.51	มากที่สุด
9	สื่อการสอนช่วยให้สามารถเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น	83.33	16.67	-	-	-	4.83	0.38	มากที่สุด
10	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา เมื่อเรียนโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา	79.17	8.33	12.50	-	-	4.67	0.70	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม							4.76	0.54	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 27.58, S.D. = 1.88) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 18.58, S.D. = 3.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.63 – 4.92 ค่าเฉลี่ยรวม 4.76 อยู่ในพึงพอใจมากที่สุด สูงสุด คือ ด้านเนื้อหาเหมาะสมกับเวลา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา คำศัพท์หัวข้อ กิจกรรม ทิวทัศน์ อาชีพ และอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เป็นกลยุทธ์การสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างทั้งความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และแอปพลิเคชันแคนวาที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ในการนำเสนอสื่อหรือกราฟิกได้หลากหลายรูปแบบ เป็นสื่อการสอนที่มีความน่าสนใจช่วยกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Selatan (2019) ที่กล่าวว่า แอปพลิเคชันแคนวาสามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และน่าจดจำแก่นักเรียนได้ การจัดแสดงและรูปภาพหลากหลายสีสันช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับบทเรียน นักเรียนจึงรู้สึกตื่นตัวกับการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อสมาธิ ความทรงจำ และทัศนคติของนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นตัวกับการเรียนรู้และช่วยสร้างการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแก่นักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ชูชัยศรี (2565) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับสื่อการสอนแคนวานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนละงูพิทยาคม งานวิจัยของ Nabela (2021) ได้ทำการศึกษา การใช้แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาทักษะในการเขียนอย่างเป็นขั้นตอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนซีโดอาโจ และงานวิจัยของ Wachyu (2023) ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพของการใช้แอปพลิเคชันแคนวาเป็นไฮเปอร์มีเดียเชิงโต้ตอบในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนสามารถใช้แอปพลิเคชันแคนวาเพื่อสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะต่าง ๆ สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการเรียนรู้ได้หลายประการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wijayanti (2022) ที่ได้กล่าวว่า แคนวา เป็นแอปพลิเคชันที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ทั้งครูและนักเรียนสามารถปรับแต่งระบบให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ของตน การสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน การดึงดูดความสนใจ การทำซ้ำข้อมูล การช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ และปรับปรุงการเรียนรู้ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งส่งผลต่อสมาธิ ความทรงจำ และทัศนคติของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัณณานัฐรินทร์ มั่นจิตร (2564) ได้ทำการศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี ที่มีผลต่อการใช้แอปพลิเคชันแคนวาในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 และงานวิจัยของสุภาภรณ์ จันทร์กลม (2562) ได้ทำการศึกษา การศึกษาพฤติกรรมความชอบที่มีต่อรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของครูโดยใช้แอปพลิเคชันแคนวาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนครั้งนี้ ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวามาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ หรือประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวามารถจัดเนื้อหาได้เหมาะสมกับเวลา ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เพราะสื่อการสอนมีรูปภาพสีสันสวยงามช่วยในการนำเสนอบทเรียนอย่างเป็นขั้นตอน และเร้าความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรนำกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อการสอนแอปพลิเคชันแคนวามาใช้มากจำนวนครั้งขึ้น หรือนำมาพัฒนาให้เป็นกิจกรรมที่เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการปฏิบัติการในชั้นเรียนฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพร พงศ์เพลินพิศ รองศาสตราจารย์ ดร.สุชีรา มะหิเมือง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล จิตติเวส ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกราบขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอขอบพระคุณ นางสาวดวงกมล เกตุกราย นางสาวปัทมวรรณ ศรีวิสัย และนางสาวจริยา ปัตตาสี ครูโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม ที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ได้ด้วยดี

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ ชูชัยศรี. (2565) *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับสื่อการสอนแคนวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนละงูพิทยาคม*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://edu.skru.ac.th/file/reserch-std/so08.pdf>
- กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า และอภิราตี จันทรแสง. (2565). การพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(9), 477-494.
- กัญญาณัฐรินทร์ มั่นจิตร์. (2564) *ผลของการใช้แอปพลิเคชันแคนวาในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในช่วงสถานการณ์โควิด 19*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก http://www.pkn.ac.th/workteacher-detail_17247
- กิตติศักดิ์ สังฆะกาโล, เกษรินทร์ เป็งจันทร์, ภูเบศวร์ รัตนมงคล และปณิธิ ทองคำ. (2564). *การใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/760-การใช้เทคโนโลยี-เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน>
- ครูเชิงรายดอทเน็ต. (2565). *การอบรมการใช้โปรแกรม Canva เบื้องต้น*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.kruchiangrai.net>
- ครูอัปเดตดอทคอม. (2562). *ความสำคัญของภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://kruupdate.com>
- ชัยรีย์ บุนนาค. (2561). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์ การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564 – 2568. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 “Graduate School Conference 2018”*, หน้า 235-241. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- บริษัทผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำแนะนำทางซอฟต์แวร์ Entro.io. (2561). *คำแนะนำและรีวิวซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://entro.io>
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2563). *การบริหารและการจัดการ 5 ลำดับขั้นการเรียนการสอนที่ควรนำมาปฏิบัติ*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://drpiyapan.com/2020/07/29/5e-instructional-model/>
- ปิยพร เกื้ออนันต์. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ ร่วมกับการใช้สื่อประสมการเสริมแรง และเพื่อนช่วยเพื่อน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร. (2559). ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 7(2), 290-302.
- มยุรี ดงแสง. (2558). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกลุ่มร่วมมือเทคนิค NHT*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วารนันท์ นิตติศักดิ์. (2562). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง จักรวาลและอวกาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศุภณัฐ วัฒนวิกรม. (2564). *การสร้างสรรค์และออกแบบสื่อออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Canva*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.coop.wu.ac.th>
- สกนธ์ชัย ชะนูนันท์. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุภาภรณ์ จันทร์กลม. (2562). *การศึกษาพฤติกรรมการชอบที่มีต่อรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของครู โดยใช้แอปพลิเคชันแคนวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฉาง กาญจนบุรีวิทยา*. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=179240&bcat_id=16
- Best, J.W. (1981). *Absolute Criteria*. Retrieved May 3, 2024, from <https://medias.lib.ubu.ac.th>
- Likert, R. (2022). *Rennis Likert*. Retrieved May 3, 2024, from https://en.wikipedia.org/wiki/Rensis_Likert
- Nabela, A. (2021). *Using Canva Application in Teaching Writing to Improve Students' Writing Skill of English*. Retrieved May 3, 2024, from <https://www.academia.edu/41447276>
- Nanda, M., and Fatimah, S. (2023). Students' Perception of Canva as A Media In Learning English: A Descriptive Study at SMA N 6 Sijunjung. *Journal of English Language Teaching*, 12(1), 176-287.
- Selatan, E. (2019). *The Using of Canva Application to Develop Students' Reading Skills*. Retrieved May 3, 2024, from <https://www.academia.edu/41468231>
- Wachyu, M.I. (2023). *The Effectiveness of Using Canva as an Interactive Hypermedia in Learning English*. Retrieved from file:///C:/Users/Admin/Downloads/40.+CELT1510-516++Meike+Imelda.pdf
- Wijayanti, E. (2022). Teaching English by Using Canva: Students' and Lecturers' Voice. *ENGLISH FRANCA: Academic Journal of English Language and Education*, 6(2), 411-428.

ความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe

กนิษฐา โชตชัยพิพัฒน์^{1*} ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง²

The Success of Persons with Disabilities' s Career Promotion Through the 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe

Kanittha Chotchaipattana^{1*} Chairat Wongkitrungruang²

Received 14/06/2024 Revised 04/09/2024 Accepted 12/09/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.5081>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe 2) ศึกษา
รูปแบบการฝึกอบรมอาชีพสำหรับคนพิการในแต่ละประเภท 3) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate
Cafe ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตจากประชากร 4 กลุ่ม จำนวน 13 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา ผลการศึกษา
พบว่า การดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มาจากการใช้แนวคิด Disability Inclusive
Business: DIB หรือ ธุรกิจที่เอื้อให้คนพิการมีส่วนร่วมของมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการเอเชียและแปซิฟิก ใน
การจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหาร โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริม
และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมคนพิการ
และได้รับการสนับสนุนความรู้จากเครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจอาหาร ได้แก่ บริษัท ไทยยามาซากิ จำกัด
และบริษัท มาร์ครีน ซ็อกโกแลต จำกัด รูปแบบการฝึกอบรม มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ การขอสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม
คนพิการ การรับสมัครผู้เข้ารับการฝึกอบรม การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม การกำหนดผู้ฝึกอบรมคน ระยะเวลา
ในการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม และการฝึกงาน และปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ประกอบไปด้วยปัจจัย
จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ การส่งเสริมคนพิการ การส่งเสริมอาชีพคนพิการ และธุรกิจเพื่อสังคม ข้อเสนอแนะ คือ สถานประกอบการ
ควรรับคนพิการเข้าทำงาน โดยเรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกับคนพิการเป็นพื้นฐาน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการควรผลักดันนโยบายส่งเสริมอาชีพด้านอาหารและการบริการสำหรับคนพิการจากกรณีต้นแบบให้เป็นรูปธรรม และ
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมควรสนับสนุนให้เกิดสถานประกอบการที่เอื้อให้คนพิการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการ

คำสำคัญ: การส่งเสริมอาชีพ คนพิการ ธุรกิจเพื่อสังคม กิจการเพื่อสังคม

Abstract

The purposes of this research are to: 1) study the implementation of 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe, 2) study the vocational training model for people with disabilities, in each type of disability, and 3) study the factors that contribute to the success of 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe in promoting careers for people with disabilities. This research is qualitative research. The data were collected from individual in-depth interviews and observations involving 4 groups of people, totaling 13

^{1,2} หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2} Master of Arts in Social Development and Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

E-mail: ¹newkoi.k@gmail.com, ²wchairat@hotmail.com

*Corresponding author e-mail: newkoi.k@gmail.com

participants, and presented using descriptive analysis. The research results indicated that the implementation of 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe is based on the concept of Disability Inclusive Business (DIB), which is a business model that allows people with disabilities to participate. This concept is provided by the Asia and Pacific Development Center on Disability Foundation, which organizes vocational skill training projects in food business for people with disabilities by requesting budget support from the Department of Empowerment of Persons with Disabilities to cover training expenses. In addition, this project received knowledge support from networks with expertise in the food business, namely Thai Yamazaki Company Limited and MarkRin Chocolate Company Limited. Overall, the training model consists of seven processes, including requesting budget support for training people with disabilities, recruiting trainees, selecting trainees, assigning trainers, determining the duration of training, selecting training methods, and providing Internships. Furthermore, the success factors in promoting employment for people with disabilities include three elements: promoting the employment of people with disabilities, promoting occupational opportunities for people with disabilities, and supporting social enterprises. In conclusion, it is recommended that businesses accept people with disabilities in the workplace, based on learning and understanding how to work with them effectively. The Department of Empowerment of Persons with Disabilities should advocate for policies that promote food and service opportunities for people with disabilities, moving from prototype cases to concrete initiatives. Moreover, the office of Social Enterprise Promotion should encourage businesses to be inclusive, allowing people with disabilities to participate at all levels.

Keywords: career promotion, disabilities, social business, social enterprise

บทนำ

ปัจจุบัน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ตระหนักและให้ความสำคัญกับคนพิการเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) ซึ่งถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกที่ยอมรับและประกาศขึ้น เพื่อให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ช่วยให้คนพิการกว่า 650 ล้านคนทั่วโลกมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552; ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2562) ในประเทศไทยยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับคนพิการที่ได้รับการยกย่องจากผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายว่า มีความก้าวหน้าในการจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ (อมรรธ พัทธกษานิน, มณฑกานต์ ฉิมมามี และปณณทริย์ เจียรวิริยบุญญา, 2556)

สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย พ.ศ. 2567 มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ มีจำนวน 2,174,158 คน ซึ่งมีคนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 15 – 59 ปี) จำนวน 847,264 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 522,406 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 324,858 คน ทั้งนี้สถิติของคนพิการที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวน 417,800 คน (49.31%) ของกลุ่มคนพิการที่อยู่ในวัยทำงาน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2567) โดยข้อมูลสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีจำนวนกลุ่มคนพิการในวัยทำงานจำนวนมากที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก คนพิการมีความเสียเปรียบในตลาดแรงงาน และมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจน้อย ทำให้คนพิการมีความยากจนมากกว่าคนที่ไม่พิการ ดังนั้นแนวทางที่ดีที่สุดในการที่จะหลุดพ้นจากความยากจน คือ การมีงานทำที่เหมาะสม และจำเป็นต้องมีการศึกษา การฝึกอบรม และการสนับสนุนที่จำเป็น เพื่อให้คนพิการสามารถทำงานได้อย่างยั่งยืน และหนึ่งในแนวทางที่สามารถช่วยส่งเสริมอาชีพคนพิการได้ คือ วิสาหกิจเพื่อสังคม หรือ กิจกรรมเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ซึ่งเป็นธุรกิจที่สร้างประโยชน์หรือแก้ไขปัญหาในสังคมที่ไม่แสวงหาผลกำไรจากการดำเนินงานหรือแสวงหาผลกำไร แต่นำกำไรมาใช้ในการสร้าง

ความต่อเนื่องและความยั่งยืนในธุรกิจ ทำให้ในปัจจุบันทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทุกหน่วยงานต่างผลักดันและมีการดำเนินงานธุรกิจในรูปแบบดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก (ศพอ.) หรือ Asia-Pacific Development Center on Disability (APCD) อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก่อตั้งขึ้นในปี 2546 มีเป้าหมายในการดำเนินงานตามอนุสัญญาสิทธิคนพิการ เนื่องจากเล็งเห็นปัญหาของคนพิการในไทยด้านการประกอบอาชีพ จึงจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหาร 60+ พลัสโปรเจกต์ เพื่อส่งเสริมและให้โอกาสคนพิการได้ฝึกอบรมและทำงานในภาคธุรกิจอาหาร โดยเริ่มดำเนินโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหาร 60+ พลัสโปรเจกต์ในปี 2557 และปัจจุบันได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ การทำขนมปัง การทำช็อกโกแลตและบาริสต้า และการทำงานบริการในโรงแรม ต่อมาในปี 2558 ศพอ. ได้ก่อตั้ง “ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe” ขึ้น เพื่อให้คนพิการในโครงการฝึกอบรมมาฝึกปฏิบัติจริงในการทำและขายขนมปัง ช็อกโกแลต และการเป็นบาริสต้า และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้คนพิการในการใช้ชีวิตด้วยตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายในสังคม

จากการดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ภายใต้โครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหาร 60+ พลัสโปรเจกต์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ และรูปแบบวิธีการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในแต่ละประเภทความพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้คนพิการมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถลดปัญหาความยากจนในกลุ่มคนพิการได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe
2. เพื่อศึกษารูปแบบการฝึกอบรมอาชีพสำหรับคนพิการในแต่ละประเภทของความพิการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพแก่

คนพิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา

เลือกพื้นที่ในการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกศึกษาที่ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ถนนราชวิถี กรุงเทพฯ

2. ประชากร

เลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 13 คน แบ่งเป็น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับร้าน ได้แก่ มูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการเอเชียและแปซิฟิก บริษัท ไทย ยามาซากิ จำกัด บริษัท มาร์ครีน ช็อกโกแลต จำกัด และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4 คน ผู้ที่ฝึกอบรมคนพิการ และผู้ที่ร่วมทำงานกับคนพิการภายในร้าน จำนวน 3 คน คนพิการที่ทำงานในร้าน จำนวน 4 คน และผู้ให้บริการ 2 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ การส่งเสริมอาชีพคนพิการ และการดำเนินธุรกิจกิจการเพื่อสังคม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเข้าไปใช้บริการในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เพื่อให้เห็นรูปแบบการดำเนินงานของร้านที่มีคนพิการเป็นพนักงาน รวมถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้ร้านประสบความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ โดยใช้วิธีสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก

รายบุคคลกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียง ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4. เครื่องมือในการวิจัย

4.1 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe โดยสังเกตสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในร้าน ซึ่งรวบรวมโดยการจดบันทึก

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีแบบสัมภาษณ์ที่มีชุดคำถามที่แตกต่างกัน จำนวน 4 กลุ่ม โดยใช้สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับร้าน ผู้ที่ฝึกอบรมคนพิการและผู้ร่วมงานกับคนพิการภายในร้าน คนพิการที่ทำงานในร้านและผู้ใช้บริการ 2 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์พร้อมกับการเก็บรวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากการบันทึกเสียง และตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้กลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริง สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ละส่วนเป็นผลการศึกษาและนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของร้าน

1. ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ตั้งอยู่ที่ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก เลขที่ 255 อาคาร APCD ภายในบริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ตัวร้านตั้งอยู่ด้านหน้าของศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก หน้าร้านหันออกไปทางถนนราชวิถี ซึ่งอยู่ติดริมถนน ใกล้กับสี่แยกตึกชัย ฟังตรงข้ามเป็นโรงพยาบาลรามธิบดี

2. สามารถเดินทางได้โดยรถโดยสารประจำทางผ่านถนนราชวิถี ได้แก่ หมายเลข 18 หมายเลข 108 และหมายเลข 515 รถโดยสารประจำทางที่วิ่งผ่านถนนพระราม 6 ได้แก่ หมายเลข 12 และหมายเลข 14

3. ที่มาการจัดตั้งร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เกิดจากโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหารมาจากการใช้แนวคิด Disability Inclusive Business: DIB หรือ ธุรกิจที่เอื้อให้คนพิการมีส่วนร่วมจากมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสร้างโอกาสและการมีงานทำอย่างยั่งยืนให้แก่คนพิการหลากหลายประเภทในประเทศไทย ด้วยการฝึกอบรมในรูปแบบ on the job training คือ ฝึกจากของจริง ทำจริง และขายจริง (ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก, 2563) โดยในปีนั้นเป็นปีที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา จึงเป็นที่มาของชื่อร้าน คือ ร้าน 60+ Bakery & Chocolate Cafe

4. โครงสร้างบุคลากรของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe สาขาราชวิถี มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย

4.1 ฝ่ายบริหารและสำนักงาน จำนวน 4 คน แบ่งหน้าที่ได้ดังนี้ ผู้จัดการโครงการ จำนวน 1 คน ประชาสัมพันธ์โครงการ จำนวน 1 คน แคชเชียร์สำนักงาน จำนวน 1 คน ซุปเปอร์ไวเซอร์ร้านสาขาราชวิถี จำนวน 1 คน

4.2 ฝ่ายช็อกโกแลตคาเฟ่สาขาราชวิถี จำนวน 8 คน แบ่งหน้าที่ได้ดังนี้ แคชเชียร์และบาร์ิสต้า จำนวน 1 คน ครั้วช็อกโกแลต จำนวน 2 คน ครั้วช็อกโกแลตและบาร์ิสต้า จำนวน 1 คน ผู้ช่วยบัญชีสำนักงาน จำนวน 1 คน แพ็คกิ้ง จำนวน 1 คน แคชเชียร์และบริการ จำนวน 1 คน บาร์ิสต้า จำนวน 1 คน

4.3 ฝ่ายร้านขนมปังยามาซากิสาขาราชวิถี จำนวน 3 คน แบ่งหน้าที่ได้ดังนี้ จัดขนม จำนวน 1 คน ครั้ว จำนวน 2 คน ซึ่งคนพิการที่ทำหน้าที่ภายในร้าน ได้แก่ ผู้ช่วยบัญชีสำนักงาน ประชาสัมพันธ์โครงการ ครั้วช็อกโกแลตและบาริสต้า แพ็คกิ้ง แคชเชียร์และบริการ บาริสต้า และครั้วขนมปัง

การดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe

1. การก่อตั้งร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เกิดจากมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการเอเซียและแปซิฟิกริเริ่มจัดทำโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหารในปี พ.ศ. 2559 โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมคนพิการ กิจกรรมหลักในโครงการ มีจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ การทำขนมปัง การทำช็อกโกแลตและบาริสต้า และงานด้านการบริการในโรงแรม มูลนิธิฯ จึงปรับปรุงนำพื้นที่ก่อตั้งเป็นร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เพื่อให้คนพิการที่เข้าร่วมในโครงการฝึกอบรมทดลองปฏิบัติจริงในการทำอาชีพ จากนั้นมูลนิธิฯ หาเครือข่ายในด้านธุรกิจอาหาร ได้แก่ บริษัท ไทยยามาซากิ จำกัด ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำขนมปังมาฝึกอบรม สนับสนุนอุปกรณ์และวัตถุดิบในการทำขนมปัง รวมถึงการตกแต่งและปรับพื้นที่ของร้านให้เหมาะสมกับคนพิการ และบริษัท มาร์ครีน ช็อกโกแลต จำกัด ที่เชี่ยวชาญในการผลิตโกโก้และช็อกโกแลต โดยผลิตโกโก้พันธุ์ I.M.1 ซึ่งเป็นโกโก้สายพันธุ์ไทยในจังหวัดเชียงใหม่มาฝึกอบรมการทำช็อกโกแลต นอกจากนั้นทางมาร์ครีนยังมีผงโกโก้ที่เป็นผลิตภัณฑ์ จึงได้พัฒนาต่อยอดในการทำบาริสต้า

2. การจัดการบุคลากรของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 บุคลากรของหน่วยงานที่มีบทบาทในร้านต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการเป็นพื้นฐาน เพราะความพิการมีหลากหลายประเภทและมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า แต่ละหน่วยงานมีบุคลากรที่เข้าใจธรรมชาติของคนพิการมีพื้นฐานความรู้ด้านคนพิการและการอยู่ร่วมกับคนพิการ รวมถึงมีการจัดการให้บุคลากรในหน่วยงานได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสให้คนพิการได้พัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมส่วนใหญ่เกิดจากการให้ความรู้หรือการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน

2.2 บุคลากรที่ทำงานในร้านผ่านการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคนพิการภาคธุรกิจอาหาร จึงมีความรู้ในการอยู่ร่วมกับคนพิการในประเภทอื่น ทำให้มีการปรับตัวและเข้าใจถึงความพิการ และมีการแบ่งหน้าที่ให้คนพิการตามความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละบุคคล

3. งบประมาณ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1 งบประมาณในการฝึกอบรมได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบในการทำขนมปังและช็อกโกแลต ค่าพาหนะเดินทางของคนพิการ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าตอบแทนวิทยากร และค่าตอบแทนของอาสาสมัคร โดยมีค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม จำนวน 2,000,000 – 3,000,000 บาทต่อปี

3.2 งบประมาณในการดำเนินงานของร้านได้รับการดูแลจากมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการเอเซียและแปซิฟิก ได้แก่ ค่าซ่อมแซม ค่าสาธารณูปโภค ค่าตอบแทนพนักงาน ค่าพาหนะเดินทางของพนักงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งได้งบประมาณจากมูลนิธิฯ รายได้จากการขายของภายในร้านและการสนับสนุนจากบริษัท ยามาซากิ จำกัด และบริษัท มาร์ครีน จำกัด

4. ค่าตอบแทนของพนักงานที่เป็นคนพิการในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe จะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน วันละ 400 – 550 บาทต่อวัน ซึ่งแต่ละคนจะได้ค่าตอบแทนจำนวนไม่เท่ากัน โดยมูลนิธิฯ กำหนดค่าตอบแทนมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำตามที่กระทรวงแรงงานกำหนด นอกจากนี้พนักงานจะได้ค่าพาหนะเดินทางเป็นรายเดือน เดือนละ 1,000 – 2,000 บาทต่อวัน โดยมีเงื่อนไขตามวันลาต่อเดือน ได้แก่ 1) ไม่ลา ได้ 2,000 บาท 2) ลา 2 วันติดกัน โดยไม่มีใบลาหรือเหตุจำเป็นหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน ได้ 1,000 บาท 3) ลา 3 วันติดกัน โดยไม่มีใบลาหรือเหตุจำเป็นหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน จะไม่ได้ค่าเดินทาง ซึ่งค่าตอบแทนของพนักงานดังกล่าว เพียงพอต่อการใช้ชีวิตของพนักงานในร้าน ตามคำสัมภาษณ์ของคนพิการที่ทำงานในร้าน ดังนี้

“พอค่ะ เพราะว่าที่สูงกว่าที่อื่น รวมค่าเดินทางประมาณ 2,000 บาท แต่ถ้าล่ายู่ก็อาจจะโดนหักไป ซึ่งถ้าเดือนนี้ลาหยุดเลยอาจจะได้ค่าแรงขึ้นต่ำกว่าลูกจ้างประจำ” (คุณซี (นามสมมติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤษภาคม 2567)

“ค่าตอบแทนได้เป็นรายวันครับ วันละ 450 บาท และได้ค่าเดินทางเพิ่ม ใช้ได้เพียงพอครับเพราะว่าผมเป็นคนประหยัดอยู่แล้ว ชอบเก็บออมไม่ใช้เงินสุรุ่ยสุร่าย” (คุณดี (นามสมมติ), การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤษภาคม 2567)

รูปแบบการฝึกอบรมอาชีพคนพิการ

1. มูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการเอเซียและแปซิฟิกขอสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อใช้ในการฝึกอบรมคนพิการ โดยจะขอสนับสนุนงบประมาณปีละ 1 ครั้ง ซึ่งคนพิการเข้ารับการฝึกอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2. รับสมัครคนพิการเข้ารับการฝึกอบรม ไม่เกินครั้งละ 100 คน ผ่านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ รายการทีวี แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และการบอกต่อจากเครือข่ายคนพิการต่าง ๆ โดยคนที่จะสมัครจะต้องมีคุณสมบัติ ได้แก่ 1) มีบัตรประจำตัวคนพิการไทย 2) ทุกประเภทความพิการ ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ได้แก่ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางสติปัญญา ความพิการทางการเรียนรู้ และความพิการทางออทิสติก 3) อายุ 18 – 55 ปี 4) ไม่จำกัดการศึกษา 5) มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ หรือสามารถหาที่พักในกรุงเทพได้ในช่วงฝึกอบรม

3. การคัดเลือกจะคัดเลือกคนพิการ โดยเริ่มจากการปฐมนิเทศ จำนวน 3 วัน วันละ 6 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 9.00 น. ถึง 16.00 น. เมื่อปฐมนิเทศจนครบตามกำหนดก็จะคัดเลือกคนพิการให้เหลือจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกิจกรรมละ 20 คน ได้แก่ การทำขนมปัง การทำช็อกโกแลต และการบริการโรงแรม คนคัดเลือกจะเป็นคนที่ดูแลโครงการและผู้ฝึกอบรม ได้แก่ บริษัท ไทยยามาฮากิ และบริษัท มาร์ครีน โดยพิจารณาคัดเลือกจากการใช้ชีวิตประจำวัน การสื่อสาร การโต้ตอบจากการออกคำสั่งของผู้ฝึกสอน การปฏิบัติเบื้องต้นจากการอบรมปฐมนิเทศ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในการทำงานและความพร้อมของตัวคนพิการ ในส่วนของคนพิการที่ไม่ผ่านการคัดเลือกสามารถสมัครเข้ารับการฝึกอบรมได้อีกในปีถัดไป

4. การกำหนดผู้ฝึกอบรมคนพิการจะแบ่งตามการสอนแต่ละกิจกรรม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนี้ 1) การทำขนมปัง โดยบริษัท ไทยยามาฮากิ จำกัด 2) การทำช็อกโกแลต โดยบริษัท มาร์ครีน จำกัด และ 3) การทำบาร์ิสต้า โดยคนจากภายนอกเข้ามาสอนและผลัดเปลี่ยนกันไป เนื่องจากทางมูลนิธิฯ ไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้ นอกจากผู้ฝึกอบรมที่กล่าวไปข้างต้น ยังมีผู้ฝึกอบรมที่เป็นคนพิการในรุ่นแรกหรือรุ่นก่อนหน้าที่มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถในการสอนมาสอนให้กับคนพิการในรุ่นต่อไปได้ ตามคำสัมภาษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับร้าน ดังนี้

“ทางเราได้มีการฝึกคนพิการในรุ่นแรก ๆ และเห็นศักยภาพของคนพิการ ก็มีการให้คนพิการที่ได้รับการฝึกเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนคนพิการต่อ เหมือนเป็นรุ่นพี่สอนรุ่นน้องทำช็อกโกแลต ” (ผู้บริหารบริษัท มาร์ครีน จำกัด, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2567)

นอกจากนั้น มูลนิธิฯ ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเข้าร่วมกิจกรรมในการฝึกอบรม เพื่อให้คนพิการสามารถดูแลตัวเองได้จึงมีอาสาสมัครในการฝึกอบรม คอยช่วยเหลือดูแลคนพิการ จำนวน 1 – 2 คนต่อวัน

5. ระยะเวลาในการฝึกอบรม ใช้เวลาประมาณ 80 – 100 วัน หรือประมาณ 4 - 5 เดือนต่อปี โดยเริ่มตั้งแต่เวลา 9.00 น. ถึง 16.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

6. วิธีการฝึกอบรมจะฝึกให้คนพิการทุกประเภทได้เรียนรู้ร่วมกันในช่วงแรก จากนั้นผู้ฝึกสอนจะให้ผู้ฝึกอบรมได้ทำการทดสอบหรือการฝึกตามคำสั่ง และจะประเมินการทดสอบในแต่ละครั้งว่า แต่ละคนเหมาะกับการทำอะไร แล้วแบ่งกลุ่มแยกแต่ละกิจกรรม และจำแนกกลุ่มตามความสามารถหรือประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มอนุบาล ประถม และมัธยม เพื่อที่จะเริ่มลงรายละเอียดของการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการสอน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

6.1 คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายจะใช้ตัวอักษรมาในการสื่อสาร เช่น การพิมพ์ในสไลด์หรือโทรศัพท์ หรือการพูดให้รูปปากชัดเพื่อให้คนพิการสามารถอ่านปากได้

6.2 คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรมใช้วิธีสอนเหมือนคนทั่วไป แต่ต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของคนพิการว่ามีอะไรที่ต้องดูแลหรือคอยช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสารที่มีความเข้าใจในการพูด การสื่อสารที่มีการใช้คำที่รุนแรง การกินยาตามเวลาอย่างเคร่งครัด หรืออาการข้างเคียงที่เกิดจากการกินยา เช่น อาการง่วงซึม เป็นต้น

6.3 คนพิการทางสติปัญญา การเรียนรู้ และออกทิสติกใช้วิธีสอนโดยการออกคำสั่งให้คนพิการทำตามขั้นตอน และให้ลองทำแบบเดิม ซึ่งคนพิการในกลุ่มนี้จะมีความจำดีและสามารถทำงานได้ดีตามคำสั่งที่ได้รับ

6.4 คนพิการทางการเห็นใช้วิธีสอนโดยการให้คนพิการยืนประจำอยู่ที่จุดเดิมในการทำขนมปังหรือช็อกโกแลต เช่น การขึ้นรูป และให้สัมผัสกับวัตถุดิบ รวมถึงบริเวณที่ยืนอยู่โดยรอบเพื่อให้คนพิการได้จดจำสัมผัสในจุดที่วางวัสดุอุปกรณ์ และค่อย ๆ สอนทีละขั้นตอนโดยการสัมผัส ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของคนพิการทางการเห็นจะไม่สามารถทำในส่วนที่เป็นความร้อน เพราะอาจจะเกิดอันตรายกับคนพิการหรือผู้ร่วมงานได้

7. การฝึกงาน หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ทางมูลนิธิฯ จะให้ผู้ฝึกอบรมได้ลองทำงานจริงในสถานที่จริง ทั้งในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe และในเครือข่ายที่สนใจให้คนพิการได้ทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ได้แก่ คาเฟ่เมซอน ร้านแบล็กแคนยอน โรงแรมเจ้าพระยา โรงพยาบาล เช่น ศิริราช โรงเรียน เช่น โรงเรียนนานาชาติแองโกล สิงคโปร์ เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศักยภาพและความพร้อมในการทำงานและการพัฒนา 2) กระบวนการในการทำที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ และ 3) ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก ซึ่งตรงกับ (พัฒนา สุขประเสริฐ, 2551) ที่กล่าวถึงกลุ่มหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. การมีศักยภาพและความพร้อมในการทำงานและการพัฒนา ประกอบด้วย

1.1 การมีโครงสร้างของกลุ่มและแผนการทำงานของสมาชิกที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และไม่ยุ่งยากซับซ้อน สมาชิกทุกคนให้การยอมรับและมีความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งการแบ่งงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Cafe มีพื้นฐานของการเข้าใจความพิการและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้คนพิการทำงานร่วมกันได้อย่างดี รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบ

1.2 มีทรัพยากรหรือต้นทุนที่เพียงพอและเหมาะสมกับการดำเนินงานของสมาชิก เพื่อให้บรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์ของสมาชิกและเป้าหมาย เครือข่ายในด้านธุรกิจอาหารของร้าน 60+ Plus Bakery & Cafe เป็นเครือข่ายที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทำให้ได้คุณภาพสินค้าที่ดี สถานที่ตั้งของร้านติดถนน ฝั่งตรงข้ามเป็นโรงพยาบาล มีคนสัญจรผ่านจำนวนมาก ทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงร้านได้ง่าย และเนื่องจากร้านมีพนักงานที่เป็นคนพิการ จึงได้รับการตอบรับจากผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี ตามคำสัมภาษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ให้บริการ ดังนี้

“ต้องยอมรับว่าสถานที่ตั้งของร้านยามาซากิสาขานี้ อยู่ติดริมถนน มองเห็นได้ง่าย และทางเราก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากลูกค้า ที่มีโทรมาเล่าให้ฟังว่าได้มาทานช็อกโกแลต ทานน้ำ และก็ทานขนมจากทางยามาซากิไปด้วย” (ผู้บริหารบริษัท มาร์ครีน จำกัด, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 เมษายน 2567)

“การรับออเดอร์เป็นคนพิการทางการได้ยิน แต่สามารถสื่อสารกับลูกค้าด้วยภาษามือและภาพประกอบได้ คนพิการในส่วนของการทำกาแฟสามารถทำกาแฟรสชาติเหมือนเดิมทุกครั้ง ทำเลในการตั้งร้านตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เดินทางสะดวก คนพิการสามารถมาทำงานได้เองด้วยขนส่งมวลชน” (ผู้ใช้บริการ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 พฤษภาคม 2567)

1.3 มีผู้นำที่ดี มีภาวะเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกับสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากปกติ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีการส่งคนพิการออกไปทำงานกับหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจเกิดปัญหาเรื่องของการไม่เข้าใจคนพิการ ซึ่งมูลนิธิฯ จะให้สถานประกอบการที่รับคนพิการเข้าไปทำงานส่งผู้จัดการสาขานั้น ๆ มาฝึกอบรมเรื่องของการเข้าใจคนพิการเพื่อให้เขาเข้าใจคนพิการมากขึ้น ตามคำสัมภาษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“เวลาที่เราน้องไปทำงานข้างนอก จะมีปัญหาเรื่องของการไม่เข้าใจคนพิการ สถานประกอบการที่รับน้องเข้าไปทำงานเขาก็จะส่งผู้จัดการสาขานั้น ๆ มาฝึกอบรมกับเราในเรื่องของการเข้าใจคนพิการ” (ผู้จัดการร้าน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2567)

“สาขาที่เราชวนให้พนักงานคนพิการไปทำงานด้วย เราจะมีผู้ส่งผู้จัดการร้านสาขานั้น มาฝึกอบรมกับ APCD ก่อน เพื่อให้ผู้จัดการร้านเข้าใจคนพิการว่า คนพิการต้องการอะไร มีอะไรที่แตกต่างจากคนปกติ” (ผู้บริหารบริษัท ไทยยามาซากิ จำกัด, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2567)

1.4 สมาชิกและผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการ ศักยภาพ และความพร้อมของสมาชิก และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ส่งเสริมให้คนพิการได้นำการเรียนรู้ในการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น คนพิการบางคนไม่เคยทำงานบ้าน แต่พอเข้ามาฝึกอบรมกับทางมูลนิธิในด้านการทำความสะอาดก็เอาความรู้ในส่วนนี้ไปใช้กับการทำงานที่บ้าน

1.5 มีบรรยากาศและโอกาสที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนสามารถที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ส่งเสริมให้คนพิการไปทำงานกับหน่วยงานอื่น และส่งเสริมให้คนพิการที่มีศักยภาพได้สอนคนพิการที่เป็นผู้ฝึกอบรมในรุ่นต่อไป

2. มีกระบวนการในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ประกอบด้วย

2.1 มีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงตามความต้องการของสมาชิกในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสมาชิก ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีการแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมของคนพิการแต่ละคน และคนพิการก็พร้อมในการทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี

2.2 มีระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ทั้งในด้านการวางแผนและการประเมินผล ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีการจัดวางตำแหน่งที่บรรจุคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกฝ่าย รวมถึงในส่วนสำนักงาน ใช้กับบัญชีที่เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายเพื่อให้คนพิการได้มีส่วนร่วมในทุกฝ่ายของร้าน

2.3 สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีการทำ Snack Box เพื่อจัดเบรกในการประชุมต่าง ๆ เมื่อเวลาที่มีการจัดเบรกเพื่อส่งจำนวนมาก ก็จะมีการระดมคนในร้านเพื่อที่จะช่วยกันบรรจุของ และแบ่งหน้าที่ในการเข้างานรอบเช้าเพื่อเปิดร้านและรอบบ่ายเพื่อปิดร้าน

2.4 สมาชิกมีความสามัคคี และให้การยอมรับในความคิดเห็นและความสามารถซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถทำงานร่วมกันได้ดี แม้ว่าอาจจะมีความแตกต่างในเรื่องของความคิดและความสามารถ จากที่กล่าวไปข้างต้น ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เป็นร้านที่คนพิการหลากหลายประเภททำงานร่วมกัน และมีการเรียนรู้การทำงานร่วมกันของแต่ละประเภทความพิการ ทำให้คนพิการในร้านเข้าใจคนพิการด้วยกันและยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน และทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

2.5 มีระบบที่ดีในการคัดเลือกสมาชิกใหม่และปลูกฝังให้สมาชิกใหม่สามารถปรับตัวได้กับวัฒนธรรมขององค์กร พนักงานร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ได้รับการอบรมความเข้าใจคนพิการตั้งแต่เริ่มการฝึกอบรม ทำให้พนักงานในร้านมีวัฒนธรรมขององค์กรที่ดี ทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความเข้าใจคนพิการประเภทอื่น

2.6 มีระบบที่ดีในการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการทำงานของสมาชิกให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และมีระบบการสืบทอดเป้าหมายและภารกิจของกลุ่มไปยังสมาชิกในรุ่นต่อไป ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีระบบที่ดีในข้อนี้สอดคล้องกับข้อ 1.5 ในเรื่องของการส่งเสริมให้คนพิการที่มีศักยภาพได้สอนคนพิการที่เป็นผู้ฝึกอบรมในรุ่นต่อไป

2.7 มีระบบการติดต่อสื่อสารและมีการปฏิสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกด้วยกัน และในระหว่างสมาชิกกับผู้นำได้อย่างรวดเร็วใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างใกล้ชิด ทั้งตัวคนพิการและผู้จัดการร้าน รวมถึงเซฟที่คอยกำกับดูแลประจำร้าน เมื่อพบว่าพนักงานในร้านมีปัญหาที่จัดการปัญหา โดยการเข้าไปคอยสอบถามและคอย ๆ ปรับอารมณ์และปรับความเข้าใจของคนพิการเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ต่อไป

2.8 มีระบบการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสื่อสารกับคนพิการทางการได้ยินเพื่อให้การสื่อสารง่ายและคล่องตัวมากกว่าการอ่านปากหรือการเขียนลงบนกระดาน

3. ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก ประกอบด้วย

3.1 ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ได้จากกลุ่มสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นธรรม คนพิการที่ทำงานในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe สามารถเข้ารับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพและนำไปต่อยอดได้ รวมถึงยังสามารถไปทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับมีความคุ้มค่ามากกว่าการที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม หากคนพิการไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือไม่ได้ทำงานที่ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe แบบปฏิบัติจริง อาจทำให้คนพิการไม่มีความกล้าที่จะลองทำงาน เพราะขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงในการทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

1. การดำเนินงานของร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe

1.1 การก่อตั้งร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เกิดจากมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพอบรมคนพิการเอเชียและแปซิฟิก เพื่อเป็นสถานที่ให้คนพิการได้เรียนรู้จริงและปฏิบัติจริง ผ่านโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพคนพิการภาคธุรกิจอาหาร ได้แก่ การทำขนมปัง การทำช็อกโกแลตและบาร์ิสต้า และงานด้านการบริการในโรงแรม ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และได้เครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจอาหาร ได้แก่ บริษัท ไทยยามาซาคิ จำกัด และบริษัท มาร์ครีน ช็อกโกแลต จำกัด ในการเข้ามาเป็นผู้ฝึกสอนการทำขนมปังและช็อกโกแลต

1.2 การจัดการบุคลากร 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานและบุคลากรที่ทำงานในร้าน ซึ่งบุคลากรทั้ง 2 ส่วน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ สร้างโอกาสให้คนพิการได้พัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

1.3 งบประมาณ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ งบประมาณในการฝึกอบรม ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และงบประมาณในการดำเนินงานของร้านได้รับการดูแลจากมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอาชีพอบรมคนพิการเอเชียและแปซิฟิก และการสนับสนุนจากบริษัท ไทยยามาซาคิ จำกัด และบริษัท มาร์ครีน จำกัด

1.4 ค่าตอบแทนของพนักงานที่เป็นคนพิการ จะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน วันละ 400 – 550 บาทต่อวัน และได้ค่าพาหนะเดินทางเป็นรายเดือน เดือนละ 1,000 – 2,000 บาทต่อวัน ตามเงื่อนไขตามวันลาต่อเดือน ซึ่งการดำเนินงานของร้านตรงกับตัวอย่างกิจการเพื่อสังคม โครงการพัฒนาโดยตุง (सानิตย หนูนิล, 2555) ที่มีแนวทางเพื่อแก้ปัญหา คือการจัดตั้งโครงการพัฒนาโดยตุง อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อสร้างงานและโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ ผลตอบแทนทางด้านสังคม คือ การสร้างโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจให้กับชาวตุง และตรงกับลักษณะของกิจการเพื่อสังคม (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2555) โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการของธุรกิจและใช้คุณธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเชื่อมโยงกันระหว่างการทำธุรกิจและการทำเพื่อสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ

2. รูปแบบการฝึกอบรมอาชีพคนพิการ

มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การขอสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมคนพิการจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ 2) การรับสมัครผ่านทางรายการทีวี แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และการบอกต่อจากเครือข่ายคนพิการต่าง ๆ จำนวนไม่เกิน 100 คน 3) การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยคนที่ดูแลโครงการและผู้ฝึกอบรม จำนวน 60 คน เพื่ออบรมใน 3 กิจกรรม ได้แก่ การทำขนมปัง การทำช็อกโกแลต และการบริการโรงแรม 4) ผู้ฝึกอบรมคนพิการ จะแบ่งตามการสอนแต่ละกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ แบ่งเป็น กิจกรรมการทำขนมปัง การทำช็อกโกแลต การทำบาร์ิสต้า และงานด้านการบริการโรงแรม และยังมีอาสาสมัครเพื่อคอยช่วยเหลือดูแลคนพิการ จำนวน 1 – 2 คน 5) ระยะเวลาในการฝึกอบรม ใช้เวลาประมาณ 80 – 100 วันต่อปี ตั้งแต่เวลา 9.00 น. ถึง 16.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ 6) วิธีการฝึกอบรม จะฝึกให้คนพิการทุกประเภทจะได้เรียนรู้ร่วมกันในช่วงแรก จากนั้นผู้ฝึกสอนจะให้ผู้ฝึกอบรมได้ทำการทดสอบหรือการฝึกตามคำสั่ง โดยให้ทุกคนได้ลองทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม และจะประเมินการทดสอบในแต่ละครั้งว่า แต่ละคนเหมาะกับการทำอะไร

ผ่านการสอนตามความพิการ และให้คนพิการลองทำงานในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe และ 7) การฝึกงาน หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ทางมูลนิธิฯ จะให้ผู้ฝึกอบรมได้ลองทำงานจริงในสถานที่จริง ทั้งในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe และในเครือข่ายที่สนใจให้คนพิการได้ทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งการใช้รูปแบบสอดคล้องกับ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการอำเภอศรีราชา, 2551) การมีชีวิตอยู่ เช่นเดียวกับคนทั่วไป มีโอกาสในการตัดสินใจในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตตนสามารถเลือกดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการ

3. ปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ

3.1 การมีศักยภาพและความพร้อมในการทำงานและการพัฒนา ได้แก่ การเข้าใจความพิการ และการทำงาน ร่วมกับคนพิการทำให้ทุกคนในร้านทำงานร่วมกันได้อย่างดี รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ การมีเครือข่ายในด้านธุรกิจ อาหารที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทำให้ได้คุณภาพสินค้าที่ดี รวมถึงสถานที่ตั้งของร้านอยู่ในทำเลที่ดีทำให้เป็นที่รู้จัก ของคนจำนวนมาก นอกจากนี้คนพิการยังนำความรู้ในการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และไปทำงานกับหน่วยงานอื่นได้อีกทั้งคนพิการที่มีศักยภาพยังสามารถสอนคนพิการที่เป็นผู้ฝึกอบรมในรุ่นต่อไป

3.2 มีกระบวนการในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ได้แก่ การแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมของ คนพิการแต่ละคน โดยจัดวางตำแหน่งที่บรรจุนคนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกฝ่าย มีการอบรมความเข้าใจคนพิการในการ ฝึกอบรมทำให้พนักงานในร้านมีวัฒนธรรมขององค์กรที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน ผู้นำมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างใกล้ชิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทันที และใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสื่อสารกับ คนพิการทางการได้ยินเพื่อให้การสื่อสารสะดวกและรวดเร็ว

3.3 ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก ได้แก่ คนพิการที่ทำงานในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe สามารถเข้ารับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพหรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หากคนพิการ ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือไม่ได้ทำงานที่ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe แบบปฏิบัติจริง อาจทำให้คนพิการไม่มีความกล้าในการทำงาน เพราะขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ

4. ปัจจัยที่ส่งผลให้ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ การส่งเสริมคนพิการ การส่งเสริมอาชีพคนพิการ และธุรกิจที่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การส่งเสริมคนพิการ ภายในร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เป็นการดึงศักยภาพและความสามารถของคนพิการที่จะทำได้ ตามความถนัดของแต่ละบุคคลในการทำงาน รวมถึงความเหมาะสมในแต่ละหน้าที่ใน การทำธุรกิจอาหารหรืองานด้านการบริการ โดยเปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงศักยภาพและทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ทำงาน ร่วมกันได้ ทั้งนี้คนที่ทำงานร่วมกับคนพิการต้องมีความรู้พื้นฐานด้านคนพิการ รวมถึงการเข้าใจลักษณะของคนพิการ ซึ่ง สอดคล้องกับทักษะที่คนพิการต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถทำงานได้ (อาตัม นิละไพจิตร, จินรัตน์ เทียมมริยะ และจริยา วงศ์สุวัฒน์, 2565) ต้องประกอบด้วย ทำงานเป็นทีม มั่นใจ แสดงออกเหมาะสม ใฝ่เรียนรู้ พร้อมแก้ปัญหา อดทน มุ่งมั่น มนุษย์สัมพันธ์ มีจิตอาสา รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีสุขภาพที่ดี เป็นผู้นำเรื่องคนพิการ

4.2 การส่งเสริมอาชีพคนพิการ ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe ให้คนพิการได้ลองทำงานแบบ ปฏิบัติจริงเพื่อให้คนพิการได้มีประสบการณ์การทำงาน ได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และได้มีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าที่ เป็นคนจากภายนอก และสนับสนุนองค์ประกอบของร้านในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ ให้กับคนพิการทุกประเภท การจัดสรรงบประมาณ และการหาเครือข่ายที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้แก่คนพิการได้

4.3 ธุรกิจเพื่อสังคม ร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe มีรูปแบบของการทำธุรกิจเพื่อสังคม โดยการ เป็นผู้ประกอบการโดยไม่แสวงหากำไร และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อให้สังคมได้ประโยชน์จากการทำกิจกรรมดังกล่าว การประกอบกิจการร้าน 60+ Plus Bakery & Chocolate Cafe เพื่อให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของตนเองได้

ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยพบว่า คนพิการที่มีศักยภาพในการทำงาน แต่ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากถูกปฏิเสธการรับเข้าทำงานเนื่องจากมีความพิการ ดังนั้น ควรให้สถานประกอบการด้านธุรกิจอาหารและโรงแรม พิจารณารับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการ เพื่อเป็นโอกาสให้คนพิการได้มีอาชีพ มีงานทำ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ สถานประกอบการต้องเรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกับคนพิการเป็นพื้นฐาน รวมถึง คำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการทำงานร่วมด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการควรมีนโยบายส่งเสริมอาชีพคนพิการในด้านอาหารและการบริการ โดยการถอดบทเรียนจากร้าน 60+ Plus Bakery & Cafe เพื่อเป็นต้นแบบสถานประกอบการในการให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับคนปกติทั่วไป อีกทั้งควรประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้คนทั่วไปเข้าใจธรรมชาติของคนพิการ หรือพื้นฐานของการทำงานร่วมกับคนพิการเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการ ให้สามารถทำงานได้ในทุก ๆ อาชีพที่คนพิการมีความสามารถ ไม่ใช่เฉพาะในธุรกิจด้านอาหารและบริการเท่านั้น รวมถึงควรสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เพื่อให้ในทุก ๆ สถานที่ มีพื้นที่ที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้

2. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดสถานประกอบการที่เอื้อให้คนพิการมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการเพื่อสร้างการส่งเสริมอาชีพให้กับคนพิการมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ และควรมีนโยบายสนับสนุนให้คนพิการสามารถเป็นผู้ประกอบการของตนเองได้ โดยไม่ถูกเอาเปรียบ

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2567). *สถานการณ์คนพิการ*. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2567, จาก <http://www.dep.go.th>
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2562). *คนพิการกับโอกาสทางสังคม*. สืบค้น 9 มีนาคม 2566, จาก <http://www.th.rajanukul.go.th>
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2551). *กระบวนการส่งเสริมการเกษตรไทยและการยอมรับเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการอำเภอศรีราชา. (2551). *การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent Living)*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://www.oknation.nationtv>
- ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก. (2563). *ร้าน60+พลัสเบเกอรี่ & ช็อกโกแลตคาเฟ่*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.apcdfoundation.org/th/archive/202008?page=2>
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2555). *Social Enterprise*. สืบค้น 18 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://www.csri.or.th>
- สานิตย์ หนูนิล. (2555). กิจการเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 32(14), 196-206.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)*. กรุงเทพฯ: หจก.ไอเดีย สแควร์.
- อมรรฆ พิทักษ์ธานิน, มณฑกานต์ ฉิมมาลี และปณณพริย เจียรวิริยบุญญา. (2556). *การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เด็ก ผู้หญิง และผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- อาดัม นิละไพจิตร, จินรัตน์ เทียมมอริยะ และจรรยา วงศ์สุวัฒน์. (2565). *การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการผ่านกลไกการมีส่วนร่วมทางสังคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธินวัตกรรมเพื่อสังคม.

แนวโน้มของซอฟต์แวร์พาวเวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

พจนภา ธนโพธิ์วิรัตน์^{1*} ณฐมน สังวาลย์² ปาริฉัตร คำเพ็ง³
วีรัชญานันท์ สิริมงคลวิวัฒน์⁴ จินณพัทธ์ เขยชม⁵
เสฏฐวุฒิ แท่งปรานีต⁶ วรณนิษา นามแสง⁷

Trends in Five Soft Power Affective Thai Tourists' Travel Decisions in Phra Nakorn Si Ayutthaya Province

Pornnapa Thanapotivirat^{1*} Nathamon Sangwan² Parichat Khampheng³
Weerachaya Sirimongkolwiwat⁴ Jinnapat Choeychom⁵
Sadtwut Tangpraneet⁶ Wannisa Namsang⁷

Received 11/04/2024 Revised 08/07/2024 Accepted 23/07/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4690>

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์พาวเวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 2) ศึกษารูปแบบซอฟต์แวร์พาวเวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสร้างทฤษฎีฐานราก และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล 17 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างน้อย 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564-2567 จนพบความซ้ำซ้อนหรืออิ่มตัวของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยผู้วิจัย การทบทวนเอกสารในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยคำนึงถึงบริบทของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบ ผลการศึกษา พบว่า ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ 5 ด้าน (5F) ของประเทศไทยถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมาก คือ ด้านอาหาร (Food) ด้านแฟชั่น (Fashion) ด้านศิลปะการต่อสู้ (Fight) ด้านภาพยนตร์ (Film) และด้านงานเทศกาล (Festival) ที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย สร้างการรับรู้ให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในระดับสากล รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งซอฟต์แวร์พาวเวอร์ด้านอาหาร (Food) ที่ได้รับความนิยมและสามารถดึงดูดจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ พร้อมทั้งรูปแบบที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การจัดงานเทศกาล (Festival) ซึ่งการจัดงานนี้จะสามารถเชื่อมโยงกับซอฟต์แวร์พาวเวอร์ในด้านอื่น นอกจากนี้ ข้อเสนอเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เมืองคัมภีร์ประกอบ 7 ด้าน ที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ การรับรู้ เอกลักษณ์ การสร้างประสบการณ์ การสร้างคุณค่า เรื่องเล่า กิจกรรม และการส่งเสริมการตลาด ที่เป็นองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวผ่านซอฟต์แวร์พาวเวอร์ทั้ง 5 ด้าน

คำสำคัญ: ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ การตัดสินใจท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1, 3, 4, 5, 6, 7 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1, 3, 4, 5, 6, 7 Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: ¹pornnapa_t@rmutt.ac.th, ³palmyparichat2405@gmail.com, ⁴ploy85@gmail.com, ⁵jinnapat.zee@gmail.com,

⁶sadtwut.2545@gmail.com, ⁷mayry.0311@gmail.com

² คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Faculty of Tourism and Hotel, Chiang Rai Rajabhat University E-Mail: nathamon.booc@crju.ac.th

*Corresponding author e-mail: pornnapa_t@rmutt.ac.th

Abstract

This study aimed to examine 1) the trends of five aspects of soft power influencing Thai tourists' decisions to visit Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; and 2) the model of the five aspects of soft power affecting Thai tourists' decisions to visit Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This research employed a qualitative method using the grounded theory approach and the data were gathered through in-depth interviews with 17 key informants selected based on the criteria of being Thai tourists visiting Phra Nakhon Si Ayutthaya at least twice between 2021 and 2024. The data collection continued until saturation was reached and the triangulation method was used to validate the data, along with a review of primary and secondary documents. Content analysis was conducted, considering the context of the analyzed documents. The findings revealed that Thailand's five key soft power areas (5Fs), namely food, fashion, fight, film, and festival, significantly influence Thailand's tourism industry. These elements enhanced international recognition and served as essential tools for driving and developing the economy, generating substantial national revenue. Particularly, food had proven to be a popular attraction for both Thai and foreign tourists, becoming a unique identity of Thailand. Additionally, the suitable model for promoting tourism in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was identified as festival organization, which could integrate other soft power areas. Also, the theoretical conclusion drawn from the in-depth interview showed seven areas influencing tourists' decisions to visit Phra Nakhon Si Ayutthaya, including perception, identity, experiential creation, value creation, storytelling, activities, and marketing promotions. These main components were interlinked with tourism through the five soft power areas.

Keywords: soft power, travel decisions, Phra Nakorn Si Ayutthaya province

บทนำ

กระแสโลกปัจจุบันซอฟต์แวร์ (Soft Power) มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจของประเทศโดย Hallyu หรือ Korean Wave ของประเทศเกาหลีใต้ได้พิสูจน์ว่า ซอฟต์แวร์สามารถสร้างเงินจำนวนมากเข้าประเทศได้ ซึ่งส่งผลให้หลาย ๆ ประเทศ ได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว แม้กระทั่งประเทศไทยได้ผลักดันเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศจนกระทั่งไทยได้กำหนดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 15 สาขา และนำเอาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพขึ้นมาเป็นซอฟต์แวร์ของไทย จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5F ประกอบไปด้วย อาหาร (Food) ภาพยนตร์ (Film) เสื้อผ้าแบบไทย (Fashion) ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และประเพณีไทย (Festival) โดยภาครัฐคาดการณ์ว่าสามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับประเทศจำนวน 3.45 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2570 (ไทยพีบีเอส, 2566) นโยบายดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำหนดให้ปี พ.ศ. 2566 เป็นปีแห่งอาหารไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาด ถนนคนเดิน เทศกาลอาหาร โดยมีเป้าหมายของจำนวนผู้มาเยือนมากถึง 250 ล้านคน (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566) และจากผลสำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี พ.ศ. 2566 พบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวไทย 7,887,897 คน จากนักท่องเที่ยวทั้งหมด (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) สอดคล้องกับการขับเคลื่อนประเทศจากนโยบายภาครัฐที่มีเป้าประสงค์ให้ประเทศไทยต้องปรับรูปแบบการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรทางปัญญาเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญและใช้ยกระดับการค้าระหว่างประเทศในเวทีโลกให้ประเทศไทยที่มีรายได้ปานกลางได้ขยับไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และรัฐต้องการเปลี่ยนให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้านวัฒนธรรมที่สร้างรายได้แก่ประเทศอย่างยั่งยืน รัฐจึงออกนโยบาย 1 ครอบครัว 1 ซอฟต์แวร์ หรือ One Family One Soft Power (OFOP) สอดแทรกวัฒนธรรมและทักษะพื้นฐานของไทยไปสู่ผู้บริโภคทั่วโลก สร้างรายได้แก่ประเทศไทยให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น กระทรวงพาณิชย์ตั้งเป้าหมายสร้างงานให้คนไทย 20 ล้านตำแหน่ง ผ่านอุตสาหกรรม 11 สาขา ได้แก่ ท่องเที่ยว เทศกาล กีฬา อาหาร ภาพยนตร์ ดนตรี

ศิลปะ หนังสือ เกมส์ ออกแบบ และแฟชั่น ซึ่งสามารถสร้างรายได้ 4 ล้านล้านบาทต่อปี โดยออกแบบและสร้างแบบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ตลาดโลก มีกลุ่มสินค้าเป้าหมายหลัก ได้แก่ อาหาร ดิจิทัลคอนเทนต์ มวยไทย การท่องเที่ยว หนังสือ และเกม โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศนำผู้ประกอบการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าอาหารเพื่อส่งเสริมซอฟต์แวร์ไทย เช่น งาน Amuga ที่เยอรมนี สร้างมูลค่ากว่า 5,300 ล้านบาท และงานแสดงสินค้ากลุ่มดิจิทัลคอนเทนต์ เช่น งาน ASIAN Contents & Film Market ที่เกาหลีใต้ และงาน TIFFCOM (ทีฟคอม) ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สร้างรายได้กว่า 2,600 ล้านบาท (ไทยพีบีเอส, 2566)

ทั้งนี้ประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งประเพณีสำคัญ และเมื่อปี พ.ศ. 2560 ละครไทยเรื่อง บุพเพสันนิวาสที่ฉายทางช่อง 3 มีเรตติ้งเป็นอย่างดี จึงเกิดกระแสตอบรับที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศตามรอยละครบุพเพสันนิวาสกันอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาดังกล่าว (รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์, 2561) โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาหาร รวมทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย และศึกษารูปแบบซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย จะสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจไทยให้เติบโตขึ้น เป็นการกระจายรายได้แก่ชุมชน อันนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบของแนวโน้มของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจประสบการณ์ การรับรู้และแนวคิดการออกแบบผ่านการสนทนาที่บุคคลหนึ่งได้จากปรากฏการณ์เดียวกัน (जरศักดิ์ บัวระพันธ์, 2560) โดยดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามและวิธีการจากผู้เชี่ยวชาญ (जरศักดิ์ บัวระพันธ์, 2560) เพื่อให้ได้รายละเอียดโดยการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงและบันทึกประเด็นสำคัญด้วยการจดบันทึก ทั้งนี้เนื่องด้วยงานวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่นในกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และแหล่งผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ต้องมีความแม่นยำในการใช้เครื่องมือการวิจัยต่าง ๆ และมีทักษะที่เพียงพอในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดและสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ (ชาย โพธิ์สิตา, 2562)

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จนพบความซ้ำซ้อนหรือความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มา ได้แก่ การสัมภาษณ์ เว็บไซต์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อบันทึกเสียง จดบันทึกด้วยการเขียน และศึกษาข้อมูลจากภาพถ่าย เว็บไซต์ที่มีข้อมูลสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อความถูกต้องของข้อมูลและการตีความหมาย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกับหลักการของแมคมิลแลน (Macmillan, 1971) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป มีระดับที่ส่งผลอัตราการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน (Error) คงที่ ที่ระดับ 0.02 สามารถสรุปได้ว่า ปริมาณการเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างน้อย 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 – 2567 ที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านซอฟต์แวร์ด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่ ด้านอาหาร (Food) ด้านภาพยนตร์ (Film) ด้านแฟชั่น (Fashion) ด้านศิลปะการต่อสู้ (Fighting) และด้านงานเทศกาล (Festival) และ 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการค้นคว้าหนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นไปตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริงในเรื่องของการท่องเที่ยวซอฟต์แวร์ที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อหาข้อสรุปทางทฤษฎี

ตารางที่ 1 อัตราการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อนต่อจำนวนผู้ให้ข้อมูล

จำนวนผู้ให้ข้อมูล (คน)	ระดับความคลาดเคลื่อน	อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error)
1 – 5	1.20 – 0.70	0.5
5 – 9	0.70 – 0.58	0.12
9 – 13	0.58 – 0.54	0.04
13 – 17	0.54 – 0.50	0.04
17 – 21	0.50 – 0.48	0.02
21 – 25	0.48 – 0.46	0.02
25 – 29	0.46 – 0.44	0.02

ที่มา: Macmillan (1971)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนเริ่มการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ ชาย โพธิ์สีตา (2562) โดยมีลำดับขั้นตอน คือ การจัดเก็บข้อมูล การแสดงข้อค้นพบ และการอธิบายข้อค้นพบด้วยการบรรยายแบบเรื่องเล่า จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อนำมาประกอบกับการศึกษา โดยมีเอกสารจากหนังสือ ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบทสัมภาษณ์เพื่อช่วยในการกำหนดประเด็นและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยคำนึงถึงบริบทของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการบันทึกข้อมูลด้วยการเขียน บันทึกเสียง ภาพถ่าย โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีแนวคำถามที่สอดคล้องกับประเด็นในการศึกษา และปรับคำถามและเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

ผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง “การศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์ด้านส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์ด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ซอฟต์แวร์ของประเทศไทยถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากและมีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยวของประเทศไทย สร้างการรับรู้ให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในระดับสากล รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งซอฟต์แวร์ด้านอาหาร (Food) ที่ได้รับความนิยมและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

ยกตัวอย่างเช่น “มิลลิ” ศิลปินของไทยที่นำเสนอข้าวเหนียวมะม่วงให้ชาวต่างชาติเป็นที่รู้จักจากการแสดงคอนเสิร์ตในต่างประเทศ ส่งผลให้ข้าวเหนียวมะม่วงที่เป็นอาหารว่างของไทยขายดี และเพิ่มรายได้ให้ผู้ขายหรือผู้ประกอบการ รวมทั้งเกษตรกร นอกจากนี้ การผลักดันจากนโยบายการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ โดยปัจจุบันผู้คนให้ความสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมโดยการสวดพระปริตรวัฒนธรรม การแสดง การแต่งกาย การรับประทานอาหาร และงานเทศกาล นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ และยกระดับการท่องเที่ยวเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีจุดเด่นที่ช่วยเชิญชวนให้คนมาท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน คนส่วนใหญ่คิดว่า ซอฟต์แวร์เวอร์ในประเทศไทยนั้นมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีความแตกต่างไม่เหมือนประเทศอื่น โดยเอกลักษณ์ของไทยมีความน่าสนใจในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่ได้รู้จักกับเอกลักษณ์ของไทยมีความรู้สึกตื่นเต้นและแปลกใหม่ เพิ่มประสบการณ์ในการท่องเที่ยวและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพได้อีกทางหนึ่ง รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักและรู้สึกสนใจ มีการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่นโดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญให้มีส่วนร่วมหรือความรู้สึกชื่นชอบ

ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลได้แสดงมุมมองของแนวโน้มซอฟต์แวร์เวอร์ไว้ ดังนี้

“...ตอนนี้ น่าจะส่งเสริมด้านอาหารแบบข้าวเหนียวมะม่วง การแต่งชุดไทย กางเกงช้าง แล้วก็เทศกาลสงกรานต์นี่อะคะ... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)”

“...ส่งเสริมหรือน่าจะเป็นการท่องเที่ยวปะ ช่วงนี้โควิดมันซาอะ คนมาเที่ยวเยอะนะคนต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยเยอะถ้าส่งเสริมเรื่องนี้ น่าจะกระตุ้นเศรษฐกิจได้ดีเลย... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)”

“...คิดว่าเป็นด้านอาหารไทยเป็นหลัก เพราะว่าจากที่นำเสนอข้าวเหนียวมะม่วงที่ทำให้ชาวต่างชาติรู้จักและมาทำให้ข้าวเหนียวขายดีและเพิ่มรายได้ให้พ่อค้าแม่ค้าและก็เกษตรกรถือว่าเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอยู่นะคะ... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)”

“...คิดว่าเป็นร้านเสื้อผ้าแบบกางเกงช้างหรือว่าเสื้อกรีนตามสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายที่เค้าขายกันเป็นของที่ระลึกแบบอ้อเคยมาที่นี่ยะแบบนี้... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)”

“...ปัจจุบันทุกคนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่วัฒนธรรมด้วยการสวดพระปริตรไปในการแสดงการแต่งกายและอาหารการกิน... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบซอฟต์แวร์เวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า มีปัจจัยสำคัญสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยว คือ เดินทางสะดวกอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีชื่อเสียงเรื่องวัด โบราณสถานหลายแห่ง การวางผังเมืองโดยมีแม่น้ำล้อมรอบสถาปัตยกรรมเฉพาะตัวมีความงดงามเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากที่สุด โดยได้รับอิทธิพลจากละคร (Film) เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับกระแสการแต่งกายตามรอยสถานที่ถ่ายทำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในละคร พร้อมแต่งกายด้วยชุดไทยทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจตามไปด้วย โดยนักท่องเที่ยวอีกส่วนได้ตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวเพื่อรับประทานอาหาร (Food) โดยเฉพาะเนื่องด้วยจุดเด่นด้านอาหาร นอกจากกุ้งแม่น้ำ ยังมีกล้วยเตี้ยเรือ ไรตีสายไหม ในด้านกิจกรรมที่น่าสนใจคือการทำบุญไหว้พระโดยมีวัดเก่าแก่ โบราณสถานที่ยังปรากฏร่องรอยอารยธรรมให้ได้ชื่นชม และมีสถานประกอบกิจการทางศาสนาอยู่ทั่วจังหวัด ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี รวมทั้งโบราณสถานให้ศึกษาเป็นจำนวนมาก ในส่วนของ การส่งเสริมและผลักดันซอฟต์แวร์เวอร์ทั้ง 5F ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การจัดเทศกาล (Festival) เนื่องด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ และมีต้นกำเนิดทางวัฒนธรรมมากมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย อีกทั้งยังมีความเห็นตรงกันว่า ถ้าหากมีงานเทศกาลเกิดขึ้นในจังหวัด ซอฟต์แวร์เวอร์ในด้านอื่น ๆ ที่เหลือก็จะถูกเชื่อมโยงกันเป็นระบบ

ตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อรูปแบบซอฟต์แวร์เวอร์ห้าด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีรายละเอียด ดังนี้

“...วัดแหละ อยากศึกษาดูประวัติศาสตร์ความเก่าแก่ ซึ่งประวัติศาสตร์มันชัดเจนว่าเมืองหลวงเก่ามันเคยอยู่ที่นี้ ได้เห็นซากนั้นนี่ก็รู้สึกประทับใจแหละว่าเออตรงนี้มีที่มานะ ที่ตรงนี้นี่ตรงนั้นมีเรื่องราวในอดีตมาก่อน... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)”

“...อาหาร ผู้คนที่มาเที่ยวเยอะอาจจะด้วยสภาพแวดล้อมที่น่าสนใจต่าง ๆ อย่างพวกซากวัด... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)”

“...ร้านอาหารที่ดัง ๆ ในจังหวัดแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)”

“...อาหาร เรื่องกินเรื่องใหญ่ อีกอย่างคือ เวลาเราไปไหนเราก็ต้องกินและก็คิดว่าชาวต่างชาติก็คงคิดเหมือนกันแหละ ยิ่งพูดถึงอุทยานนอกจากกล้วยเดี่ยว โรตีสายไหม แม่น้ำที่มันน่าสนใจ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)”

“...คิดว่าเป็นด้านฟิล์มมะ คนคงมาวัดมากขึ้นเพราะอยากทำบุญด้วย แล้วก็ได้แต่งชุดไทยถ่ายรูปด้วย...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)”

“...ก็จะเป็นด้านละครเทศกาลเพราะบริเวณวัดมีให้เช่าชุดไทยเพื่อแต่งตัวให้เข้ากับบรรยากาศ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)”

“...อาหารคะ เรามั่นสายกินอะเนอะ พอมาอยุธยาที่ไรเราก็ต้องซื้อสายไหมกลับไปด้วยทุกที่ เพราะมาถึงอยุธยาหันไปทางไหนก็มีแต่สายไหม...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)”

“...ด้านแฟชั่นเพราะวัดไชยวัฒนารามมันมีร้านให้เช่าชุดไทยราคาไม่แพงด้วยนะ แบบให้แต่งตัวถ่ายรูปและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของไทยด้วย...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)”

“...ด้านอาหารที่น่าสนใจ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9)”

“...คิดว่า ถ้าเป็นคนไทยเค้าก็คงมองจากสื่อจากละคร แล้วมาทำตามอะไรพวกนี้เป็นหลักใช้ไหมครับ แต่ถ้าเป็นต่างชาติเค้าก็จะโฟกัสไปที่อาหารกับสถานที่ที่คิดว่ามีผลมาก ๆ เลยที่ทำให้เขาอยากมาที่นี่... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10)”

“...ด้านเทศกาลประเพณีเพราะแบบอย่างมรดกโลกอะ มันเป็นเทศกาลที่ผู้คนรู้จักเยอะและเป็นเทศกาลที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเพราะมีการแต่งชุดไทยมาในงานและเป็นงานที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอยุธยาด้วยแหละ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11)”

“...ที่คนมาเที่ยวก็คงเหตุผลล้าย ๆ เราแหละ สัมผัสวัฒนธรรมเที่ยววัดเก่า แต่งชุดไทย...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12)”

“...ซอฟต์แวร์ทุกด้านรวมกันเลย ต้องส่งเสริมมาก ๆ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13)”

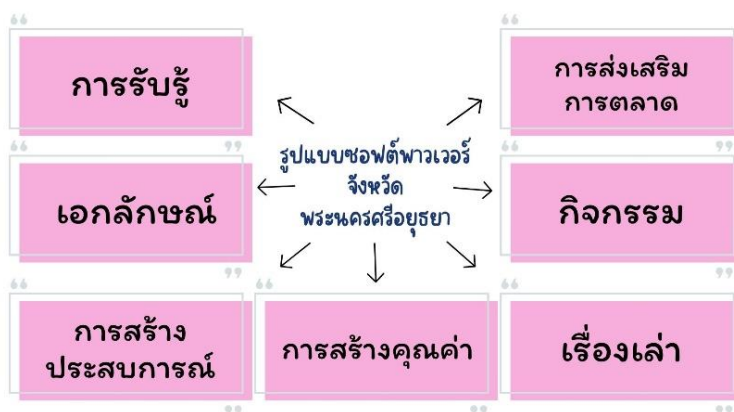
“...ด้านอาหารและวัดที่ต้องมาส่งเสริมมาก ๆ...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14)”

“...พวกละครย้อนยุคต่าง ๆ เช่น บุพเพสันนิวาส และพรหมลิขิต ก็สร้างปรากฏการณ์การท่องเที่ยวใหม่ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อตามรอยละคร...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15)”

“...อิทธิพลของละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” และ “พรหมลิขิต” ที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากไปเช็คอินตามรอยในสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในละคร พร้อมทั้งการแต่งตัวด้วยชุดไทยที่สวยงามที่ทำให้ร้านเช่าชุดไทยในอยุธยากล้ามาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักเช่าชุดไทยเพื่อถ่ายรูปในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นอาหารอย่างกุ้งแม่น้ำเผา ที่ถือเป็นไอคอนของจังหวัดอยุธยาก็ใคร ๆ ต่างนึกถึงเมื่อเดินทางมาถึงพร้อมด้วยโรตีสายไหม...(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16)”

“...ภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพราะมีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศจำนวนมากไปจังหวัดอยุธยาเพราะตามรอยละครภาพยนตร์ “บุพเพสันนิวาส”...(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17)”

ดังนั้นจากผลการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสามารถได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากภาพที่ 1 สรุปได้ว่ารูปแบบซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ การรับรู้ เอกลักษณ์ การสร้างประสบการณ์ การสร้างคุณค่า เรื่องเล่า กิจกรรม และการส่งเสริมการตลาด เป็นองค์ประกอบหลักที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น โดยมีผลมาจากการผลักดันในด้านซอฟต์แวร์ทั้ง 5 ด้าน ให้มีอิทธิพลมากขึ้นในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านอาหาร (Food) ด้านภาพยนตร์ (Film) ด้านเสื้อผ้าแบบไทย (Fashion) ด้านศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting) และด้านประเพณีไทย (Festival)

อภิปรายผล

จากการศึกษา “แนวโน้มของซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวโน้มของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษา พบว่า ซอฟต์แวร์ของประเทศไทยมีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งซอฟต์แวร์ด้านอาหาร (Food) ที่ได้รับความนิยมและสามารถดึงดูดจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ผัดไท ที่เป็นอาหารจานหลักของประเทศไทยที่ขายดีทั่วประเทศ ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของวัตถุดิบและรสชาติที่จัดจ้าน สอดคล้องกับ จิรัชญา วรรณโสภ (2561) กล่าวว่า อาหารเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่กระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนาสาธารณรัฐเกาหลี รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการพัฒนาให้วัฒนธรรมเกาหลีกลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงมีวิธีการนำซอฟต์แวร์มาใช้กับวัฒนธรรมอาหาร ซึ่งอาหารเกาหลีถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งในเรื่องของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร รสชาติที่จัดจ้าน การจัดสำรับไปจนถึงวิธีการรับประทาน ซึ่งสาธารณรัฐเกาหลีได้นำอาหารมาเป็นหนึ่งในสินค้าวัฒนธรรมโดยมี “การทูตเชิงอาหาร” (Gastro-Diplomacy) เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่วัฒนธรรมการกินของตนเองสู่ประเทศอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และในปี ค.ศ. 2009 รัฐบาลเริ่มผลักดันอาหารเกาหลีให้ได้รับการยอมรับมากขึ้นในต่างประเทศ โดยดำเนินโครงการ “อาหารเกาหลีสู่ระดับโลก” (Global Hansik) อย่างจริงจังโดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมลักษณะเด่นของอาหารเกาหลี

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบของซอฟต์แวร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า สิ่งที่มีผลให้นักท่องเที่ยวเกิดการตัดสินใจท่องเที่ยว คือ อาหาร (Food) ภาพยนตร์ (Film) และประเพณีไทย (Festival) เป็นสำคัญ โดยมีการผลักดันความเป็นเอกลักษณ์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย และนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การได้รับอิทธิพลจากละคร (Film) เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับกระแสการแต่งกาย (Fashion) ตามรอยสถานที่ถ่ายทำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในละคร และยังมีกระแสที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับอาหาร (Food) ที่ละครได้หยิบยกขึ้นมาแนะนำในละครด้วย เช่น หมูสับ มะม่วงน้ำปลาหวาน สอดคล้องกับ จิตติกานต์ หลักริยะ (2566) อธิบายว่า อาหารเกาหลีมีแนวโน้มเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีเสน่ห์ของสาธารณรัฐเกาหลี จนได้รับความนิยมไปทั่วโลก จากการเผยแพร่ภาพอาหารการกินแบบเกาหลีผ่านสื่อบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะละครซีรีส์และภาพยนตร์ (Film) การนำกระแสความนิยมของอาหารเกาหลีมาผนวกกับแผนโฆษณาการท่องเที่ยวผ่านช่องทางบันเทิงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นละครซีรีส์ ภาพยนตร์ ตลอดจนความนิยมในตัวศิลปินนักร้อง นักแสดงของสาธารณรัฐเกาหลี เรียกได้ว่า เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมสินค้าทางวัฒนธรรมในรูปแบบการโฆษณาชนิดครบวงจรผ่านสื่อโทรทัศน์ เพิ่มการรับรู้ของผู้ชมชาวต่างชาติเกี่ยวกับอาหารเกาหลีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของสาธารณรัฐเกาหลี ส่งผลให้ชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวยังสาธารณรัฐเกาหลีเพื่อลิ้มลองอาหารและสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารเกาหลีให้กับตัวเอง สอดคล้องกับ เมธาพร ใจสุทธิ และพรทิพย์ เย็นจะบก (2558) กล่าวว่า สาธารณรัฐเกาหลีใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อกลางในการสื่อสารวัฒนธรรมอาหารและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐเกาหลีผ่านสื่อเพื่อเชิญชวนให้ผู้คนทั่วโลกรู้จักและยอมรับวัฒนธรรม เมื่อยอมรับวัฒนธรรมอาหารเกาหลีและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเกาหลีแล้ว ย่อมจะเกิดการนำวัฒนธรรมใหม่มาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม

จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นและจะเห็นได้ว่า ทูตวัฒนธรรมเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง นับว่าวัฒนธรรมอาหารและอุตสาหกรรมของสาธารณรัฐเกาหลีได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน และยังเป็นตัวอย่างแนวทางให้หลาย ๆ ประเทศได้ศึกษาและนำรูปแบบการส่งเสริมซอฟต์แวร์นี้ไปปรับใช้กับประเทศของตนเอง

รูปแบบของซอฟต์แวร์ (5F) พบว่า มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการรับรู้ ด้านเอกลักษณ์ ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการสร้างคุณค่า ด้านเรื่องเล่า ด้านกิจกรรม และด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณาความสอดคล้องจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ด้านการรับรู้ สอดคล้องกับ กรัยสรณ์ ชันทจร และสุภัทริภา ชันทจร (2564) นำเสนอไว้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้การรับบริการ (Perception) กล่าวถึง ขั้นตอนกระบวนการรับรู้ คือ การตีความของบุคคลจากการที่ได้รับหรือสัมผัสเพื่ออธิบายสิ่งแวดล้อม การรับรู้นี้อาจแตกต่างจากที่เป็นจริงได้ ความสำคัญของการรับรู้อยู่ที่การแปลความหมาย คือ พฤติกรรมขึ้นอยู่กับความหมายตามการรับรู้ของบุคคลมากกว่าจะตีความตามความเป็นจริงของสิ่งที่เกิดขึ้น การเลือกประมวลผลและการตีความเกี่ยวกับตัวกระตุ้นและปัจจัยออกมาให้เข้าใจในความหมายและภาพของเนื้อหา การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีองค์ประกอบด้านจิตวิทยา (Psychological Factors) เป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงออกถึงความคิดเห็นและความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความสนใจ (Interest) ด้านความคาดหวัง (Expectancy) ด้านความต้องการ (Need) ด้านการเห็นคุณค่า (Value) ในขณะที่ จรรยา แพนเกิด (2563) กล่าวว่า การตระหนักรู้ด้านอาหารต่อพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการร้านอาหารริมทาง พบว่า โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีการตระหนักรู้ด้านอาหารอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีการตระหนักรู้ด้านอาหารอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ด้านสุขภาพ การให้ความสำคัญกับความสะดวกสบาย การเตรียมวัตถุดิบให้สะอาด ขั้นตอนการปรุงอาหาร สุขอนามัย บรรจุภัณฑ์ที่เลือกใช้ และ 2) การตระหนักรู้ด้านคุณภาพอาหารและคุณภาพการบริการ ทั้งนี้การจัดจำหน่ายอาหารที่ปรุงสุก ทำสดใหม่ มีภาชนะบรรจุอาหารและวัตถุดิบที่มิดชิด พร้อมทั้งดูแลรักษาความสะอาดของอุปกรณ์และบริเวณโดยรอบอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญที่ทางร้านอาหารริมทางต้องตระหนักอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงการดูแลตนเองในการรับประทานอาหารระหว่างการท่องเที่ยว โดยการเลือกร้านอาหารริมทางที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ ขวลิขิต ยิ้มประเสริฐ และแสงแข บุญศิริ (2566) กล่าวว่า การตระหนักรู้ด้านคุณภาพนั้นคุณภาพอาหารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า มีอิทธิพลต่อความตั้งใจทางพฤติกรรมโดยตรงของการซื้อซ้ำ สำหรับองค์ประกอบด้านเอกลักษณ์ สอดคล้องกับ ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรณ (2556) พบว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดกระแสมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสถานที่นั้น ๆ จากประสบการณ์ตรงหรือร่วมสร้างประสบการณ์ดี ๆ กับเจ้าของวัฒนธรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ทั้งจากการพูดคุย ทดลองทำและการใช้ชีวิตร่วมกัน ทำให้การท่องเที่ยวลักษณะนี้จำเป็นต้องผสมผสานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับวิถีพัฒนาการของเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังจำเป็นที่จะต้องศึกษาความเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่างชาติและการจดจำเรื่องราวที่มีต่อนครประวัติศาสตร์อย่างพระนครศรีอยุธยา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเยือนพระนครศรีอยุธยา ในส่วนขององค์ประกอบด้านการสร้างประสบการณ์ สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยมหิดล (2565) กล่าวว่า การใช้ซอฟต์แวร์ให้เข้าไปนั่งอยู่ในใจของลูกค้าหรือสร้างประสบการณ์ให้กับลูกค้าได้นั้นสามารถนำแนวทางทั้ง 4 แนวทางนี้ไปปรับใช้ในแคมเปญต่าง ๆ ของแบรนด์เพื่อให้ประสบความสำเร็จได้ดังต่อไปนี้ 1) Absorb เป็นการสร้างภาพจำหรือคาแรคเตอร์ให้ผู้คนจดจำได้ 2) Extraordinary ความธรรมดาที่แสนพิเศษของแบรนด์ คือ มีการสร้างจุดขายให้กับตัวเองอย่างเรียบง่าย โดยเริ่มจากการจับลักษณะทั่วไปของแบรนด์มาสร้างสรรค์ผ่านสื่อให้น่าสนใจขึ้น จนเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่กลุ่มลูกค้าสามารถจดจำได้ 3) Fast แบรนด์จะต้องติดตามกระแสและสถานการณ์ความน่าสนใจภายในสังคมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับการรับรู้ของผู้บริโภค รวมถึงต้องปรับตัวให้เท่าทันกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วของผู้บริโภค เช่น Blackpink หรือ มิสสิ ที่นำเสนอขายอาหารไทยจนเป็นที่รู้จัก 4) Consistency แบรนด์ต้องมีการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกช่องทางเพื่อให้ลูกค้าได้ซึมซับข้อมูลจนนำไปสู่การสร้างภาพจำให้กับแบรนด์ หรือ Brand Identity สำหรับองค์ประกอบด้านการสร้างคุณค่า สอดคล้องกับสุดที่รัก นุชนาถ และสุมาลี รามัญญ (2565)

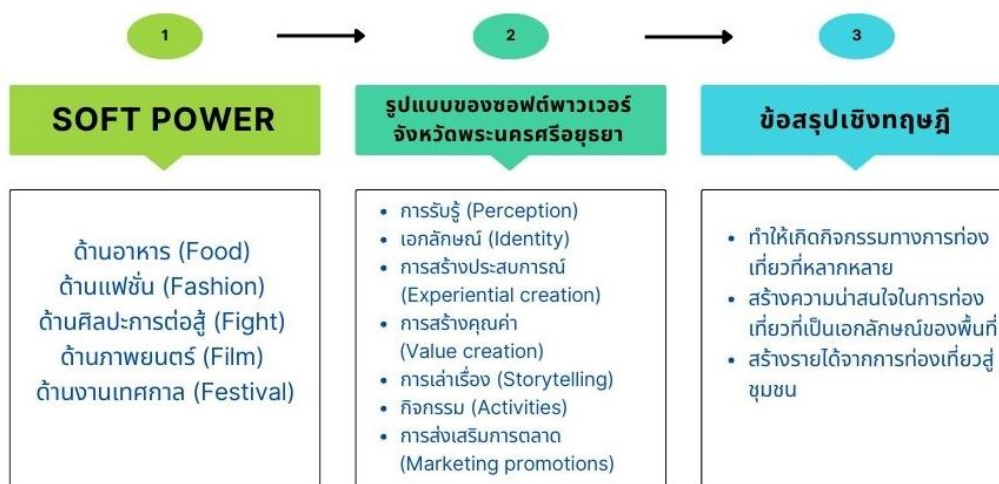
พบว่า คุณค่าของตราสินค้า เป็นเหมือนอาวุธลับของแต่ละองค์กรสำหรับสร้างความแตกต่างในสินค้าของตัวเองให้ต่างจากคู่แข่งทางการค้า ซึ่งหากองค์กรใดสามารถสร้างคุณค่าตราสินค้าให้มั่นคงแข็งแรงขึ้นได้ก่อน องค์กรนั้นก็จะมียอดขายและผลกำไรก่อนคู่แข่งเสมอ

ในขณะที่การสร้างคุณค่าให้กับซอฟต์แวร์เปรียบเสมือนการสร้างจุดยืนให้กับแบรนด์เพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าและมีคุณค่าในเชิงรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยการดึงดูดเด่นของซอฟต์แวร์ด้านนั้น ๆ ออกมานำเสนอเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาโน้มน้าวใจให้ผู้คนหันมาสนใจในสิ่งที่ประเทศไทยเรานิยม โดยอาจมีการผลักดัน ความเป็นเอกลักษณ์ผ่านทางสื่อโซเชียล ยกตัวอย่างเช่น ละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” ที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับกระแสการแต่งกาย (Fashion) ตามรอยสถานที่ถ่ายทำต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในละคร และยังมีกระแสที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับอาหาร (Food) ที่ละครได้หยิบยกขึ้นมาแนะนำเสนอในละครด้วย เช่น หมูโสร่ง มะม่วงน้ำปลาหวาน นอกจากนี้ยังถ่ายทอดให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิธีการใช้ชีวิต และเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ โดยการนำเสนอสื่อในรูปแบบนี้ออกมาทำให้เกิดกระแสคลั่งลูกใหญ่ขึ้นในสังคม ทำให้คนในสังคมให้ความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้น และอนุรักษ์สิ่งต่าง ๆ ที่สะท้อนความเป็นไทยมากขึ้น และยังต่อยอดสิ่งที่นำเสนอออกมาให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ กระตุ้นเศรษฐกิจและการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนขององค์กรประกอบด้านเรื่องเล่า สอดคล้องกับ จริยา สุพรรณ, นุชนารถ รัตนวงศ์ชัย และรัตนพล ชื่นคำ (2565) พบว่า การพัฒนาเรื่องเล่าและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดการจัดการความรู้จะสร้างประสบการณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์และความเป็นแท้จริงของท้องถิ่น อีกทั้งช่วยส่งเสริมให้เจ้าของทรัพยากรและนักท่องเที่ยวตระหนักในคุณค่าทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและผูกพันกับความเป็นท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้อง สุกัญญา สุขฉายา (2553) ได้เสนอความคิดว่า ปัจจุบันมีการนำเรื่องเล่ามาสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งเป็นการนำ “คุณค่า” มาพัฒนาเป็น “มูลค่า” ให้เกิดประโยชน์แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ในทำนองเดียวกันนี้ อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล (2556) แสดงความคิดเห็นว่า ปัจจุบันในโลกของเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น เรื่องเล่าท้องถิ่นไม่ได้มีไปเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเพียงเท่านั้น แต่ยังมียุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจที่เป็นทั้งเครื่องมือและช่องทางในการหารายได้ให้กับธุรกิจของชาวบ้าน ซึ่งปัจจุบันมีการนำเรื่องเล่าพื้นบ้านมาใช้อย่างมีนัยสำคัญในฐานะทุนทางวัฒนธรรมโดยการ “บอกเล่า” อดีตที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและบอกเล่าวิถีการทำสิ่ง ๆ นั้น ผ่านการนำเสนอประสบการณ์ที่มีมาถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจศึกษาสิ่ง ๆ นั้น ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านกิจกรรม สอดคล้องกับ รัชนิวรรณ บุญอนันต์ และคณะ (2551) ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวได้กลายเป็นวิถีใหม่ของผู้คนในปัจจุบันเพื่อแสวงหาความสุข ความเพลิดเพลินใจ อันมีสาเหตุหลักจากการพัฒนาของการคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงง่ายมากขึ้น

อีกทั้งการท่องเที่ยวได้ถูกพัฒนาออกมาหลากหลายรูปแบบเพื่อการตอบสนองความต้องการหรือจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เป็นเฉพาะตัวมากขึ้น ตามลักษณะนิสัย ความชอบ รสนิยมส่วนตัว ยกตัวอย่าง การท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรมากที่สุด คือ การเดินทางศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ 3 อันดับแรก ได้แก่ กิจกรรมนั่งช้างชมอุทยานฯ กิจกรรมนั่งเรือชมกำแพงเมืองเก่า การอ่านป้ายแนะนำโบราณสถานและวัดต่าง ๆ ของอุทยานฯ ที่มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ จากการจัดอันดับกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรได้มีการนำกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานฯ 4 กิจกรรม ได้แก่ การนั่งรถไฟฟ้ามหานคร การปั่นจักรยานชมอุทยานฯ การชมอุทยานฯ มีชีวิตช่วงกลางคืน และการชมการแสดงแสง สี เสียง ประวัติความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร สุดท้ายได้ส่วนขององค์ประกอบด้านการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับ ชลลดา มงคลวนิช, รัตนภรณ์ ชาติวงศ์ และธัญชนก จันทร์แดง (2556) กล่าวว่า ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวตลาดน้ำของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดหรือประชาสัมพันธ์ รองลงมา คือ เรื่องกิจกรรมพิเศษในช่วงเทศกาล

ข้อสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้เกิดข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเกิดจากการรับรู้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาและมุมมองที่ค้นพบดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ข้อสรุปแนวโน้มของซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากภาพที่ 2 เป็นข้อสรุปแนวโน้มของซอฟต์แวร์ทางด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเป็นการเชื่อมโยงจากแนวคิดด้านซอฟต์แวร์ทั้งห้าด้านตามกรอบยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ และค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ 1) การรับรู้ 2) เอกลักษณ์ 3) การสร้างประสบการณ์ 4) การสร้างคุณค่า 5) เรื่องเล่า 6) กิจกรรม และ 7) การส่งเสริมการตลาด จึงส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สร้างความน่าสนใจในการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรผลักดันงานเทศกาลในจังหวัดให้หลากหลายมากกว่าเดิมเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้จักและสนใจในงานเทศกาลมากขึ้นในเรื่องเอกลักษณ์มรดกของจังหวัด ควรเร่งดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามน่าท่องเที่ยว เช่น การจัดการกับขยะ

1.2 ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว เช่น งานเทศกาลประเพณีตามสื่อต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและมาท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับซอฟต์แวร์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

2.2 นำข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ได้เป็นองค์ประกอบมาพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หรือ การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis) เพื่อนำไปใช้วางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). **สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2566**. สืบค้น 15 มีนาคม 2567, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/705>
- กรัยสรณ์ ชันทจร และสุภัทริภา ชันทจร. (2564). การรับรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมการตัดสินใจรับบริการ. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัยราไพพรรณี**, 4(1), 2-13.
- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2560). **วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด** (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้.
- จรรยาพร แพเกิด. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารริมทางของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท้องที่พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- จริยา สุพรรณ, นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ และรัตนพล ชื่นคำ. (2565). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาเรื่องเล่าและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดลพบุรี. **วารสารศิลปศาสตร์ราชชมกลสุวรรณภูมิ**, 4(3), 560-574.
- จิตติกานต์ หล่ออาริยะ. (2566). อาหารเกาหลีริมทาง: การขายซอฟต์แวร์ด้านวัฒนธรรมการกินผ่านละครซีรีส์และภาพยนตร์เกาหลี. **วารสารฟ้าเหนือ**, 14(2), 1-20.
- จิรัชญา วรณโสภ (2561). **อิทธิพลกระแสเกาหลี (Korean wave) ต่อการท่องเที่ยวประเทศเกาหลีใต้ของชาวรัสเซีย**. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลลดา มงคลวนิช, รัตนารณ ชาติวงศ์, และธนัญชนก จันทรแดง. (2556). ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**, 8(2), 75-90.
- ชลิต ยิ้มประเสริฐ และแสงแข บุญศิริ. (2566). การรับรู้คุณค่าและการตระหนักรู้ด้วยอาหารต่อพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการร้านอาหารริมทาง. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี**, 18(1), 74-86.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทิพย์วดี โพธิ์สีทิพรณ. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, 6(2), 43-48.
- ไทยพีบีเอส. (2566). **พาณิชย์ติดปีกผู้ประกอบการไทย “Soft Power X “ภูมิธรรม” คง “อึ้งอึ้ง” ดันส่งออกซอฟต์แวร์ไทยสู่ตลาดโลก ตั้งเป้าเพิ่มรายได้ 20 ล้านครัวเรือน ผันเงินเข้าประเทศ 4 ล้านล้านบาทต่อปี**. สืบค้น 20 มกราคม 2567, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/334894>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). **วิทยาลัยการจัดการ ม.มหิดล จัดงานสัมมนาการตลาด หัวข้อ “Soft Power Marketing ละมุนยังงใจให้สุดปัง”**. สืบค้น 15 มกราคม 2567, จาก <https://mahidol.ac.th/th/2022/cmmu-mk-softpower/>
- เมธาวรรณ ใจสุทธิ และพรทิพย์ เย็นจะบก. (2558). การสื่อสารผ่านการทูตวัฒนธรรมด้านอาหารและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศเกาหลีใต้. ใน **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, หน้า 825-832. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชนิวรรณ บุญอนันท์ และคณะ. (2551). รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร เมืองมรดกโลก. **วารสารสักทอง**, 14(1), 25-37.

- รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์. (2561). การบริหารจัดการทรัพยากร Soft Power ของไทย. *วารสารรัฐาภิรักษ์*, 60(3), 48-55.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2566). *TU-RAC ชวนอ่านบทความ เรื่อง SOFT POWER ไทยอย่าหยุดแค่ 5F*. สืบค้น 15 มกราคม 2567, จาก <https://turac.tu.ac.th/newsampex/tu-rac-ชวนอ่านบทความ-เรื่อง-soft-power-1/>
- สุกัญญา สุจฉายา. (2553). *เพลงพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดที่รัก นุชนาถ และสุมาลี รามัญ. (2565). ซอฟต์แวร์ คุณค่าตราสินค้าและพฤติกรรมผู้บริโภคในฐานะตัวแปร
คันกลางที่เชื่อมโยงการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการสู่การตัดสินใจบริโภคชีรัสวายในกรุงเทพมหานคร.
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 9(2), 122-163.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (2556). เรื่องเล่าพื้นบ้านกับการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยวท้องถิ่นในภาค
กลาง: มิติความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ไทยหาอดีตกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารอักษรศาสตร์*, 42(2),
103-132.
- Macmillan, T.T. (1971). *The Delphi Technique. The Annual Meeting of the California Junior
Colleges Associations Committee on Research and Development*. Monterey, California.

การวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

นันท์ภัสกร ฤทธิพนิชชवाल¹ ทตพิชา หฤทัยวรกุล² บุศรา ตั้งศิริพัฒนภรณ์³
ศิริวุดฒิ ยศทนนท์⁴ กนกภรณ์ ครุฑภาพันธุ์^{5*}

An Analysis of Consumer's Motivation and Behavior towards the Decision Making on Choosing Restaurants on Banthat Thong Road, Bangkok

Nanpassakorn Ritpanitchajchaval¹ Tatpicha Harutaivorakul² Bussara Tungsiriphatporn³
Sirawut Yotanon⁴ Kanokporn Krutpapa^{5*}

Received 09/04/2024 Revised 27/09/2024 Accepted 15/10/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4675>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคแบบบังเอิญ จำนวน 400 รายที่ใช้บริการร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดัน ส่วนพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เหตุผล การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจซื้อ ตระหนักถึงความต้องการ และการประเมินทางเลือก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยแรงจูงใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกร้านอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดัน สำหรับในด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกร้านอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การประเมินทางเลือก การค้นหาข้อมูลข่าวสาร และตระหนักถึงความต้องการ

คำสำคัญ: แรงจูงใจนักท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้บริโภค การตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง

Abstract

This quantitative research aimed at: 1) examining the level of consumer motivation in choosing restaurants on Banthat Thong Road, Bangkok; 2) investigating the level of consumer behavior in choosing these restaurants on Banthat Thong Road, Bangkok; and 3) analyzing the motivational and behavioral factors influencing the consumers' decision to choose restaurants on Banthat Thong Road, Bangkok. This survey-based research used questionnaires to collect the data using convenience sampling method from

1, 2, 3, 4, 5 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: ¹nanpassakorn_r@rmutt.ac.th ²tatpicha_p@rmutt.ac.th ³bussara_t@rmutt.ac.th ⁴sirawut_y@rmutt.ac.th

⁵kanokporn_k@rmutt.ac.th

* Corresponding author e-mail: kanokporn_k@rmutt.ac.th

400 consumers who had dined at the restaurants on Banthat Thong Road, Bangkok. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation analysis, and multiple regression analysis. The results revealed that the overall consumer motivation for choosing restaurants was at a high level, including both pull and push factors. Likewise, consumer behavior in restaurant selection was also at a high level, involving reasons for information search, purchase decision, needs awareness, and alternative evaluation. The hypothesis testing indicated that consumer motivation factors significantly influencing restaurant decision at 0.01 level included pull and push factors. Regarding consumer behavior, significant factors influencing restaurant decision at the 0.01 level were alternative evaluation, information search, and needs awareness.

Keywords: tourist motivation, consumer behavior, restaurant selection decision, Banthat Thong Road

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารถือเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย จัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมายตั้งแต่ภาคเกษตร ภาคการค้า ภาคการผลิต ภาคการขนส่ง และภาคบริการ โดยอุตสาหกรรมอาหารในบทความนี้จะกล่าวถึงธุรกิจร้านอาหาร ซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมเลือกรับประทานอาหารริมทางที่ตั้งอยู่ตามข้างทางบริเวณแหล่งชุมชน โดยกรุงเทพมหานคร ถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่มีอาหารริมทางที่ดีที่สุด (Phongpheng, 2021) เนื่องจากมีอาหารให้เลือกรับประทาน หลายชนิดและมีรสชาติอร่อยซึ่งเหมาะกับกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่ในประเทศ ร้านอาหารริมทางส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามแหล่งชุมชน และยังเป็นที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมการกินในอาหารท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศที่เชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่สอดคล้อง เช่น การจัดระเบียบร้านอาหารริมทาง การจัดทำคู่มือมิชลินไกด์ (The MICHELIN Guide) และการจัดอันดับสุดยอดอาหารสตรีทฟู้ด (Street Food) เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่การขับเคลื่อนธุรกิจร้านอาหารริมทาง ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่อง (Chaigasem, Srikongpan, & Phongphet, 2023)

ถนนบรมหัตถทองเป็นถนนเส้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่ 2 เขต คือเขตปทุมวันและเขตราชเทวี อยู่ใกล้สนามกีฬาแห่งชาติ ที่ดินในพื้นที่เป็นของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานบริหารทรัพย์สิน (PMCU) ที่ได้รับปรับปรุงพื้นที่ในปี พ.ศ. 2553 ในอดีตคนไทยนิยมปลูกบ้านอยู่ริมคลอง สัตว์ทางน้ำเป็นหลัก และในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับอิทธิพลจากชาวตะวันตกทำให้มีการสร้างถนน (ชนกรดา ศรีสารรัตน์, 2561) โดยมีถนนสายแรก ๆ คือ ถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง ถนนเฟื่องนคร และได้มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นย่าน สำหรับย่านจุฬาลงกรณ์ ย่านบรมหัตถทอง และ สามย่าน เป็นย่านที่มีศักยภาพสูงในหลายปัจจัย เช่น มีโครงการพัฒนาที่ดินของสำนักงานบริหารทรัพย์สิน (PMCU) มีการจัดหมวดหมู่ร้านค้าให้มีเอกลักษณ์ ทำให้เป็นย่านอาหารริมทาง (Street food) ยุคใหม่ เน้นให้ร้านอาหารต่าง ๆ ปรับปรุงอาหารตามสุขลักษณะ มีการจัดพื้นที่ให้เป็นระเบียบ เข้าถึงง่าย ทันสมัย สะดวกและปลอดภัย

จากภาพรวมตลาดร้านอาหารริมทาง ในช่วงเดือนมิถุนายน 2565 – มิถุนายน 2566 พบว่ามีร้านอาหารใหม่เปิดให้บริการเพิ่มขึ้นมากขึ้นจาก 598,693 ร้านเป็น 680,190 ร้านซึ่งเติบโตขึ้นร้อยละ 13.6 หรือประมาณ 1 แสนร้าน แสดงให้เห็นว่าหลังวิกฤตโควิด-19 เริ่มคลี่คลายคนไทยหันมาเปิดร้านอาหารกันมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ร้านอาหารเปิดใหม่จะขยายตัวจำนวนมากขึ้น แต่ร้านอาหารที่ปิดตัวก็มีจำนวนมากเช่นกัน โดยพบว่าร้านอาหารถึงร้อยละ 50 ที่ต้องปิดตัวลงภายในปีแรกร้อยละ 65 และปิดตัวลงภายใน 3 ปี โดยร้านอาหารประเภทนี้รับประทานที่ร้านกลับมาเมื่ออัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย ซึ่งการเติบโตของธุรกิจยังอยู่บนพื้นฐานของความระมัดระวังโดยปี 2566 มูลค่ารวมของธุรกิจร้านอาหารจะอยู่ที่ 4.18-4.25 แสนล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 2.7-4.5 ทำให้เกิดการชะลอตัวลงจากที่ขยายตัวร้อยละ 12.9 แต่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารยังเผชิญหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจ (ปณิธิรา นาคหนู, สุธรรม พงศ์สำราญ และอิงอร ตันพันธ์, 2565)

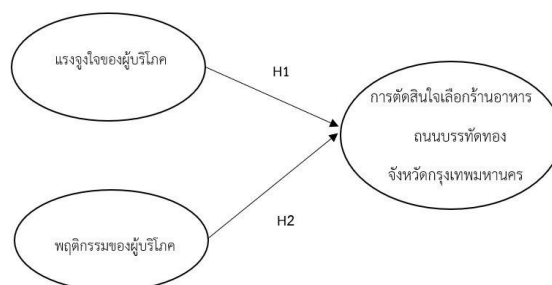
เนื่องด้วยปัญหาสภาพเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง สงครามการค้า เงินเฟ้อ สภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่เดินทางมาเลือกร้านอาหารที่บรรทัดทองมีจำนวนลดน้อยลง อย่างไรก็ตามจากประเด็นดังกล่าวข้างต้น บทความวิจัยนี้ต้องการวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร โดยที่กระแสของผู้บริโภคในย่านบรรทัดทองยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในย่านบรรทัดทอง รวมถึงดึงดูดนักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้นเพื่อยกระดับรายได้จากภาคการท่องเที่ยวสู่ชุมชน ดังนั้นจากที่มาและความสำคัญจากปัญหานี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษางานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการปรับตัวของแหล่งท่องเที่ยวย่านชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและการใช้กระแสสื่อออนไลน์ในการทำตลาด เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวและสร้างแนวทางใหม่สำหรับผู้ประกอบการร้านอาหาร เพื่อการรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจประเภทร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร
3. วิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร กำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. แรงจูงใจของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร
2. พฤติกรรมของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีแรงจูงใจ (ปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน)

ทฤษฎีปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน (Push and Pull Factor) เป็นกรอบแนวคิดของ Dann (1997) เป็นแนวคิดสำคัญที่จะนำมาเป็นฐานข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาเรื่องทฤษฎีแรงจูงใจ เมื่อมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนามธรรม หรือ ปัจจัยภายใน (ความต้องการของนักท่องเที่ยว) และ ปัจจัยรูปธรรม หรือ ปัจจัยภายนอก (คุณลักษณะของการท่องเที่ยว)

1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) คือความต้องการความจำเป็น แรงปรารถนาในการเดินทางท่องเที่ยว หรืออาจจะกล่าวได้ว่าปัจจัยผลักดันคือสภาพซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ผลักดันให้เกิดความต้องการอยากเดินทางเดินทางท่องเที่ยว โดยมีการศึกษาด้านต่าง ๆ (Crompton, 1979, Dann, 1981; Oh, Uysal & Weaver, 1995; Klenosky, 2002; IOS-Ahola, 1982) ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยด้านสรีระหรือกายภาพ (Physical) ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมเดิม และ ความต้องการที่จะพักผ่อนและผ่อนคลาย
- 1.2 ปัจจัยด้านอารมณ์และความรู้สึก (Emotion) นักท่องเที่ยวอยากสัมผัสบรรยากาศที่โรแมนติก ต้องการความรู้สึกความสงบและความปลอดภัย ได้รู้สึกถึงธรรมชาติและความสะดวก
- 1.3 ปัจจัยด้านส่วนบุคคล (Personal) เป็นความปรารถนาจากภายในของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การท่องเที่ยว ความต้องการที่จะเข้าสู่สังคมและรวมตัวกัน ความต้องการแสวงหาพบปะผู้คนในท้องถิ่น ความต้องการที่จะทำให้รางวัลแก่ตนเอง ใช้เวลาไปเกี่ยวกับคนรักและครอบครัว ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน
- 1.4 ปัจจัยด้านสถานภาพ (Status) เป็นความต้องการในการแสวงหาโอกาสไปยังสถานที่ที่ไม่เคยไป หรือ สถานที่ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและกล่าวถึง ซึ่งจะเป็นโอกาสในการไปท่องเที่ยว สถานที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวจะส่งผลให้ มีโอกาสในการไปแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต การพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ใหม่ ๆ
- 1.5 ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง (Personal Development) เป็นความต้องการในการแสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ ประสบการณ์และสถานภาพของตนเองให้มากขึ้น
- 1.6 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural) ความต้องการในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เป็นพื้นฐานในการ กำหนดความต้องการของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมของผู้บริโภคให้สอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม รูปแบบการดำเนินชีวิต ศิลปกรรม ประเพณีของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ จะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยว
2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) หมายถึงตัวแหล่งท่องเที่ยว โดยมักจะมีลักษณะเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นในการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะที่จับต้องได้ เช่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการบริการและท่องเที่ยว และในลักษณะที่จับต้องไม่ได้ เช่น อรรถประโยชน์ในเชิงนามธรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการไปเยี่ยมชม ความสุข ความสบายใจ ความรู้สึกผ่อนคลาย โดยมีการศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural) นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการดูแลสุขภาพสภาพแวดล้อม ความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงาม ความเหมาะสมของสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติ ทัศนียภาพที่สวยงามแปลกตา ความสมบูรณ์ในธรรมชาติ
 - 2.2 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) บริการร้านอาหาร ที่พัก ข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ และการดูแลสุขภาพความปลอดภัย การบริการที่ดีต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำได้
 - 2.3 ปัจจัยด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) การให้บริการการเดินทางและการขนส่งที่สะดวกส่งผลต่อการท่องเที่ยว
 - 2.4 ปัจจัยด้านกิจกรรมท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความสร้างสรรค์ กิจกรรมที่มีความแตกต่างและมีความแตกต่าง เป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
 - 2.5 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ การแสดงเอกลักษณ์เป็นจุดที่น่าสนใจของสถานที่ ปัจจัยผลักดันจะเกิดขึ้นก่อน จากนั้นจะเกิดปัจจัยดึงดูดตามมา กล่าวคือนักท่องเที่ยวเกิดความต้องการในการท่องเที่ยวก่อนจากนั้นนักท่องเที่ยวจะตัดสินใจ เลือกสถานที่ท่องเที่ยว โดยทฤษฎีปัจจัยผลักและปัจจัยดึงดูดเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับจุดเด่นหรือลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) เป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อแล้วจะมีการตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's Purchase Decision) (ปิณฑิรา นาคบุษ, สุธรรม พงศ์สำราญ และอิงอร ต้นพันธ์, 2565) ซึ่งทฤษฎีนี้ประกอบไปด้วย

1. สิ่งกระตุ้น (stimulus) สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองภายในร่างกาย (Inside Stimulus) และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Outside Stimulus) นักการตลาดจะต้องสนใจและจัดสิ่งกระตุ้นภายนอกเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์

สิ่งกระตุ้นถือว่าเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้า (Buying Motive) สิ่งกระตุ้นภายนอก ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดสามารถควบคุมและต้องจัดให้มีขึ้นเป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) และ สิ่งกระตุ้นอื่นๆ (Other Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการผู้บริโภคที่อยู่ภายนอกองค์การซึ่งบริษัทควบคุมไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ (Economic) สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technological) สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง (Law's Black Political) สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Cultural)

2. ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อเปรียบเสมือนกล่องดำ (Black Box) ซึ่งผู้ผลิตและผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ซื้อและกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ

2.1 ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristics) ลักษณะของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา

2.1.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Culture Factors) เป็นสัญลักษณ์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับจากกรุ่นหนึ่งสู่กรุ่นหนึ่ง เป็นตัวกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ค่านิยมในวัฒนธรรมจะกำหนดลักษณะของสังคม และกำหนดความแตกต่างของสังคมหนึ่งจากสังคมอื่นของวัฒนธรรมและนำลักษณะการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นไปใช้

2.1.2 ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการซื้อลักษณะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มนี้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง กลุ่มอ้างอิงแบ่งเป็น 2 ระดับคือกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) และกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Groups) กลุ่มครอบครัว (Family) บุคคลในครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อทัศนคติ ความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อของครอบครัว บทบาทและสถานะ (Role and Status) บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิงองค์กรและสถาบันต่าง ๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่ต่างกันในแต่ละกลุ่มเช่น ในการซื้อรถยนต์ของครอบครัวหนึ่ง จะต้องวิเคราะห์ว่ามีบทบาทเป็นผู้เริ่ม ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้มีอิทธิพล ผู้ซื้อ ผู้ใช้

2.1.3 ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factors) ถือว่าเป็นปัจจัยในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า ได้แก่ การสนใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อถือ ทัศนคติ บุคลิกภาพ แนวความคิดของตนเอง

แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจ

Kotler (2003, pp. 200-209, อ้างถึงใน ปรีดี นกุลสมปรารถนา, 2564) ได้แบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักถึงความต้องการ (Need Recognition) หรือการตระหนักถึงปัญหา (Problem Recognition) ก่อนจะมีการซื้อใด ๆ ก็ตามผู้บริโภคจำเป็นต้องคำนึงถึงเหตุผลที่ลูกค้าจะต้องเชื่อ (Reason to Believe) ในการจะซื้อสินค้าหรือบริการสักอย่างหนึ่งเสมอ หรืออาจนึกถึงสถานที่ที่อยากจะไปสักที่ใดที่หนึ่งซึ่งนับเป็นความปรารถนาที่เกิดขึ้นที่นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหา

2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Information Search) เมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงปัญหาแล้วก็จะเกิดการอยากรู้และค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อดูว่าจะมีสิ่งที่จะมาเติมเต็มปัญหาเหล่านั้นได้ จะมีวิธีการใด ๆ ที่เข้ามาแก้ไขสิ่งที่ปัญหาที่ผู้บริโภคกำลังเผชิญอยู่

3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ความแตกต่างและโดดเด่นในการนำเสนอจากคู่แข่ง ผู้บริโภคก็ยังไม่สามารถตัดสินใจที่จะเลือกสินค้าหรือบริการในทันที เพราะยังคงต้องทำการหาข้อมูลเปรียบเทียบอยู่เสมอ เพื่อหาสิ่งที่ดีที่สุดและตรงตามความต้องการมากที่สุด

4. เหตุผลในการตัดสินใจซื้อ (Reasons) เมื่อผู้บริโภคได้ค้นหาข้อมูลและเปรียบเทียบจนพบเจอข้อมูลที่พร้อมสำหรับการตัดสินใจแล้ว ก็อาจเกิดการที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการในทันทีหรือเกิดการซื้อสินค้าหรือบริการได้ทุกเมื่อเช่นกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคนั้นอาจเกิดการลังเลหรือติดใจอะไรอยู่บางอย่าง

5. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ขั้นที่ความต้องการนั้นถูกเติมเต็มเป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อผู้บริโภคกลายเป็นลูกค้าและได้เลือกซื้อสินค้าหรือบริการ

6. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post purchase Feeling) ขั้นสุดท้ายก็นับว่าเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งเพราะหลังจากการซื้อสินค้าหรือบริการนั้นจบสิ้นแล้ว ก็เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าให้กลายเป็นลูกค้าที่กลับมาซื้อซ้ำในอนาคตให้ได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาการวิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรมพิตร กรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้บริโภคทั่วไปที่เดินทางมาเลือกใช้บริการร้านอาหาร ถนนบรมพิตร กรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรการคำนวณของขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับนัยสำคัญ 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่าง 346 คนโดยในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ของ Cochran (1977) ในช่วงเดือนธันวาคม 2566 เดือนมีนาคม 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น และเก็บกลุ่มตัวอย่างจนกระทั่งได้ข้อมูลตามจำนวนที่ตั้งไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และภาษา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำ จากนั้นเลือกข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) พบว่ามีค่า IOC = 0.903 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 ราย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบแบบสอบถาม มีค่าประสิทธิความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (Hair et al., 2006)

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลงานวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

- การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบเชิงสมมติฐาน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้สำหรับศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรมพิตร กรุงเทพมหานคร และ พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรมพิตร กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

สรุปและนำเสนอรายงานผลการวิจัย เริ่มจากการกำหนดปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย หลังจากนั้นได้รวบรวมข้อมูลและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาสรุปผลการดำเนินงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 มีช่วงอายุ 22 - 25 ปีจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2

ผลการศึกษาแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง ปัจจัยผลักดัน (n=400)

ปัจจัยผลักดัน (Push Factor)	Mean	S.D.	แปลผล
1. ท่านต้องการผ่อนคลายความเครียดความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจ	4.56	0.59	มากที่สุด
2. ท่านต้องการพบปะผู้คนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ	4.31	0.82	มาก
3. ท่านต้องการพบปะสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนและคนรู้จัก	4.54	0.67	มากที่สุด
4. ท่านต้องการไปยังสถานที่ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยไป	4.53	0.60	มากที่สุด
5. ท่านต้องการเปิดประสบการณ์และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	4.49	0.62	มาก
6. ท่านต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่	4.30	0.75	มาก
รวม	4.45	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีปัจจัยผลักดันในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ท่านต้องการผ่อนคลายความเครียดความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56) รองลงมา ท่านต้องการพบปะสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนและคนรู้จัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54) ท่านต้องการไปยังสถานที่ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53) ท่านต้องการเปิดประสบการณ์และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49) ท่านต้องการพบปะผู้คนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31) และท่านต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30)

ตารางที่ 2 แรงจูงใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกท่องเที่ยวที่บรรทัดทอง ปัจจัยดึงดูด (n=400)

ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor)	Mean	S.D.	แปลผล
1. มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	4.57	0.55	มากที่สุด
2. บรรทัดทองมีร้านอาหารที่หลากหลายและมีชื่อเสียง	4.59	0.61	มากที่สุด
3. ร้านอาหารในบรรทัดทองมีการให้บริการที่ดี	4.51	0.66	มากที่สุด
4. ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบรรทัดทอง	4.48	0.66	มาก
5. บรรทัดทองมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน	4.39	0.71	มาก
6. มีความสะดวกในการเดินทาง	4.33	0.76	มาก
7. มีสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง	4.45	0.72	มาก
รวม	4.47	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยดึงดูดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีปัจจัยดึงดูด ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บรรทัดทองมีร้านอาหารที่หลากหลายและมีชื่อเสียง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59) รองลงมาคือ มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57) ร้านอาหารในบรรทัดทองมีการให้บริการที่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51) ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบรรทัดทอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48)

มีสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) บรรทัดทองมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39) และมีความสะดวกในการเดินทาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร (n=400)

พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง	Mean	S.D.	แปลผล
1. ตระหนักถึงความต้องการ	4.06	0.68	มาก
2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร	4.16	0.76	มาก
3. เหตุผล	4.16	0.74	มาก
4. การตัดสินใจซื้อ	4.11	0.69	มาก
5. การประเมินทางเลือก	3.93	0.68	มาก
รวม	4.08	0.62	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจของผู้บริโภคในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ เหตุผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) การตัดสินใจซื้อ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11) ตระหนักถึงความต้องการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06) และการประเมินทางเลือก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้านแรงจูงใจของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง

ตารางที่ 4 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง

ตัวแปร	X ₁	X ₂	Y
1. ปัจจัยหลัก (X ₁)	1	.792**	.594**
2. ปัจจัยดิ่ง (X ₂)	.792**	1	.665**
3. การเลือกร้านอาหาร (Y)	.594**	.665**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยดิ่งมีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด และปัจจัยหลัก ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง

Model	การตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง			
	Unstandardized		Standardized	t
	Coefficients		Coefficients	
	B	S.E.	β	
(Constant)	.428	.205		2.085
ปัจจัยหลัก (X ₁)	.201	.068	.181	2.974
ปัจจัยดิ่ง (X ₂)	.679	.079	.522	8.603

R=.6749 R²=.455 Adj.R²=.452, Std.Error of the Estimate =.585 F=165.583, P=0.000

Y=การตัดสินใจเลือกร้านอาหารถนนบรรทัดทอง **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 สมการพยากรณ์ระหว่างแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวพบว่า ปัจจัยหลัก (X_1) ปัจจัยตติย (X_2) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว (Y) และเมื่อพิจารณา $R^2=.455$ สามารถทำนายการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวได้ร้อยละ 45.5

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.428 + 0.201(X_1) + 0.679(X_2)$$

$$Z = 0.181(X_1) + 0.522(X_2)$$

ตารางที่ 6 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y_1
1. ตระหนักถึงความต้องการ (X_1)	1	.700**	.754**	.749**	.602**	.644**
2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (X_2)	.700**	1	.885**	.775**	.554**	.675**
3. เหตุผล (X_3)	.745**	.885**	1	.842**	.583**	.703**
4. การประเมินทางเลือก (X_4)	.749**	.775**	.842**	1	.690**	.723**
5. พฤติกรรม (X_5)	.602**	.544**	.583**	.690**	1	.528**
6. การตัดสินใจเลือกร้านอาหาร (Y_1)	.644**	.675	.703**	.723**	.528**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวพบว่าปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงตามลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้ การประเมินทางเลือก เหตุผล การค้นหาข้อมูลข่าวสาร ตระหนักถึงความต้องการ และพฤติกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ตารางการวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว

Model	การตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว				
	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	S.E.	β		
(Constant)	.340	.177		1.925	0.55
1. ตระหนักถึงความต้องการ (X ₁)	.173	.062	.149	2.776	.006
2. การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (X ₂)	.172	.074	.166	2.314	.021
3. เหตุผล (X ₃)	.141	.091	.132	1.544	.123
4. การประเมินทางเลือก (X ₄)	.401	.081	.352	4.966	.000
5. พฤติกรรม (X ₅)	.032	.054	.028	.598	.550

$R=.755$ $R^2=.570$ $Adj.R^2=.564$,Std.Error of the Estimate =.522 $F=104.418$, $P=0.000$

Y_1 = การตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 สมการพยากรณ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวพบว่า ตระหนักถึงความต้องการ (X_1) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร (X_2) เหตุผล (X_3) การประเมินทางเลือก (X_4) พฤติกรรม (X_5) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยว (Y_1) และเมื่อพิจารณา $R^2=.570$ สามารถทำนายการประเมินทางเลือก ร้านอาหารนันทนาการที่ท่องเที่ยวได้ร้อยละ 57.0

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y_1 = 0.340 + 0.173(X_1) + 0.172(X_2) + 0.401(X_4)$$

$$Z = 0.149(X_1) + 0.166(X_2) + 0.352(X_4)$$

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน อายุ 22-25 ปีจำนวน 190 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 332 คน เป็นนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 289 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 213 คน มีแรงจูงใจต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารบนรถบรรทุก โดยปัจจัยหลักด้านคือ ผ่อนคลายความเครียดความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจ มีความต้องการพบปะสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนและคนรู้จัก รวมถึงต้องการไปยังสถานที่ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยไป และต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ แรงจูงใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกท่องเที่ยวที่บรรทัดทอง แรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารบนรถบรรทุก โดยปัจจัยดึงดูดที่มีมากที่สุดคือ บรรทัดทองมีร้านอาหารที่หลากหลายและมีชื่อเสียง มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหารในบรรทัดทองมีการให้บริการที่ดี ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบรรทัดทอง มีสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง บรรทัดทองมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และมีความสะดวกในการเดินทาง ตามลำดับ การตัดสินใจของผู้บริโภคทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การค้นหาข้อมูลข่าวสารมากที่สุด การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ การประเมินทางเลือก ตระหนักถึงความต้องการ ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาแรงจูงใจของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารที่บรรทัดทอง จังหวัดกรุงเทพฯ จากข้อมูลผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจของผู้บริโภคจากปัจจัยผลักดัน

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจหลักของผู้บริโภคในการเลือกร้านอาหารบนรถบรรทุกคือ การผ่อนคลายความเครียดและความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของร้านอาหารในฐานะพื้นที่ที่ช่วยฟื้นฟูอารมณ์และสภาพจิตใจ ความสำคัญของประสบการณ์ทางอาหาร ที่ไม่ใช่เพียงเพื่อการบริโภค แต่เป็นการสร้างความสุขและเติมเต็มด้านจิตใจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉะ (2561) ระบุว่าอาหารสามารถช่วยลดความกังวล (Anxiety) และสร้างความสุขได้ สอดคล้องกับลักษณะของผู้บริโภคที่เลือกร้านอาหารในพื้นที่นี้

2. แรงจูงใจของผู้บริโภคจากปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยดึงดูดสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารบนรถบรรทุก ได้แก่ ความหลากหลายและชื่อเสียงของร้านอาหาร ความสวยงามของสถานที่ และคุณภาพการบริการ ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของถนนบรรทัดทอง ที่มีชื่อเสียงในด้านการรวมร้านอาหารหลากหลายประเภท เป็นแหล่งรวมตัวของนักชิมและผู้ที่ต้องการสำรวจประสบการณ์ใหม่ การพัฒนาสถานที่ให้บริการที่ดี ซึ่งเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า และสร้างความประทับใจที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ การให้บริการที่ดีและการสร้างบรรยากาศดึงดูดให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การพบปะสังสรรค์หรือการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศ คล้ายแก้ว (2564) และวรรณภา อุดมผล (2565) ยืนยันว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหารและความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อการดึงดูดผู้บริโภค

3. การสอดคล้องของปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ผลการวิจัยระบุว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ แรงจูงใจนี้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่ที่มีมองหาอาหารเป็นมากกว่าสิ่งบริโภค แต่เป็น “ประสบการณ์” ที่เชื่อมโยงกับสถานที่และผู้คนในพื้นที่นั้น ด้วยเหตุนี้แรงจูงใจทั้งปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่พบในงานวิจัยนี้ สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่มองหา ความสุข ความผ่อนคลาย และการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ผ่านการเลือกร้านอาหารที่ให้มากกว่าความอิ่มท้องแต่เป็นประสบการณ์ที่ครบถ้วนในเชิงอารมณ์และจิตวิญญาณ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

1. การค้นคว้าข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการตัดสินใจ

การค้นคว้าข้อมูลข่าวสารเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้บริโภคใช้เพื่อประเมินตัวเลือกก่อนตัดสินใจ โดยเฉพาะการเลือกร้านอาหาร ซึ่งเป็นการบริโภคที่ผูกพันกับประสบการณ์ทางอารมณ์และความพึงพอใจเนื่องจากการเติบโตของสื่อออนไลน์และรีวิว: ในยุคปัจจุบัน ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์แนะนำร้านอาหาร (เช่น Wongnai, EDTguide) และโซเชียลมีเดีย (Facebook, Instagram) ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจ ความน่าเชื่อถือของรีวิวและคำแนะนำจากเครือข่ายใกล้ชิด: ผู้บริโภคมักให้ความสำคัญกับคำแนะนำจากเพื่อน ครอบครัว หรือบล็อกเกอร์ที่เชื่อถือได้ เพราะมองว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นประสบการณ์จริงและมีความน่าเชื่อถือ ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทกานต์ กัสปะ, นุชนาถ ศรีรักษา, สุนิสา นาทิ และปวีศา เลิศวิริยะประสิทธิ์ (2566) ระบุว่าทางเลือกบริการร้านอาหารในพื้นที่อื่น ๆ ก็มีการอิงข้อมูลจากรีวิวออนไลน์และคำแนะนำจากคนใกล้ชิดเช่นเดียวกัน

2. การประเมินทางเลือกมีผลต่อการตัดสินใจ

การประเมินทางเลือกเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคใช้เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของตัวเลือกต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุดโดยคุณภาพอาหารและบริการเป็นปัจจัยสำคัญ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหาร ความสะดวก บรรยากาศของร้าน และการบริการที่ดี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความประทับใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ อาริรัตน์ศักดิ์, บุญทวรรณ วิงวอน และอมรรัตน์ ศรีวิโรจน์ (2563) ที่ระบุว่าคุณภาพบริการเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจร้านอาหาร และราคาที่เหมาะสมเป็นปัจจัยเสริม ผู้บริโภคพิจารณาความเหมาะสมของราคากับคุณภาพและปริมาณอาหาร การตั้งราคาที่สมเหตุสมผลช่วยเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐธนาภรณ์ เสถียรคมสรไกร, กนกภรณ์ ครุฑทาทัน และบุศรา ตั้งศิริพัฒน์ภรณ์ (2566) ที่เน้นว่าราคาควรสะท้อนคุณค่าและสามารถแข่งขันได้ ความหลากหลายของตัวเลือกของร้านอาหารในถนนบรรทัดทองมีความหลากหลายของร้านอาหารในพื้นที่นี้ ผู้บริโภคยังมีตัวเลือกที่ต้องประเมินเปรียบเทียบมากขึ้น ซึ่งทำให้การค้นคว้าข้อมูลและการประเมินเป็นกระบวนการสำคัญ

ดังนั้นเหตุผลที่พฤติกรรมผู้บริโภคมีผลต่อแรงจูงใจและการตัดสินใจเลือกร้านอาหารที่ถนนบรรทัดทองเกิดจากความต้องการข้อมูลที่น่าเชื่อถือและความคุ้มค่าของตัวเลือกในแง่ของคุณภาพ บริการ และราคา การประเมินเหล่านี้ช่วยลดความเสี่ยงในการเลือกและเพิ่มความมั่นใจในประสบการณ์ที่คาดหวัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเลือกร้านอาหารในพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์แรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกร้านอาหาร ถนนบรรทัดทอง กรุงเทพมหานคร

1. แรงจูงใจที่เกิดจากปัจจัยดึงดูด เช่น ความหลากหลายของร้านอาหาร ความสะดวกในการเดินทาง ความปลอดภัย และการบริการที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกร้านอาหารบนถนนบรรทัดทองเนื่องจากความสำคัญของปัจจัยพื้นฐานในธุรกิจร้านอาหารที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่มองหาสถานที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการในหลากหลายด้าน เช่น ความสะดวก ความปลอดภัย และคุณภาพของบริการ การรวมปัจจัยเหล่านี้ไว้ในพื้นที่เดียวกันทำให้ถนนบรรทัดทองกลายเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยม ความหลากหลายและชื่อเสียงของร้านอาหารบนถนนบรรทัดทองมีความหลากหลาย ทั้งในแง่ของประเภทอาหารและระดับราคา ซึ่งดึงดูดผู้บริโภคจากกลุ่มต่าง ๆ และเพิ่มโอกาสให้ลูกค้าได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ การสนับสนุนจากสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ เพราะผู้บริโภคสามารถผสมผสานประสบการณ์การท่องเที่ยวและการรับประทานอาหารในพื้นที่เดียวกันการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐดนัย วัฒนพานิช และวิลาสินี ยนต์วิทย์ (2567) ระบุว่า คุณภาพการบริการและลักษณะทางกายภาพเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านอาหาร เช่นเดียวกับถนนบรรทัดทองที่เน้นความเป็นเลิศในด้านคุณภาพและความสะดวก

2. พฤติกรรมผู้บริโภคและการประเมินทางเลือกเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร เนื่องจากการพึ่งพาประสบการณ์ส่วนตัวของผู้บริโภคยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะใน Generation X และ Y ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ตรงมากกว่าการพึ่งพาข้อมูลจากแหล่งอื่น เนื่องจากการทดลองด้วยตนเองช่วยลดความไม่แน่นอนและเพิ่มความมั่นใจในตัวเลือก และแม้ว่าผู้บริโภคจะพึ่งพาประสบการณ์ตนเองเป็นหลัก แต่การตลาดผ่านคำแนะนำของผู้ที่มีอิทธิพล (Influencers) และการตลาดแบบปากต่อปากยังคง

เป็นปัจจัยสนับสนุนที่เพิ่มแรงจูงใจในการทดลองร้านอาหารใหม่ ความสำคัญของการประเมินคุณภาพที่ผู้บริโภคมักพิจารณาคุณภาพของอาหาร บริการ และบรรยากาศของร้าน รวมถึงราคาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ประสบการณ์ที่คุ้มค่า สิ่งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธัชกร หาญกิตติวัฒน์และคณะ (2565) ซึ่งเน้นว่าการประเมินตัวเลือกผ่านปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ดังนั้นปัจจัยดึงดูดและการประเมินทางเลือกมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค เนื่องจากตอบสนองทั้งความต้องการด้านแรงจูงใจ เช่น ความหลากหลาย ความปลอดภัย และคุณภาพบริการ และพฤติกรรมด้านการพิจารณาตัวเลือกที่เหมาะสม ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมองหาประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ในเชิงคุณภาพ ราคา และบรรยากาศ การเน้นปัจจัยเหล่านี้ช่วยทำให้อณณบรรทัดทองเป็นพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุมและเป็นที่ยอมรับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ควรส่งเสริมความหลากหลายของเมนูและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับร้านค้าและปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น การอบรมพนักงานให้มีทักษะการบริการที่ดี, จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่ช่วยสร้างการรับรู้และความน่าสนใจ เช่น เทศกาลอาหาร หรือโปรโมชั่นที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงรวมถึงปรับปรุงความปลอดภัยและความสะดวกในการเดินทาง เช่น การเพิ่มป้ายบอกทางหรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่จอดรถ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นเพื่อได้ข้อมูลเนื้อหาเชิงลึก ผู้วิจัยควรใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและพฤติกรรมของผู้บริโภคเพิ่มเติมมากขึ้น โดยใช้วิธีงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้บริโภคเชิงลึกเพื่อสามารถพัฒนางานวิจัยประเภทนี้ในอนาคตต่อไป และควรเพิ่มเติมงานวิจัยโดยใช้ปัจจัยหรือทฤษฎีทางการตลาดที่สามารถส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อหรือแรงจูงใจที่หลากหลายมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- จันทกานต์ กัสปะ, นุชนาถ ศรีรักษา, สุนิสา นาทิ และปวีศา เลิศวิริยะประสิทธิ์. (2566). พฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านอาหารคาเฟ่ในเขตพื้นที่สุขุมวิท กรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 27-40.
- ชญาณิศ คล้ายแก้ว. (2564). *พฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารริมทาง มีชลินไค้ในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ชนกรดา ศรีสารรัตน์. (2561). *มุมมองของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจใช้บริการรถยนต์ไฟฟ้า CU Toyota Ha: mo เพื่อใช้ในพื้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและบริเวณโดยรอบสถาบัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ฐิฎาภา เสถียรคมสรไกร, กนกภรณ์ คุรุภาพันท์ และบุศรา ตั้งศิริพัฒน์ภรณ์. (2566). อิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการห้องอาหารบุฟเฟต์ของโรงแรม ระดับ 5 ดาว ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี*, 4(2), 43-57.
- ณัฐดนัย วัฒนพานิช และวิลาสินี ยนต์วิทย์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารขนาดกลางร่วมสมัยในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 18(1), 161-173.
- ธัชกร หาญกิตติวัฒน์, วัฒนันท์ อุปรมย์, และเสาวภา มีถาวรกุล. (2565). การสื่อสารการตลาดแบบดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารที่มีสาขาในห้างสรรพสินค้าเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารดิจิทัล ธุรกิจ และสังคมศาสตร์*, 8(2), 3-12.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉะ. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศไทย. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 24 (1), 103-116.

- ปรีดี นุกุลสมปรารภนา. (2564). *กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค*. สืบค้น 11 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.popticles.com/marketing/consumer-buying-process/>
- ปณทิรา นาคนุช, สุธรรม พงศ์สำราญ และอิงอร ตันพันธ์. (2565). พฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารริมทางของผู้บริโภคในเขตพื้นที่สวนหลวงกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(6), 37-46.
- วรรณภา อุดมผล. (2565). *การศึกษาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรภรณ์ อาริรัตน์ศักดิ์, บุญพวรรณ วิงวอน และอมรรัตน์ ศรีวิโรจน์. (2563). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพบริการ ความพึงพอใจและความไว้วางใจที่มีต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านอาหาร. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 10(2), 73-85.
- Chaigasem, T., Srikongpan, C., & Phongphet, B. (2023). *The Influence on Local Gastronomy of the Michelin Guide Assessment Criteria: A Case study in Phuket Old Town, Thailand*. Retrieved on December 20, 2024, from <https://www.preprints.org/manuscript/202310.0671/v1>
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed). New York: John Wiley and Sons.
- Crompton, J. (1979). Motivations of pleasure vacations. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424
- Dann, G. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, (4), 184-194.
- Dann, G. (1981). Tourist motivation- an appraisal. *Annals of Tourism Research*, 8(2), 187 – 219.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R. and Tatham, R. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.). Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- Iso-Ahola, S. E. (1982). Toward a Social Psychological Theory of Tourism Motivation: a Rejoinder. *Annals of Tourism Research*, 9, 256-262.
- Klenosky, D. B. (2002). The pull of tourism destinations: A means – end investigation. *Journal of Travel Research*, 40, 385-395.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson. Prentice Hall.
- Oh, H. C., Uysal, M., & Weaver, P. A. (1995). Product bundles and market segments based on travel motivations: A canonical correlation approach. *Journal Hospitality Management*, 14(2), 123-137.
- Phongpheng, V. (2021). Food History: A Case of Bangkok Street Food Stalls in the Michelin Guide. *Rian Thai International Journal of Thai Studies*. Retrieved on December 20, 2024, from <http://dx.doi.org/10.2139/ssm.3957363>

การศึกษาทัศนคติด้านแรงจูงใจและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อชุมชนชาววัดมหานาราม
เกี่ยวกับวัตถุมงคลของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี
มนศักดิ์ มหิงษ์^{1*} ปณิตา สดมพฤษ²

An Investigation into Motivational Attitudes and Key Factors Influencing
the Wat Mahawanaram Community's Perception on Amulets of Mahawanaram
Temple in Ubon Ratchathani Province

Manasak Mahing^{1*} Panita Sadompruek²

Received 25/04/2024 Revised 31/07/2024 Accepted 30/08/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4786>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวชุมชนวัดมหานารามที่มีต่อวัตถุมงคลของวัดมหานาราม และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยึดถือวัตถุมงคลของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนวัดมหานาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีอายุระหว่าง 15 – 80 ปี จำนวน 50 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงจากกลุ่มเดียวกัน จำนวน 10 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล พบว่า ทัศนคติด้านแรงจูงใจของชุมชนเกี่ยวกับการครอบครองวัตถุมงคล ประกอบด้วย เหตุผล ได้แก่ 1) การมีวัตถุมงคลเพื่อส่งเสริมกำลังใจให้ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจการค้า ความสมหวังในอาชีพการงาน และความต้องการสมหวังในชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) พุทธศัปปิณพัสัณษณ์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง โดยมีกลุ่มนักสะสม วัตถุมงคลที่เก็บเป็นการอนุรักษ์เพื่อสร้างรายได้จากการจำหน่ายเกี่ยวกับพุทธศิลป์ 3) ความเชื่อถือจากเรื่องเล่าผ่านประสบการณ์ คนในชุมชนเพื่อสร้างการสนับสนุนต่อวัตถุมงคลในนามพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลในการตัดสินใจนับถือ วัตถุมงคลของวัดมหานาราม ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม บริบทชุมชนมีความศรัทธาต่อพระเจ้าใหญ่ อินทร์แปลง ซึ่งชุมชนถือว่าเป็นลูกหลานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ห้ามผิดศีลธรรม เพื่อเป็นการจัดการชุมชนและสังคมให้สงบสุข 2) ผลิิตภัณฑ์วัตถุมงคลมีความงามทางศิลปะล้ำน้าง โดยกำหนดรูปพระพุทเจ้าปางมารวิชัยบนฐานดอกบัวมักผลิตเป็น เหรียญทรงกลม รี สีเหลี่ยม กลีบบัว เสม้า เนื้อเงิน ทองคำ รถม้า นวะ ทองแดง 3) ปัจจัยด้านราคาและช่องทางจำหน่าย ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ซื้อและผู้ขาย โดยพิจารณาจากสภาพความสมบูรณ์ของเหรียญที่ไม่มีตำหนิ อายุการใช้งานและ ร่นการผลิต ข้อเสนอแนะ ควรศึกษาวัตถุมงคลเชิงกลไกธุรกิจและการแลกเปลี่ยนเชิงอำนาจ

คำสำคัญ : ทัศนคติชุมชน แรงจูงใจ ความเชื่อ วัตถุมงคล วัดมหานาราม

¹ วิทยาลัยโทธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Bodhivijjalaya College Srinakharinwirot University E-mail: manasak@g.swu.ac.th

² ฝ่ายกราฟิกดีไซน์ บริษัท คุณมีเอเลท์ จำกัด

Graphic Design Department, KHUNMEE HEALTH CO., LTD.

* Corresponding author e-mail: manasak@g.swu.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to investigate the attitudes of the Wat Mahawanaram community members towards of amulets of Mahawanaram Temple and to analyze the factors influencing their adherence to these amulets of Mahawanaram Temple, Ubon Ratchathani province. The study employed a qualitative research, collecting data through interviews with 50 community members aged 15 - 80 living in the Wat Mahawanaram community, Mueang District, Ubon Ratchathani. In-depth interviews were also conducted with 10 selected participants from the same community. For data analysis, methodological triangulation was applied in the collection methods. The findings revealed that the community's motivational attitudes towards possessing amulets were based on the following reasons: 1) Sacred objects are believed to inspire confidence and success in business and trade, career fulfillment, and an overall improved quality of life. 2) The artistic value of the Buddha image known as Phra Chao Yai In Plaeng appeals to collectors who preserve these amulets as a form of conservation while also generating income through the trade of Buddhist art. 3) The abundance of anecdotal evidence and personal experiences within the community has fostered support for the sacred relics associated with the Phra Chao Yai In Plaeng Buddha statue. The key factors influencing the community's decision to venerate sacred relics included three areas: (1) Social factors; the community's faith in Phra Chao Yai In Plaeng as a spiritual protector reinforces moral conduct and promotes peace and order withing the community. (2) Artistic craftsmanship; the amulets, inspired by the Lan Chang art style, feature depictions of the Buddha in the Maravijaya posture on a lotus base. They are produced in various forms such as round, oval rectangular, petal-shaped, and shield-shaped medallions, made from materials like silver, gold, black oxide, navaloha, and copper. (3) Economic and market factors; pricing and distribution depend on buyer-seller satisfaction, with considerations given to the condition of medallions (no defects), age, and production series of the medallions. The study recommends further research on amulets from the perspectives of business mechanisms and power exchange.

Keywords: community attitudes, motivation, beliefs, amulets, Mahawanaram temple

บทนำ

สังคมดั้งเดิมในดินแดนสุวรรณภูมิก่อนมีการนับถือพระพุทธศาสนา ผู้คนในดินแดนแห่งนี้มีความเชื่อเรื่องผี เทพเจ้า ไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อท้องถิ่น และลัทธิศาสนาพราหมณ์อินเดียที่เดินทางเข้ามาเมื่อพุทธศตวรรษที่ 12 การเข้ามาของพระพุทธศาสนาในยุคหลังแบบนิกายเถรวาทไม่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตและความเชื่อดั้งเดิมแต่อย่างใด แต่กับผสมผสานระหว่างแนวคิดของพระพุทธศาสนาที่หัวใจคือพระธรรมคำสอน พระไตรปิฎก กับรูปแบบพิธีการปฏิบัติบูชาอย่างฮินดู จนเป็นพิธีกรรมทางศาสนาของไทย พระพุทธศาสนามีแนวทางการดำเนินชีวิตให้ตั้งมั่นด้วยสติและความไม่ประมาท สอดคล้องกับลักษณะพึงปฏิบัติทางวัฒนธรรมไทย

พระพุทธศาสนาได้กระจายตัวอยู่ในเมืองสำคัญ ๆ ของประเทศ นับตั้งแต่ชุมชนดั้งเดิมเป็นต้นมาและปรากฏอยู่อย่างยาวนาน โดยมีอาณาจักรอันรุ่งโรจน์ เช่น อาณาจักรอีสานปุระ อาณาจักรเจนละ อาณาจักรศรีโคขูล และอาณาจักรล้านช้าง เป็นต้น การสืบสานพระพุทธศาสนาในรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีกลายเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ดินแดนอีสานที่ยังคงสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมผ่านการปฏิบัติกลุ่มคนต่าง ๆ จนถึงวันนี้ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่พระพุทธศาสนาได้ปรากฏอยู่อย่างยาวนาน มีพุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญต่อวัดสำคัญและองค์พระปฏิมากรประธานประจำสถานที่นั้น ๆ ซึ่งวัดมหาวนาราม เป็นพระอารามหลวงแห่งหนึ่งซึ่งเป็นวัดสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีประวัติความเป็นมาในการสร้างสมัยรัชกาลที่ 3 ปี พ.ศ. 2488 เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่ก่อน ปัจจุบันตั้งตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ชุมชนมักเรียกว่า

“วัดป่าใหญ่” ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล เดิมทีเรียกว่า “วัดหลวง” ยกฐานะเป็นวัดชื่อว่า “วัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์” ในปี พ.ศ. 2521 ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง ปัจจุบันมีอายุมากกว่า 200 ปี มีความสำคัญของพระอารามได้ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่ อินทร์แปลงเป็นพระประธาน หรือในภาษาไทยอีสานเรียกว่า “อินแปลง” มีการสร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีซุ้มเรือนแก้ว หน้าตัก 3 เมตร และสูง 5 เมตร ศาสนิกชนจังหวัดอุบลราชธานีให้ความเคารพสักการะองค์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงเป็น พระคู่เมือง (ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม และคณะ, 2562)

วัดมหานารามได้จัดสร้างวัดมุงคลหลากหลายรูปแบบ มีจุดประสงค์เพื่อน้อมรำลึกถึงพระศาสดา โดยมีรูปแบบเป็น พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงในวัดมุงคลและอีกประการหนึ่งรายได้เพื่อบำรุงพระอาราม การจัดสร้างวัดมุงคลแต่ละรูปแบบ ล้วนมีความหมายและความเชื่อที่แตกต่างกันไป วัดมุงคลเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจทางศาสนาเท่านั้น แต่ยัง สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อ และธุรกิจการค้าวัดมุงคลอีกด้วย ทศนคติของชาวพุทธชุมชนวัดมหานารามที่มีต่อ วัดมุงคลรูปแบบต่าง ๆ มีเหตุผลที่ทำให้เกิดความศรัทธาในวัดมุงคล ทางกลับกันวัดมุงคลมีบทบาทต่อชีวิตของชาวชุมชน ในแง่ของการสร้างคุณธรรมประจำใจ ความสงบสุข หรือการสร้างรายได้ได้อย่างไร (พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, 2564)

การศึกษาทศนคติด้านความเชื่อและปัจจัยที่สำคัญส่งผลให้เกิดการยึดถือบูชาวัดมุงคลของวัดมหานาราม จังหวัด อุบลราชธานี จากพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาหรือมีค่านิยมในวัดมุงคลในเรื่องนี้ด้วยความสำคัญอย่างไร ผลการศึกษาครั้งนี้อาจสร้าง ประโยชน์ต่อความเข้าใจในค่านิยมทางสังคมที่ชุมชนในบริบทวัดสำคัญต่าง ๆ ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ความผูกพัน ด้วยความเชื่อโดยมีวัดมุงคล จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยแสดงมิติความศรัทธา รายได้ การสะสมวัดมุงคล และ ส่งเสริมคุณธรรมจากผู้ถือครอง การวิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ทางทศนคติและปัจจัยของชุมชนเกี่ยวกับสิ่งบูชาวัดมุงคล เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทศนคติของชาวชุมชนวัดมหานารามที่มีต่อวัดมุงคลของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยึดถือวัดมุงคลของชุมชนวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการวิจัย

การวิจัยการเข้าถึงข้อมูล (Data Access Research) ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมจากเอกสาร ตำรางานวิจัย งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ข้อมูล ตลาดกลุ่มพระเครื่อง

ระยะที่ 2 ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชนเพื่อดำเนินการงานศึกษาภาคสนามข้อมูลชุมชนวัดมหานาราม และบริเวณ โดยใกล้เคียง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรให้ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 50 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสัญชาติไทย อาศัยอยู่ในบริเวณ ชุมชนวัดมหานาราม อย่างน้อย 5 ปี ศาสนาพุทธ มีอายุระหว่าง 15-80 ปี สุขภาพแข็งแรง มีความเกี่ยวข้องในประเด็นที่มี ความรู้เรื่องพื้นที่ชุมชนและเป็นผู้ใช้พระเครื่องหรือสะสมเครื่องรางของวัดมหานาราม และเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างจาก 50 คน โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ เชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างพระเครื่องและมีบทบาทอยู่ในกลุ่มผู้นิยมในพระเครื่องและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นสมาชิกของชุมชนวัดมหา นาราม ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มร้านค้าเครื่องรางของขลัง กลุ่มผู้อาวุโส กลุ่มนักสะสมพระเครื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบข้อมูลทบทวน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาและเนื้อหาที่ระบุไว้ในจุดประสงค์การวิจัย ค้นหาจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์

2. ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรที่กำหนด และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล (Prolonged Engagement) การจด บันทึกลง เพื่อหาข้อมูลทศนคติด้านแรงจูงใจและปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการใช้พระเครื่องของชุมชน ใช้เทคนิควิธีการ Snowball

Sampling และ Focus Group เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ และมุมมองของผู้เข้าร่วมจากชุมชน จากจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน แบบสัมภาษณ์มีแนวคำถาม (Guideline)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบคติชน (Folklore Analysis) วิเคราะห์แนวคิดเพื่อนำมาใช้ในการอธิบายผลการศึกษาในปรากฏการณ์และการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulate) ที่เกิดขึ้น อีกทั้งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีดังนี้

1. แนวคิดความเชื่อเครื่องรางของขลัง อธิบายถึง การที่มนุษย์ต้องอยู่กับความเชื่อโดยมีความผูกพันและมีอาจขาดความเชื่อได้ และสร้างให้มนุษย์มีความสบายใจจนไปสู่ความสำเร็จ โดยนำมาใช้ในการอธิบายข้อค้นพบในการลงภาคสนามวิจัยในเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ชุมชน โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราง ของขลัง แบบต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการผลิตขึ้นจากวัดมหานาราม (จรัส พยัคฆราชศักดิ์, ม.ป.ป.)

2. แนวคิดพุทธพาณิชย์ อธิบายถึง วัดอุ้มงคการผลิตเพื่อแสวงหาผลกำไรและผลประโยชน์ โดยใช้เงินเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้า จนถึงความคิดความเชื่อในศาสนาที่ถูกแลกเปลี่ยนความศรัทธาผ่านเงินตรา พุทธพาณิชย์มีวิธีการในการสร้างคุณค่าและความต้องการให้กับผู้ที่มีความเชื่อและศรัทธา การบริการพุทธพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งรายได้อย่างมากมาย โดยนำไปใช้ในการศึกษาพระเครื่องที่เกิดขึ้นจากการผลิตของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี (พระครูใบฎีกาหวัดศักดิ์ ไต้ศรีโคตร, ส่งสุข ภาแก้ว และพัชรีย์ สายบุญเย็น, 2563)

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ อธิบายถึง บุคคลได้รับมาจากเงื่อนไขของอิทธิพลทางสังคมและพื้นฐานของการจิตใจที่ต่างกัน จะมีความแตกต่างกันในด้านลักษณะเชิงคุณภาพและการแสดงออก คือ (1) การทำตาม เมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่นด้วยหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือหลีกเลี่ยงการลงโทษซึ่งจะถูกควบคุมโดยบุคคลหนึ่งหรือ กลุ่มบุคคล (2) การถอดแบบ เมื่อบุคคลนั้นยอมรับความคิดเห็นของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคล เนื่องจากมีความคิดเห็นที่ตรงกันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่พึงพอใจ ซึ่งการถอดแบบจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเพื่อให้ได้รับสิ่งล่อใจภายนอก หรือ เพื่อให้พึงพอใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นลักษณะการถอดแบบจึงคล้ายคลึงกับการยอมทำตาม แต่ทัศนคติที่ได้รับจากการถอดแบบแตกต่างจากทัศนคติที่ได้รับจากยอมทำตาม เพราะเกิดจากการยอมรับความจริง ไม่ใช่เพราะอิทธิพลจากภายนอก (3) การยอมรับเป็นส่วนตน เมื่อบุคคลยอมรับความคิดเห็นของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพราะมีความคิดเห็นสอดคล้องกับค่านิยมของบุคคลนั้น โดยนำมาอธิบายทัศนคติจากการสัมภาษณ์ข้อมูลของทุกกลุ่มที่แสดงผลจากการเก็บวัดอุ้มงค เครื่องราง ของขลัง การรักษาสุขภาพ การเก็บสะสมดังกล่าว และพวกเขาสามารถอธิบายให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจว่าเครื่องรางไ้มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตเขาและคนที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ (Kelman, 1979)

ขอบเขตการวิจัย

ด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ชุมชนวัดมหานาราม ตำบลในเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ด้านเวลา ตั้งแต่เดือนเมษายน - สิงหาคม 2566

ด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้ศึกษาทัศนคติของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการนับถือพระเครื่อง พระประจำเมืองโดยมีส่วนร่วมกันระหว่างแนวทางหรือนับถือและบริบทของการมีพระเครื่องในชุมชน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ทัศนคติของชาวชุมชนวัดมหานาราม ที่มีต่อวัดอุ้มงคของวัดมหานาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ทัศนคติชุมชนวัดมหานาราม หมายถึง การเชื่อมโยงถึงความคิด ที่สัมพันธ์กับความเชื่อและพฤติกรรมของกลุ่มคนในชุมชนต่อเรื่องราว เหตุการณ์ โดยมีบุคคล สถานที่ หรือประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ทัศนคติชุมชนมักเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ประสบการณ์ร่วม ค่านิยมร่วม วัฒนธรรมประเพณี และสภาพแวดล้อมทางสังคม มี 3 ประการ

1.1 วัดทุมมงคลมีส่วนสร้างขวัญกำลังใจ

ทัศนคติของคนในชุมชนให้ความสำคัญกับการบูชาวัดทุมมงคลโดยสิ่งที่เคารพนับถือเป็นวัดทุมมงคล รูปแบบเหรียญพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง โดยพบหลายรุ่นจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ความศรัทธาของกลุ่มคน มีความต้องการวัดทุมมงคลไว้เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ทัศนคติชุมชนกรณีนี้แสดงพฤติกรรมของกลุ่มคนในชุมชนที่มีต่อเรื่องราว เหตุการณ์ ถึงบุคคลที่บูชาวัดทุมมงคลเป็นแนวคิดร่วม สิ่งที่คาดหวังในการนับถือวัดทุมมงคลเพื่อต้องการประกอบหน้าที่การงาน การค้าขาย เริ่มต้นธุรกิจกำลังศึกษาอยู่ ต้องการโชคลาภ มีความปรารถนาในความสำเร็จต่าง ๆ เครื่องรางของขลังที่เขาศึกษาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคอยสร้างขวัญกำลังใจ ให้ความสบายใจ แก่ผู้ที่บูชาที่ยังไม่มีความมั่นคงทางด้านจิตใจจากสภาพแวดล้อม สังคม ด้วยเหตุนี้ผู้บูชาจึงเกิดความต้องการ และเมื่อได้รับการกระตุ้นจากการเห็นคนรอบข้างบูชา มีคนแนะนำ เกิดกระแสนิยม จึงส่งผลให้เกิดความต้องการที่จะครอบครองวัดทุมมงคลและเครื่องรางของขลังเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจหรือสำหรับป้องกันจากความกลัว

ผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 63 ปี ผู้ค้าขายวัดทุมมงคล กล่าวถึงความเชื่อมั่นนับถือ คนเรากล้ามีกำลังใจทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับกำลังใจมันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เลยเกิดพลัง เกิดความเชื่อ มีหลวงพ่อ (พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง) ทำให้โชคดียิ่งเลยเป็นความเชื่อ แต่เราเชื่อและศรัทธา บางทีขอปู่ซื้อลอตเตอรี่แต่ไม่เคยถูกหายนะแต่อยู่กับปู่ก็ทำบ้าง แต่ก็ได้มาสองตัวสามตัวท้ายลอตเตอรี่ แต่เราก็ทำบุญถวายวัดด้วยนะมันเป็นของคู่กัน เพราะทุกคนอยู่กับการสร้างกุศล วัดทุมมงคลขึ้นชื่อว่าพระเขาก็ต้องการพลังบุญจาก ต้องทำความดี แล้วทำไมต้องมีความเชื่อ ทำไมต้องมีความฝัน เพราะฉะนั้นรศวรรค์มีจริง เพราะเราเชื่อบางครั้งเราหลับฝันเกิดนิมิต เราเชื่อว่าโลกวิญญานมีจริง สิ่งที่ไม่เห็นมีจริง สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจริง บุญคุณพ่อแม่มีจริง บุญคุณครูบาอาจารย์มีจริง ใครทำดีและกตัญญูต่อเวทียะไมตกต่ำ มันเป็นความเชื่อของคนไทยอย่างนี้มาตลอด (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 2566)

ผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 58 ปี ผู้ค้าขายวัดทุมมงคล คนที่ห้อยพระ หนึ่งต้องศรัทธา ต้องมีความเชื่อมาจากสิ่งที่เราไม่เชื่อสิ่งลับ พอเราไม่เชื่อเราก็เกิดความไม่เชื่อในเรื่องของจิตวิญญาน แต่พอเราเชื่อมันก็มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เรารู้สึกปลอดภัยกับสิ่งที่เรากลัว มันมีวัดทุมมงคลหลากหลาย อย่างเช่น พระเครื่อง เครื่องรางของขลัง พอถึงสำคัญ วัดทุมมงคลของอาจารย์ท่านใดดัง มีชื่อเสียง และใช้อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ได้จริง มันก็จะมีเช่าหาบูชากันในสนามพระ อันนี้คือแรงจูงใจความเชื่อเรื่องห้อยพระมาก่อนมันก็ช่วยเราได้ นี่ก็คือมุมมองของคนเล่นพระ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 2566)

ทัศนคติชุมชนที่เกี่ยวกับการบูชาวัดทุมมงคลและเครื่องรางของขลัง เกิดขึ้นจากความต้องการที่พึ่งพาทางด้านจิตใจของผู้ที่บูชาวัดทุมมงคล เช่น ผู้ที่บูชาต้องการที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในหน้าที่การงาน การเรียน ขอโชคลาภ ดลบันดาลให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จ เพื่อหวังให้อนาคตประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีความต้องการพกพาปกป้องจากภัยอันตรายจากสิ่งที่ผู้บูชาแล้วจะประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามแนวคิดของ จรัส พยัคฆราชศักดิ์ (ม.ป.ป.) แนวคิดการที่มนุษย์ต้องอยู่กับความเชื่อโดยมีความผูกพันและมีอาจหาความเชื่อได้ ทั้งนี้เพื่อให้วัดทุมมงคลที่เขาศึกษาเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ให้ความสบายใจ ให้ความมั่นคงทางด้านจิตใจ ด้วยเหตุนี้ผู้บูชาจึงเกิดความต้องการจะมีวัดทุมมงคลไว้ครอบครองเมื่อได้รับการกระตุ้น การแนะนำ ความนิยม ส่งผลทางด้านความต้องการมากขึ้น

1.2 พุทธศิลป์พิมพ์ลักษณ์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง

ชุมชนวัดมหานารามมีความศรัทธาต่อพระเจ้าอินทร์แปลง ด้วยสิ่งเคารพสักการะเป็นพระคู่บ้านคู่เมือง วัดสร้างสิ่งตัวแทน โดยผลิตเหรียญพระเครื่องในนาม “พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง” ซึ่งเป็นพระปฏิมากรประจำวัดมหานาราม ลักษณะเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยม ประทับนั่งขัดสมาธิอยู่บนฐานดอกบัวพร้อมมีซุ้มเรือนแก้ว องค์พระหน้าตัก 3 เมตร ความสูง 5 เมตร ก่ออิฐถือปูนและปิดทอง เป็นศิลปะล้านช้าง เหรียญที่นำมาจัดสร้างเป็นการใช้ลักษณะพิมพ์ลักษณ์ของพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงเป็นองค์ประกอบสำคัญของเหรียญ มีหลายรูปแบบ เช่น ทรงรี ทรงรูปไข่ ทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลีบบัว ทรงโล่ และทรงใบเสมา เรียกว่าเป็น พระเครื่องสำคัญของวัดมหานาราม จังหวัดอุบลราชธานี พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงสำหรับทัศนคติชุมชนถือว่าเป็นพระประธานศักดิ์สิทธิ์ ส่งผลต่อความเข้าใจและศรัทธาในการสร้างวัดทุมมงคลรุ่นต่าง ๆ ที่มีขึ้นมากมาย เมื่อมีการสร้างจำนวนมากจึงเกิดความสัมพันธ์กับกลุ่มนักสะสมพระเครื่องที่สะสมจากความเชื่อ โดยเฉพาะการยึดถือต่อองค์พระเจ้าอินทร์แปลง กลุ่มนักสะสมจึงเป็นลักษณะสังคมเฉพาะ การสะสมทำให้สร้าง

มูลค่าเพิ่มในวัดมุงคล กลุ่มคนสะสมสามารถกำหนดกลไกการค้าขายวัดมุงคลได้ กลุ่มสะสมมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพุทธศิลป์ของทางวัด ทำให้มีคุณค่าต่อวัดมุงคล ในบางรุ่นมีความต้องการสูง ต้องเป็นรุ่นที่หายาก ผลิตน้อยชิ้น และสะสมบรรจุในบางรุ่นอาจมีความพิเศษทำให้เป็นข้อกำหนดราคาพระเครื่อง นักสะสมหลายรายมีเป้าหมายในครอบครองที่ต้องการให้มีเหรียญพระเจ้าใหญ่อินทร์แปงครบทุกรุ่น ซึ่งจะทำให้ตนเองเป็นผู้สำคัญของกลุ่มมากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่ชุมชนมีกลุ่มนักสะสมมีรุ่นเก่าและมีรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นเป็นตลาดพระเครื่อง เมื่อมีการค้าขายเกี่ยวกับวัดมุงคล อาจจะเป็นการกำหนดหลักการของการรับซื้อให้เป็นบรรทัดฐานเฉพาะการรับซื้อ ได้แก่ หลักการพิจารณาวัตถุมงคลจากร่องรอยตำหนิที่เกิดขึ้นจากลักษณะการสร้างจากรุ่นนั้น ๆ ควรมีสภาพการใช้งานที่พอรับได้แต่ไม่ควรวางเลือนจนไม่สามารถเห็นรายละเอียดได้ เหรียญคงสภาพความสวยงามลายเส้นชัดเจนทั้งสองหน้า บางรุ่นเป็นชิ้นงานสร้างคุณค่า ไม่มีการผลิตเพิ่มกลายเป็นการสร้างมูลค่าหายาก มีมูลค่ามากในการสะสม

เมื่อการศึกษาพื้นที่ชุมชนวัดมุงคลในพื้นที่เพื่อหาทัศนคติของคนชาวชุมชน โดยมีพระเครื่อง-วัตถุมงคลที่มีอายุมาตั้งแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบัน ทัศนคติที่ชุมชนเชื่อในเรื่องอำนาจนิยมที่มาจากอำนาจในพระพุทธรูป และความคิดดีสิทธิ์เข้มแข็ง ซึ่งมีทัศนคติที่ต้องมีองค์ประกอบสำคัญคือการสร้างโดยการนั่งปรก (บริกรรมอธิษฐาน) โดยพระสงฆ์ที่ยึดถือและเรียกว่าครู-อาจารย์ (พระเกจิ) ที่ทำพิธีนั้น ๆ เมื่อพระอาจารย์ชื่อดังปลุกเสก วัตถุมงคลและเครื่องรางชนิดนั้นจะนิยมเป็นพิเศษ แต่หากวัตถุมงคลและเครื่องรางชนิดนั้นมีอายุเก่าแก่และมีสภาพการใช้งานเกิดร่องรอยตำหนิ รอยขีดข่วนก็ตามแต่เมื่ออยู่ในช่วงอาจารย์นั่งปลุกเสกก็มีความนิยมสูง อีกทั้งยังมีการพิจารณาวัตถุมงคลเพิ่มเติมมีหลักสำคัญคือดูที่การผลิตในแต่ละยุคสมัย เช่น สมัยลพบุรีและสมัยอยุธยาใช้วัสดุประเภทดินผง โลหะสำริดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้มีความรู้บางประการเกี่ยวกับการใช้วิธีการหลอมหล่อโลหะจากชาวตะวันตก สร้างความนิยมที่ใช้วัสดุในการสร้างเหรียญด้วยโลหะธาตุต่าง ๆ จนโลหะที่เป็น ประเภทแร่เงิน ทองแดง และทองคำ เป็นต้น แต่ยังคงมีเอกลักษณ์ทางศิลปะในเหรียญอยู่ ทำให้เกิดความแตกต่างกันกำหนดเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละรุ่น การใช้วัสดุยังสามารถกำหนดมูลค่าของเหรียญได้ทำให้มีมูลค่าราคาสูงถ้าผลิตจากโลหะมีค่า เช่น ทองคำ เงิน หรือการกำหนดจำนวนการผลิตไม่มาก ส่งผลต่อความต้องการสะสมและเพิ่มความต้องการ

ทัศนคติชุมชนจากผู้บูชาวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง มักสะสมด้วยความเชื่อความศรัทธาเป็นการสะสมในเชิงพุทธศิลป์ ซึ่งการสะสมประเภทนี้เป็นการสร้างทรัพย์สินมรดกของส่วนบุคคล อีกประการหนึ่งสามารถนำไปขายต่อในตลาดพระเครื่องได้ การสะสมเหรียญที่ผลิตจากวัดมุงคลตามวัดมุงคล ตามที่ พระครูใบฎีกาวิศุทธิ์ ได้ศรัทธา และคณะ (2563) อธิบายถึง วัดมุงคลการผลิตเพื่อแสวงหาผลกำไรและผลประโยชน์ โดยใช้เงินเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้า จนถึงความคิดความเชื่อในศาสนาที่ถูกแลกเปลี่ยนความศรัทธาผ่านเงินตรา ปัจจุบันยังมีการผลิตตามความศรัทธาทางสังคม เช่น การสร้างพิมพ์ท้าวเวสสุวรรณกับพระเจ้าใหญ่อินทร์แปง ในเหรียญ เหรียญรูปลายยันต์มุงคล เป็นต้น ทัศนคติชุมชนที่มีบริบทเป็นชาวพุทธและอยู่บริบทพื้นที่ของวัดสำคัญจังหวัดอุบลราชธานี มีส่วนส่งเสริมความนิยมในพระเครื่องเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 1 พระเจ้าใหญ่อินทร์แปง รูปทรงรีเนื้อโลหะ รูปแบบจั่วสมค่อนเนื้อเงิน และเหรียญท้าวเวสสุวรรณ
ที่มาภาพ: ปณิตา สดมพฤษ์ (2566)

1.3) ความเชื่อถือเกิดจากเรื่องเล่าในชุมชน

ทัศนคติความนิยมพระเครื่องมาจากองค์ประกอบของเรื่องราวผู้มีประสบการณ์ปฎิหารย์ที่หลากหลายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชนวัดมหาวนาราม ดังนั้นเรื่องเล่าในชุมชนจึงใช้การอธิบายในแบบการศึกษาคติชน และเพื่ออธิบายเรื่องราว ความเชื่อ ประเพณี และรูปแบบการแสดงออกทางวัฒนธรรมถ่ายทอดกันมาในหมู่ชน โดยเน้นเรื่องราวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และภูมิปัญญาชุมชน คติชุมชนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมเอกลักษณ์ ความผูกพัน และความสามัคคีของชุมชนดังกล่าวไว้ ชุมชนวัดมหาวนารามนับถือพระพุทธศาสนาโดยแสดงออกทางจากคตินิยมของชุมชนที่มองเห็นว่าพระเครื่องคือสิ่งมงคลที่ต้องบูชาสักการะ ในระดับปัจเจกชนมีการนับถือพระเครื่องและพกพาอยู่กับตนเองอย่างเป็นปกติ

ความเชื่อและความศรัทธาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชนวัดมหาวนารามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่พกพาวัตถุมงคลพบปฎิหาริย์จากวัตถุมงคล และกลุ่มไม่เคยพบปฎิหาริย์ แต่อย่างไรก็ตามเพื่ออธิบายทัศนคติด้านแรงจูงใจมีลักษณะร่วมสำคัญของคนสองกลุ่มคือ ความนิยมมาจากความเชื่อว่า พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลงมีความศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจทางพุทธคุณ ความเชื่อในเรื่องการทำบุญแล้วได้บุญ กฎแห่งกรรม กรรมสนองต่อผู้กระทำตนไม่ดี วัตถุมงคลจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดกำลังใจ ความสบายใจ และสิ่งเตือนสติในการดำรงอยู่ในศีลธรรมที่ถูกต้อง

เรื่องเล่าจากชุมชน (narrative) เกี่ยวกับการครอบครองวัตถุมงคลพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง มีส่วนสำคัญการสนับสนุนความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนจากประสบการณ์ ดังตัวอย่างข้อมูลจากประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลชุมชน

ผู้ไม่ประสงค์ออกนามอายุ 60 ปี อาชีพค้าขายและผู้สนับสนุนกิจกรรมชุมชน กล่าวถึง ประสบการณ์ปฎิหาริย์ว่า บางคนป่วยเข้าห้องไอซียู ก็ให้ขอปู่ช่วย ซึ่งอธิบายไม่ถูกแต่เขาหายจากโรคนั้นนะ แต่ให้บอกท่านว่าจะถวายไข่ยี่สิบแผง นึกถึงคนป่วยแล้วบอกว่า คนถึงที่ตายถ้าเขายังมีบุญเก่าอยู่ก็ขอให้หายอาการป่วยผ่านพ้นการเสียชีวิต การมีชีวิตรอดชีวิตใหม่ขอถวายไข่ยี่สิบแผง บางอย่างเราก็รู้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภพภูมิต่าง ๆ แต่เมื่อมาพบกับตัวเองก็เชื่อถือเพราะมันเกิดขึ้นอีกประการองค์ปู่ได้สร้างความสบายใจอย่างมาก ทุกวันนี้ขอค้าขายให้อาชีพนี้เลี้ยงชีวิต ไม่ถึงกับรวยแต่ไม่อืดล้าปาก พอให้มีกำไรได้ บางวันขายดีเกินสิ่งที่คาดเดา การบูชาก็เลยเป็นปกติทำทุกวัน ตื่นเช้ามาก็สักการะองค์ปู่ก่อนจะดำเนินการใด ๆ ยังมีปฎิหาริย์อีกเรื่องที่สร้างเหตุผลให้เราแปลกใจ เราจะขายที่ดินและพื้นที่ตรงนั้นมันเป็นพื้นที่ตาบอด ใครมาก็ไม่สนใจ เลยมาขอปู่และเขาก็ขายที่ได้ลูกจะแค้น ใช้เวลาสักพักปรากฏว่ามีคนติดต่อขอซื้อ บางคนจะไปสอบบรรจุครู ซึ่งการแข่งขันเรื่องตำแหน่งเปิดนัดเดียวคนสมัครมากกว่า เลยเบนเข่นเดียวกัน แต่กล่าวการบนด้วยการขอถวายน้ำแดงพันสัร้อยขวด แล้วเขาก็สอบบรรจุติด จนคนชุมชนเชื่อว่า หากบ้านใครอยากให้อายุหลานเรียนเก่ง สอบได้ ก็มาเลือกวิธีการมาบอกปู่ให้ท่านช่วย จึงเป็นความเชื่อใจของชาวบ้าน ปฎิหาริย์จะเกิดได้ดีเราต้องเป็นคนดี ยึดมั่นในพระธรรม มันคงไม่มีพวกหลักโมฆะแล้วมาขอพรท่านช่วยโดยให้ตำรวจไม่จับหรือจับไม่ได้ ก็คงเป็นไปไม่ได้ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 2566)

ผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 50 ปี ผู้ค้าขายวัตถุมงคล ได้กล่าวถึง ปฎิหาริย์ในหลวงพ่อกับธุรกิจการค้าขายพระเครื่องว่า ครั้งหนึ่งการค้าขายไม่เป็นไปตามความตั้งใจจึงคิดว่าวันนี้จะมีรายได้สักก้อนจากที่ใดดี บังเอิญในกลุ่มคนสะสมพระเครื่องได้คุยกันว่า ลองไปบนปู่และท้าวเวสสุวรรณดูก่อน ผมจึงตั้งใจว่า ถ้าผมขายเหรียญทองคำนี้ออก วันนี้น้ำราคาที่ตั้งใจขายจำนวนหนึ่งแสนบาท ผมจะมาแค้นท่านด้วยน้ำแดง ตั้งใจอธิษฐานเพียงแค่นี้ เช้าวันหนึ่งไม่กี่วันหลังจากการขอท่าน ผมได้ลูกคำที่ต้องการพระทองคำและขายออกไปหนึ่งแสนบาท เป็นเรื่องที่ได้ตั้งใจแต่เราต้องไปทำตามคำที่เราบอกท่าน สิ่งนี้ก็คือการรักษาคำพูดเป็นคุณธรรมเช่นกัน (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, 2566)

ในกลุ่มประชากรศึกษาและผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความสอดคล้องกันด้านข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของตนเอง ผู้ที่บูชาวัตถุมงคลถึงไม่เคยพบปฎิหาริย์จากวัตถุมงคลแต่ก็ยังคงมีความเชื่อความศรัทธาต่อวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง เพราะเป็นสิ่งที่พกดติดตัวทำให้เกิดกำลังใจและแนวทางในความปรารถนาทางคุณธรรมความดี พระเครื่องมีพลังคุ้มครองให้เกิดการป้องกันและสร้างความปลอดภัยให้ผู้ครอบครอง การนำพาความผูกพันต่อเครื่องรางของขลังในลักษณะการฝากตนเองเป็นลูกหลานของพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ภายใต้วัดสำคัญที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เกี่ยวกับเรื่องราวของพระเครื่อง เครื่องราง ตลอดจนกระบวนการการค้าขายโดยใช้วัตถุหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นอาชีพและเกิดการสร้างรายได้ ซึ่งสอดคล้องการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยศึกษาด้านทัศนคติองค์ประกอบของทัศนคติ (สุชา จันทรเฒ, 2540, หน้า 271) กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) Cognition Component เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับ ความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อ (Beliefs) ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้ หรือมีความเชื่อว่าสิ่งใดที่ส่งผลในทางที่ดี มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น 2) Feeling Component เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกของบุคคลซึ่งมี อารมณ์เกี่ยวข้อง หากบุคคลมีความรู้สึกรักหรือพึงพอใจบุคคลใดหรือสิ่งใดก็จะช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียดหรือโกรธบุคคลใดก็จะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้นด้วย 3) Action Tendency Component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบโต้อย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเกิดจากความรู้และความรู้สึกที่เขามีอยู่เกี่ยวกับวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคลนั้น ๆ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยึดถือวัตถุมงคลของชุมชนวัดมหาวนารามที่มีต่อวัตถุมงคลรูปแบบต่าง ๆ ของวัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

ปัจจัยสำคัญจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลเชิงปรากฏการณ์พบข้อมูลรายด้านดังนี้

1) ปัจจัยด้านสังคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงผลการตัดสินใจบูชาวัตถุมงคล ระดับอายุ 15 – 80 ปี ไม่ได้เกิดจากช่วงอายุและเพศ แต่เกิดขึ้นจากทัศนคติที่ตรงกันภายในกลุ่มผู้ที่บูชาวัตถุมงคล โดยมีข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องเล่าประสบการณ์ผู้ที่พบกับสิ่งปฏิกิริยาในการพกเครื่องรางต่าง ๆ ซึ่งไปสร้างค่านิยมและสอดคล้องกับกระแสนิยมทางสื่อออนไลน์ทำให้การเข้าถึงพระเครื่องมีกลุ่มคนมากขึ้นและไปสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ชอบเหมือนกันในกลุ่มทั่วไป กรณีการบูชาพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์พระคู่บ้านคู่เมืองพร้อมกับการมีอยู่ของวัตถุมงคลในกลุ่มพระเครื่องของพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง การบูชาจะเกิดขึ้นพร้อมกับเรื่องราวเรื่องเล่าของพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้บูชาเกิดความต้องการในพระเครื่อง ที่ตนเองต้องการสำเร็จในหน้าที่การงานและความปรารถนาให้สมหวัง เพิ่มจำนวนผู้ศรัทธาในพระเครื่องแสดงความผูกพันในมิติทางสังคมชาวพุทธ แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สามารถเกิดปรากฏการณ์ที่คล้ายคลึงกันกับชุมชนวัดมหาวนาราม

2) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (วัตถุมงคล) โดยมี 2 เหตุปัจจัยย่อย คือ ความสมบูรณ์และความสวยงามของผลิตภัณฑ์ และความศักดิ์สิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการพิถีพิถันในการสร้างจากวัสดุในแต่ละยุคสมัย รูปทรง การออกแบบ ลวดลาย กระบวนการผลิต อายุของวัตถุมงคล ร่องรอยตำหนิที่ผ่านการใช้งาน ความขลัง และการปลุกเสกของครูบาอาจารย์ ส่งผลให้วัตถุมงคลชนิดนั้นมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปจนกลายเป็นที่ต้องการสะสมและบูชาของผู้ที่บูชาวัตถุมงคลชุมชนมีความต้องการครอบครองวัตถุมงคลแต่ละชนิด มักเกิดขึ้นจากชิ้นงานวัตถุมงคลมีการผสมผสานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ที่ดำเนินการจัดสร้างของวัดมหาวนารามเพิ่มเติมมากขึ้นในยุคหลัง มีเป้าหมายจากการจัดกิจกรรมจากทางศาสนาในโอกาสสำคัญเพื่อระดมทุนพัฒนา วัตถุมงคลที่เกิดขึ้นมักมีความพิเศษที่แตกต่างวัตถุมงคลปกติ การออกแบบในชิ้นงานที่สวยงาม วัสดุในการจัดทำมีเนื้อโลหะพิเศษ การออกโค้ดตัวเลขรุ่น และการส่งจองวัตถุมงคลโดยใช้การประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ป้ายประกาศกลุ่มผู้มีความประสงค์ในวัตถุมงคลเข้าถึงการเข้าซื้อขายเพิ่มกลุ่มผู้มีความต้องการในวัตถุมงคลเพิ่มขึ้น ตัวอย่าง วัตถุมงคลรุ่นท้าวเวสสุวรรณ เป็นวัตถุมงคลสร้างจากวัดมหาวนาราม องค์ประกอบวัตถุมงคลมีเนื้อทองคำ เนื้อเงิน เนื้อทองแดง และเนื้อโลหะอื่น ๆ

3) ปัจจัยด้านราคาและช่องทางจำหน่าย ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 15 – 80 ปี รับข่าวสารและข้อมูลวัตถุมงคลจากตลาดพระเครื่อง ช่องทางออนไลน์ และบุคคลรอบข้างเป็นผู้สื่อสาร วัตถุมงคลเป็นแนวทางพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์พระเครื่องและให้ราคากับวัสดุในการสร้าง รูปทรง ลวดลาย เอกลักษณ์ที่โดดเด่นในแต่ละยุคสมัยของเครื่องรางมีประวัติความเป็นมาการสร้าง จำนวนที่ผลิต พุทธลักษณะสวยงาม การตัดสินใจเพื่อจะบูชาซึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาว่าจะบูชาหรือไม่บูชาก็ได้หรือรอโอกาสในการต่อรองเรื่องราคา ทั้งนี้กลุ่มผู้เช่าสามารถสืบค้นราคาเปรียบเทียบจากข้อมูลออนไลน์ และราคาจากร้านที่จำหน่ายพระเครื่องอื่น ๆ และตัดสินใจเช่าซื้อด้วยความเสรี

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. วัดมกุฏกษัตริยารามมีสวนสร้างขวัญกำลังใจ เป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการตัดสินใจชาววัดมกุฏกษัตริยาราม ผู้ที่ตัดสินใจชาววัดมกุฏกษัตริยารามเห็นการบูชาพระเครื่องเป็นเครื่องมือที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างกำลังใจ การปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย พร้อมกับช่วยให้สมความปรารถนาในการทำบารมีหน้าที่สิ่งต่าง ๆ

2. พุทธศิลป์พิมพ์ลักษณ์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง พุทธศิลป์พระประจำเมืองแสดงถึงคุณค่าของศิลปะที่โดดเด่นและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชน การสร้างวัดมกุฏกษัตริยารามจึงเป็นการบ่งชี้เรื่องราวของประวัติศาสตร์ของวัด เนื่องด้วยพระเครื่องได้กำหนดรูปแบบและประเภทการสร้างไว้ให้มีลักษณะต่าง ๆ แสดงรูปแบบผ่านกาลเวลามายาวนาน เป็นคุณค่าและทุนชุมชน

3. ความเชื่อถือเกิดจากเรื่องเล่าในชุมชน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การบูชาวัดมกุฏกษัตริยารามและประสบกับเรื่องราวปฎิหาริย์และไม่เคยพบปฎิหาริย์ ทั้ง 2 กลุ่มนี้ คือ มีพื้นฐานทัศนคติที่เหมือนกันคือความศรัทธาต่อวัดมกุฏกษัตริยารามที่ป็นองค์ประจักษ์อินทร์แปลง การตัดสินใจบูชาและครอบครองบงบอกถึงความเป็นชุมชนมหานารามและเป็นชาวพุทธ พระเครื่องยังมีส่วนสำคัญในการเตือนตนให้ทำสิ่งที่ถูกต้องและคงความดีมีคุณธรรม

ทัศนคติกับวัดมกุฏกษัตริยารามทำให้เห็นปรากฏการณ์ความนิยมทางสังคมชุมชนวัดมกุฏกษัตริยาราม ซึ่งเป็นหลักการที่มีการศึกษาโดย จรัส พยัคฆราชศักดิ์ (ม.ป.ป., 34) แนวคิดการที่มนุษย์ต้องอยู่กับความเชื่อโดยมีความผูกพันและมีอาจหาความเชื่อได้ทั้งนี้เพื่อให้วัดมกุฏกษัตริยารามเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ให้ความสบายใจ เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ ด้วยเหตุนี้ผู้บูชาจึงเกิดความต้องการจะมีวัดมกุฏกษัตริยารามไว้ครอบครองเมื่อได้รับการกระตุ้น การแนะนำ ความนิยม ส่งผลทางด้านความต้องการมากขึ้น ผลการศึกษาจึงสอดคล้องกันกับข้อค้นพบทางการวิจัย และสอดคล้องกับ เบนาสิต เพียรรักษ์ และศรีณย์ ธิติลักษณ์ (2564) กล่าวถึง คตินิยมคือ มนุษย์มีความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยปกป้องรักษาคุ้มครองให้แคล้วคลาดปลอดภัย ความเชื่อถูกแพร่กระจายไปพร้อมมีสินค้าเครื่องรางของขลังผลิตออกมา ทำให้เกิดความต้องการจึงมีธุรกิจประเภทความเชื่อและรูปแบบของธุรกิจและสินค้าเกี่ยวกับความเชื่อสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ ความเชื่อเรื่องศาสตร์พลังตัวเลข และการขายสัญลักษณ์ ความนิยมปัจจุบันมีการนำแฟชั่นมาผสมผสานทำให้เครื่องรางกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งและธุรกิจดำรงอยู่ต่อไปได้ ทัศนคติของชุมชนเกี่ยวกับสิ่งบูชาวัดมกุฏกษัตริยาราม มี 2 ส่วน คือแรงจูงใจในการสะสม และความเชื่อความศรัทธา

การศึกษาปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบูชาวัดมกุฏกษัตริยาราม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยม ทัศนคติ พฤติกรรม จิตศรัทธา มีความเชื่อ นิยมชมชอบ ต้องการที่ยึดเหนี่ยว ขอโชคขอลาได้ สามารถทำให้แคล้วคลาดปลอดภัย คอยคุ้มครองปกป้องรักษาตนเองจากสิ่งอันตรายและการสมหวังดังปรารถนา ตลอดจนกระแสนิยมในวงพระเครื่องเกิดความต้องการที่จะบูชาวัดมกุฏกษัตริยารามคล้าย ๆ กัน พระเครื่องที่มาพร้อมกับเรื่องราวปฎิหาริย์มักเกิดความนิยมสร้างชื่อเสียงให้วัด สิ่งนี้เป็นแรงผลักดันให้ตัดสินใจบูชาวัดมกุฏกษัตริยารามและสร้างตลาดพระเครื่อง ความสำคัญของพระเครื่องจะมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูใบฎีกาวิศว์ศักดิ์ ได้ศรีโคตร และคณะ (2563) อธิบายถึง พุทธพาณิชย์มีวิธีการในการสร้างคุณค่าและความต้องการให้กับผู้ที่มีความเชื่อและศรัทธา การบริการพุทธพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งรายได้อย่างมากมายจึงทำให้ตลาดพระเครื่องยังคงเติบโตอยู่ในสังคมชาวพุทธ

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยมี 2 เหตุปัจจัยย่อย คือ ความสมบูรณ์สวยงามของผลิตภัณฑ์ และความศักดิ์สิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ จากความพึงพิถันในการสร้างจากวัสดุในแต่ละรุ่น รูปทรง การออกแบบ กระบวนการผลิตรุ่นของวัดมกุฏกษัตริยาราม หรือการพิจารณาจากร่องรอยตำหนิที่ผ่านการใช้งาน ความศักดิ์สิทธิ์ที่เข้มขลัง จากการปลุกเสกของครูบาอาจารย์ ส่งผลให้วัดมกุฏกษัตริยารามมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปและเพิ่มเนื้อหาเรื่องราวให้กับพระเครื่องของแต่ละรุ่นสร้างความภูมิใจต่อชาววัดมกุฏกษัตริยาราม

ปัจจัยด้านราคาและช่องทางจำหน่าย ปัจจัยด้านราคาและช่องทางจำหน่าย ราคาของวัดมกุฏกษัตริยารามเป็นปัจจัยที่มีผลต่อบูชาของผู้ที่ตัดสินใจบูชาโดยขึ้นอยู่กับความพอใจและการตกลงระหว่างการค้าขายของผู้ที่ตัดสินใจบูชาวัดมกุฏกษัตริยารามและผู้ขาย สภาพความสมบูรณ์ของวัตถุ ความสวยงาม อายุของวัตถุ อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นผลมาจากพระเกจิอาจารย์ และร่องรอยตำหนิที่ผ่านการใช้งาน อาจมีราคาที่ต่ำมากไปจนถึงราคาที่สูงมาก ซึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาว่าจะบูชาหรือไม่บูชาก็ได้ตามความเหมาะสมของผู้ซื้อและผู้ขาย

ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน เป็นสิ่งกระตุ้นที่สร้างแรงจูงใจให้ตัดสินใจบูชาพระเครื่องและสร้างทัศนคติในการทำความดี เมื่อพิจารณาด้านแรงจูงใจภายใต้การอธิบายของแนวคิด Kelman (1979) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมบุคคลที่ได้รับมาจากเงื่อนไขของอิทธิพลทางสังคมและพื้นฐานของการจูงใจที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้มีความแตกต่างกันทางการแสดงออก คือ การทำตาม การถอดแบบ การยอมรับเป็นส่วนตน ในระดับปัจเจกการใช้วัตถุมงคลย่อมมีเหตุผลที่แตกต่างกัน เมื่อสภาวะของคนเหล่านั้นได้รับข้อมูลในสิ่งที่ตนเองยอมรับในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะสอดคล้องกับ พระธรรมธัชสิทธิ์ ชยธมโม (2561) ว่าด้วยการบูชาวัตถุมงคลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดีในทางพระพุทธศาสนาของประชาชนผู้ที่บูชาช่วยให้ประสบความสำเร็จ สุขสมหวังตั้งปรารถนา ซึ่งการศึกษานี้พบข้อมูลที่เกิดขึ้นเป็นความนิยมต่อเครื่องราง ของขลัง ในกลุ่มชุมชนที่เป็นชาวพุทธ จึงมีความศรัทธาเป็นพื้นฐาน และเชื่อเรื่อง กุศลความดี เวรกรรม ประกอบกับชุมชนแห่งนี้เป็นกลุ่มคนอีสาน ที่มีแนวคิดด้านการนับถือบรรพบุรุษ ผี และเครื่องราง พวกเขาจึงถือว่า เครื่องรางเป็นส่วนหนึ่งของมรดกสิ่งสำคัญที่สามารถให้สืบทอด ต่อลูกหลานให้ดูแลสืบไป จึงเห็นว่าเครื่องรางบางชิ้นมีการถูกส่งมอบต่อจากคนรุ่นเก่า สอดคล้องกับการศึกษาของ เบนาชิต เพียรรักษ์ และศรีณย์ ธิติลักษณ์ (2564) ที่อธิบายการตัดสินใจซื้อบูชาเครื่องรางของขลังเพื่อตอบสนองปัจจัยของตนเองทางความเชื่อ ความศรัทธา ความนิยม และการสะสม พระเครื่องที่เรียกว่า องค์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง จึงมีคุณค่าที่ได้ครอบครอง มีคุณค่ามากกว่าทรัพย์สินที่เกิดขึ้น สังคมชาวอีสานมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดการรักษามรดกที่เป็นพระเครื่องเท่ากับการรักษาสมบัติของพ่อ แม่ ส่งผลต่อสันติสุขของศาสนาให้คนรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาผู้ประกอบการพระเครื่อง แนวโน้มกระแสนิยม และความต้องการของผู้ที่ตัดสินใจบูชาวัตถุมงคลของขลัง
2. การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบูชาวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังในเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงมุมมองที่หลากหลายและขยายผลต่อไปได้ในอนาคต

รายการอ้างอิง

- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. (ม.ป.ป.). *เอกสารการสอนไทยคดีศึกษา ศาสนา และลัทธิในท้องถิ่น*. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์.
- ชาญชัย คงเพียรธรรม และคณะ. (2562). *การผจญความเชื่อทางศาสนาในวัดทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาวัดในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เบนาชิต เพียรรักษ์ และศรีณย์ ธิติลักษณ์. (2564). คตินิยมของธุรกิจและสินค้าเกี่ยวกับความเชื่อ. *วารสารวิชาการ มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 18.
- พระครูใบฎีกาทวีศักดิ์ ไตรศรีโคตร, ส่งสุข ภาแก้ว และพัชรีย์ สายบุญเย็น. (2563). พุทธพาณิชย์ในสถาบันพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 7(11), 424-439.
- พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ. (2564). พระพุทธศาสนากับการสร้างวัตถุมงคล. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, 1(1), 79-96.
- พระธรรมธัชสิทธิ์ ชยธมโม (ศรชัย). (2561). *การบูชาวัตถุมงคลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดีในทางพระพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- สุชา จันทร์เอม. (2540). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Kelman, H. C. (1979). *The Role of Action in Attitude Change*. Retrieved on April 25, 2023, from https://scholar.harvard.edu/files/hckelman/files/Role_of_Action_1980.pdf

ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

จังหวัดชลบุรีและฉะเชิงเทรา

อรรณญา แสนสระ^{1*} วิสัณห์ วงษ์แก้ว² ชนาธิป ศรีวรรณ³

Beliefs and Rituals Regarding Death of Hua Phai Catholic Community In Chonburi and Chachoengsao Provinces

Aranya Saensra^{1*} Wisan Wongkaew² Chanathip Sriwan³

Received 20/04/2024 Revised 30/06/2024 Accepted 23/07/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4736>

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนาม ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่มีความเชื่อเรื่องความตายว่า ชีวิตมนุษย์ผูกพันกับพระเจ้าตั้งแต่เกิดจนตาย มีความเชื่อเรื่องชีวิตปัจจุบันและชีวิตหลังความตาย เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม สวรรค์ นรก และไฟชำระ พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายประกอบด้วย พิธีเจิมผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิตและพิธีศพ ซึ่งผู้นำในพิธี คือ บาทหลวง ทำพิธีมิสซาที่บ้านหรือโบสถ์ตามความประสงค์ของญาติผู้ตาย แล้วนำร่างไปฝังที่สุสานโรมันคาทอลิก วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ ชุมชนแห่งนี้มีการจัดทำทะเบียนผู้ล่วงลับต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต ลักษณะการบันทึกมี 4 รูปแบบ คือ คริสตชนที่ได้สนใจในศีลและพรของพระเจ้า ทารกแรกเกิดจากคริสตชนในชุมชน คนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจวนสิ้นใจ และทารกที่เป็นบุตรของคนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจวนสิ้นใจ ส่วนพิธีเสกสุสาน เป็นพิธีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นงานประจำปีที่ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลมหาพรต เป็นช่วงเวลารวมญาติเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและพบปะกัน ซึ่งความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายได้สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ไว้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : ชุมชนคาทอลิก ความเชื่อ พิธีกรรม ความตาย

Abstract

This research aims to study beliefs and rituals regarding death in the Hua Phai Catholic community. Using document and field research methods, the results found that the Hua Phai Catholic community believes that human life is connected to God from birth until death. There are beliefs about the present life and life after death, including the law of karma, heaven, hell, and purgatory. Death rituals include the anointing of the dying and funerals, which are led by a priest. A mass is celebrated at home or at church according to the wishes of the deceased's relatives. The body is then buried in a Roman Catholic cemetery at Saint Philip and Saint Jacob Church, Hua Phai. This community has maintained a registry of deceased persons since the past. There are four types of records: Christians who died in the precepts and blessings of the priest, infants of Christians in the community, non-Christians who were baptized at the

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanayaburi E-mail: aranya.s@rmutt.ac.th

^{2,3} นักวิชาการอิสระ

Independent scholars E-mail: ²wisanwongkaew888@gmail.com ³thomaschanathip2544@gmail.com

*Corresponding author e-mail: aranya.s@rmutt.ac.th

point of death, and infants of non-Christians who were baptized on the brink of death. The cemetery blessing is a ceremony that expresses gratitude to the ancestors. It is an annual event organized by the Hua Phai Catholic community during Lent. It is a time for family gatherings to make merit, dedicate merit to ancestors, and meet each other. The beliefs and rituals regarding death clearly reflect the cultural identity of this community.

Keyword: Catholic community, beliefs, rituals, death

บทนำ

ความตาย เป็นสัจธรรมที่มนุษย์ทุกคนหนีไม่พ้น ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตของแต่ละศาสนาล้วนมีลักษณะเฉพาะกลุ่มตามที่ได้สืบทอดวัฒนธรรมต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งประกอบด้วยความเชื่อเรื่องโลกปัจจุบันและโลกหลังความตาย แต่เหนือสิ่งอื่นใดการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแสดงออกถึงความรักที่มีต่อบุคคลอันเป็นที่รักทั้งที่มีชีวิตอยู่และหมดลมหายใจแต่คงไว้ซึ่งความรักอันเป็นนิรันดร์

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ก่อตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งชุมชนแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ มีบันทึกสำคัญทางประวัติศาสตร์ระบุว่า มีชนชั้นชาวยุโรปเชื้อสายชาวฝรั่งเศสชื่อ บาทหลวงมารีอ็องรี ฟรังซัว มารี เกโก ได้บุกเบิกผืนดินแห่งนี้ โดยการนำคริสตชนรวมถึงทาสเก่าที่ได้ไถ่ตัวจากความเป็น “ทาสนายเงิน” เข้ามาจับจองแผ้วถางป่าเพื่อทำนาในบริเวณรอยต่อของสองจังหวัดในปัจจุบัน คือ ชลบุรีและฉะเชิงเทรา ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ใน 2 จังหวัด ได้แก่ อำเภอพนัสนิคมและอำเภอบ้านนาเมือง จังหวัดชลบุรี และอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งชุมชนนี้มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอบ้านนาเมือง จังหวัดชลบุรี ที่ดินส่วนมากเป็นของวัดจัดสรรให้คริสตชนได้เช่าทำที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกษตรกรรมสืบมาตั้งแต่ยุคบุกเบิก

อัตลักษณ์ของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ คือ การเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่มีที่ดินของวัดจำนวนมากประมาณหนึ่งหมื่นไร่ มีวิถีวัฒนธรรมชัดเจน เป็นชุมชนคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับศาสนา และการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด รวมถึงการอยู่ร่วมกับชุมชนต่างศาสนาอย่างสมัคสมานสามัคคี มีกิจกรรมศาสนสัมพันธ์กับพี่น้องต่างความเชื่ออย่างสม่ำเสมอ สะท้อนให้เห็นความเป็นชุมชนเข้มแข็งด้านประเพณี วัฒนธรรมและความงดงามด้านวิถีชีวิตที่น่าสนใจ

วิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวชุมชนแห่งนี้ดำเนินไปตามแนวทางของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งมีความเชื่อว่า ชีวิตนี้เป็นชีวิตที่ศักดิ์สิทธิ์ในพระเมตตาของพระเจ้า การเกิด การดำเนินชีวิต และการตาย ล้วนอยู่ในความรักของพระเจ้า มีคติความเชื่อเรื่องความรัก ความกตัญญู และมีคำกล่าวที่อ้างมาจากคัมภีร์ไบเบิล (ปฐมกาล 3 : 19) ว่า “เมื่อเกิดจากดิน ก็กลับสู่ดิน” ดังนั้น การดำเนินชีวิตของชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จึงเน้นที่คำสั่งสอนของพระเยซู ผู้เป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ และเคร่งครัดในวิถีคาทอลิก ซึ่งผสมผสานกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันมีหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่ครั้งอดีตจวบจนยุคปัจจุบัน สะท้อนผ่านความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย อันแสดงถึงการมอบความรักแก่ร่างกายของบุคคลอันเป็นที่รัก โดยฝังร่างลงดินและเตรียมวิญญาณที่บริสุทธิ์สู่สวรรค์ตามความเชื่อเรื่องชีวิตโลกนี้และโลกหน้าของชาวคาทอลิก

คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน จึงได้ศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย เพื่อเป็นคลังข้อมูลสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้เป็นแบบอย่างของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนาม (Filed Research) มีการสำรวจและบันทึกข้อมูลชุมชนครอบคลุมพื้นที่ของ

ชุมชน คือ 3 อำเภอ 2 จังหวัด ประกอบด้วย ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ตำบลโคกเพลาะ และตำบลท่าข้าม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี รวมทั้งตำบลลิบเอ็ดคอกและตำบลหนองตึนบก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้ จัดระบบข้อมูล และนำเสนอวิถีวัฒนธรรมที่ปรากฏในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) คือ การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิตชาวชุมชน และนักวิชาการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปในการประมวลความเชื่อและพิธีกรรม รวมทั้งกลุ่มผู้นำชุมชนและหัวหน้าสถานศึกษาในการนำเสนอวิถีวัฒนธรรมของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) และการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured Interview) ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อและพิธีกรรมในท้องถิ่น และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการเสนอวิถีวัฒนธรรมของชุมชน แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ไว้หลายคน มีคนในชุมชนทำวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา 2 คน คือ วิสัณห์ วงษ์แก้ว (2557) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่” ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทย ความเป็นมาของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ภูมิวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนวิเคราะห์โครงสร้างต่าง ๆ ของชุมชนอย่างละเอียด และ อุษา จันทร (2560) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ (หัวไผ่) อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี” ศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมและบริบทการพัฒนาชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของโบสถ์วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ โดยใช้วิธีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทางวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ การจัดการความรู้ การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนคาทอลิก และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีบาทหลวงและนักวิชาการคนอื่น ๆ บันทึกข้อมูลประวัติชุมชนและอาชีพของชุมชนไว้ แสดงให้เห็นถึงทุนด้านวิชาการของชุมชนที่พร้อมนำไปใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวชุมชนต่อไป

ในด้านการวิจัยชุมชนคาทอลิก ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ได้แก่ จักรพงษ์ มะลิวัลย์ (2541) วิจัยเรื่อง “พิธีกรรมการเสกสุสานของชาวโรมันคาทอลิกชุมชนบึงกะแต อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า พิธีกรรมการเสกสุสานของชุมชนคาทอลิกบึงกะแต เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ซึ่งชาวชุมชนเชื่อว่า วิญญาณบรรพบุรุษจะอยู่ใน 3 สถานภาพ คือ สวรรค์ นรก และไฟชำระ วิญญาณที่สถิตในสวรรค์หรือตถาคตนั้นได้รับการพิพากษาไปถึงที่สุด แล้วจะอยู่ที่นั่นตลอดไป และจะไม่ได้รับกุศลจากพิธีเสกสุสาน ส่วนวิญญาณที่อยู่ในไฟชำระเป็นวิญญาณที่ติดบาปเบากำลังใช้โทษบาปของตน ด้วยการให้ไฟชำระเผาผลาญบาปให้หมดจดก่อนไปสถิตในสวรรค์ ญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ก็มีส่วนช่วยวิญญาณในไฟชำระเหล่านั้นได้ ด้วยการสวดภาวนาและทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ดังนั้น ชาวคาทอลิกจึงได้จัดพิธีเสกสุสานขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้วิญญาณในไฟชำระโดยตรง และยังเชื่อว่าการทำบุญในวันเสกสุสานนั้น วิญญาณที่อยู่ในไฟชำระจะได้รับกุศลผลบุญมากที่สุด กรณีศรา พานิชเกษม (2561) วิจัยเรื่อง “การสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนคาทอลิกของอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธิณิมล : กรณีศึกษา วัดพระหฤทัยแห่งพระเยซูเจ้า อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี” พบว่า ชุมชนคาทอลิกวัดพระหฤทัยแห่งพระเยซูเจ้าเกิดจากการอพยพมาตั้งถิ่นฐานและหาที่ทำมาหากินใหม่ของคริสตชนจากจันทบุรี ในปี ค.ศ. 1870 มีพัฒนาการและความมั่นคงมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางศาสนาของชุมชนแห่งนี้มีการปฏิบัติศาสนกิจในระดับปานกลาง เช่น การร่วมมิสซาเสกสุสาน มิสซาวนคริสต์มาส การแก้บาป - รับศีลมหาสนิท การทำปัสกา และการร่วมงานฉลองวัดและการร่วมมิสซาเป็นต้น และ รุ่งนภา พรหมณวงศ์ (2544) วิจัยเรื่อง “การดำรงชาติพันธุ์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกผ่านพิธีศพ : กรณีศึกษาชุมชนคาทอลิกบ้านบางนกแขวก ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกบ้านบางนกแขวกสะท้อนให้เห็นความต่อเนื่องของการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยและการผสมผสานความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมภายใต้บริบทของสังคมไทย ซึ่งนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของ

ชุมชนจีนคาทอลิกและสร้างความแตกต่างกับชุมชนจีนอื่น ๆ พิธีศพของชาวจีนคาทอลิกบ้านบางนกแขวกสะท้อนถึงสำนึกทางชาติพันธุ์ของกลุ่ม ซึ่งถูกปิดกั้นการแสดงออกทางความเชื่อดั้งเดิมเพราะขัดต่อหลักคริสต์ศาสนา ชาวจีนคาทอลิกจึงได้ปรับพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมเรื่องการนับถือและการปฏิบัติต่อวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนให้สอดคล้องกับพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา ทำให้พิธีศพของชุมชนแห่งนี้มีลักษณะพิเศษและเป็นรูปแบบพิธีกรรมเฉพาะกลุ่ม

ผลการศึกษา

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นชุมชนคาทอลิกที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่สองของภาคตะวันออก เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 มีภูมิหลังจากการไถ่ทาสและการจัดหาที่ดินเพื่อให้คริสตชนและทาสเก่าได้อยู่อาศัยและมีที่ดินทำกินของบาทหลวงมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสเพื่อเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

จากเรื่องราวการเผยแผ่ศาสนาคริสต์และการอยู่ร่วมกันในชุมชนขนาดใหญ่ ทำให้ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่มีเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตที่เป็นคริสตชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงกุ้งและปลาอันเป็นพลังทางเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้ เมื่อมองสองข้างทางถนนสุขประยูร (พนสนิม - ฉะเชิงเทรา) จะพบว่า มีฟาร์มเพาะและจำหน่ายพันธุ์ปลาอยู่เป็นจำนวนมาก บ่งบอกว่า ได้เดินทางมาถึงชุมชนหัวไผ่แล้ว และริมถนนสายหัวไผ่ - ปานทอง ยังมีสุสานโรมันคาทอลิกวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ ตั้งโดดเด่นสวยงาม ดังที่ชาวบ้านในอดีตเรียกสถานที่นี้ว่า “ป่าช้าฝรั่ง” และมีพิธีเสกสุสานประมาณเดือนกุมภาพันธ์หรือในช่วงเทศกาลมหาพรตของทุกปี (วิหาร ยุ่นประยงค์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2567) สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่น่าสนใจผ่านความเชื่อและพิธีกรรมอันงดงามของชุมชน

งานวิจัยนี้เน้นการสะท้อนความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องความตายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ การบันทึกข้อมูลในทะเบียนผู้ล่วงลับของชุมชน และพิธีเสกสุสานชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเชื่อเรื่องความตายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

ความตายในทัศนะของชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก คือ การที่วิญญาณแยกออกจากร่างกาย ซึ่งร่างกายเป็นชีวิตในโลกปัจจุบัน เมื่อหมดลมหายใจแล้วจะเหลือแต่วิญญาณที่เป็นอมตะ รอวันฟื้นมาใหม่ในโลกหน้า

ซิสเตอร์กัลยา ยุติธรรม กล่าวถึง ความเชื่อของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ไว้ว่า

“ชาวคาทอลิกเชื่อว่าชีวิตมนุษย์เป็นชีวิตที่ศักดิ์สิทธิ์ มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี ถูกสร้างโดยพระเจ้า ยังคงอยู่อย่างผูกพันกับพระเจ้าตั้งแต่เกิดจนตาย แม้ชีวิตหลังความตายก็ยังเชื่อกฎแห่งกรรมที่ว่าคนทำดีจะได้สถิตินสวรรค์กับพระเจ้า คนทำชั่วจะตกนรก ส่วนคนที่มีความดีและความชั่วจะรอรับการตัดสินหลังความตาย โดยอาจเป็นการชำระให้บริสุทธิ์ก่อนในไฟชำระ ซึ่งเป็นการชำระบาปที่มนุษย์ได้กระทำไว้ ก่อนไปอยู่กับพระเจ้าบนสวรรค์ ชีวิตของมนุษย์แบ่งออกเป็นชีวิตเดิม คือ ร่างกาย และชีวิตใหม่ คือ วิญญาณ ความตายเป็นทางผ่านจากชีวิตเดิมสู่ชีวิตใหม่ ซึ่งมีจุดหมายปลายทางคืออาณาจักรของพระเจ้าหรือสรวงสวรรค์นั่นเอง” (สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

ส่วนความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายนั้น บาทหลวงอานาภาพ วงษ์แก้ว ได้กล่าวไว้ว่า

“ชาวคาทอลิกเชื่อว่า ชีวิตหลังความตายแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ร่างกายและวิญญาณ ด้านร่างกายนั้นเมื่อคนเราตายแล้ว ครอบครัวจะปฏิบัติต่อร่างของผู้ตายอย่างดี ต้องให้เกียรติแก่ร่างกาย โดยเชื่อว่าสักวันหนึ่งจะกลับฟื้นมาใหม่ ญาติผู้ตายต้องทำความสะอาด แต่งตัวอย่างดี หลังจากนั้นจึงประกอบพิธีกรรมระลึกถึงผู้ตายและฝังร่างไว้ในสุสาน ส่วนด้านวิญญาณนั้น เชื่อว่า เมื่อร่างกายถูกฝังแล้ววิญญาณยังคงอยู่ตลอดไป เมื่อวิญญาณถูกพิพากษาแล้วจะได้ไปสวรรค์หรือนรก ขึ้นอยู่กับความดีความชั่ว ส่วนวิญญาณที่รอพิพากษานั้นเรียกว่าอยู่ในไฟชำระ” (สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2567)

จากความเชื่อดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ชาวคาทอลิกมีความเชื่อเรื่องชีวิตปัจจุบันและชีวิตหลังความตาย ซึ่งมีความผูกพันกับพระเจ้าตั้งแต่เกิดจนตาย ส่งผลให้เกิดความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายที่มีลักษณะเฉพาะของผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกอย่างน่าสนใจ

2. ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นชุมชนที่มีการบันทึกประวัติศาสตร์ไว้ชัดเจนและมีวิถีปฏิบัติที่ชัดเจนตามหลักศาสนาคริสต์ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายในชุมชนนี้ จึงประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิตและการจัดพิธีศพ ดังนี้

2.1 การเจิมผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิต

นายประเสริฐ วงษ์แก้ว (สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2567) กล่าวถึง การดูแลผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิตไว้ว่า การดูแล ผู้ที่ใกล้จะสิ้นใจเน้นการเอาใจใส่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณไปพร้อมกัน ผู้ที่ป่วยหนักหรืออยู่ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิตจะได้รับการประกอบพิธีเจิมผู้ป่วยเพื่อแสดงให้เห็นว่า พระเยซูคริสต์ได้เสด็จมาในโลกนี้ได้ทรงชนะความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความตายแล้ว พิธีเจิมผู้ป่วยจึงทำให้ได้รับพระพรฝ่ายจิตวิญญาณในการอดทนและต่อสู้กับความเจ็บป่วย หรือในกรณีใกล้ตายก็จะเป็นการรับพระพรก่อนที่จะก้าวสู่อีกมิติหนึ่งของชีวิต ผู้ทำพิธีเจิมผู้ป่วย คือบาทหลวง โดยปรกมือและสวดภาวนาเหนือผู้ป่วย เป็นการสวดภาวนาอ้อนวอนพระเจ้าเพื่อขอความช่วยเหลือจากพระเจ้า เฉพาะพิธีเจิมผู้ป่วยนี้ จากนั้นจึงเจิมผู้ป่วยที่ใกล้จะสิ้นใจที่หน้าผากและมือทั้งสองข้างด้วยน้ำมันที่เสกโดยสังฆราชคาทอลิกในสังฆมณฑลนั้น ๆ

ก่อนที่บาทหลวงจะทำพิธีเจิมผู้ป่วย จะมีการสอบถามถึงอาการป่วยจากญาติพี่น้องหรือตัวผู้ป่วยเอง เพื่อประกอบพิธีอย่างเหมาะสม พร้อมกับอธิบายความหมายของศีลศักดิ์สิทธิ์ให้เข้าใจก่อนทำพิธีเจิมบาทหลวง โดยจะฟังแก้บาปจากผู้ป่วยในกรณีที่ผู้ป่วยสมัครใจซึ่งสามารถพูดและสามารถแก้บาปได้ หรือที่เรียกว่าพิธีอภัยบาป เนื่องจากชาวคาทอลิกเชื่อว่า การสารภาพบาปเป็นการสำนึกว่า สิ่งที่เราทำ เป็นสิ่งที่ผิดต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องการการให้อภัยทั้งจากพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์โดยผ่านทางบาทหลวง เพราะเชื่อว่า บาทหลวงได้รับอำนาจหน้าที่อภัยบาปในนามของผู้พระเป็นเจ้า จากนั้นบาทหลวงจะนำผู้ป่วยและครอบครัวสวดภาวนาสั้น ๆ ตามความเหมาะสม และทำพิธีเจิมผู้ป่วยโดยใช้น้ำมันศักดิ์สิทธิ์มาเจิมที่หน้าผากและมือทั้งสองข้างของผู้ป่วย แล้วจึงภาวนาและอวยพรผู้ป่วยโดยการปรกมือเหนือผู้ป่วย

ในกรณีที่ประกอบพิธีเจิมผู้ป่วยในโรงพยาบาล บาทหลวงจะพิจารณาและคำนึงถึงผู้ป่วยคนอื่นที่บังเอิญนอนอยู่ในบริเวณเดียวกันว่า ยินดีมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีหรือไม่ หากผู้ป่วยในบริเวณข้างเคียงที่ไม่ใช่คริสตชนนิกายโรมันคาทอลิกประสงค์ร่วมพิธีด้วยก็สามารถทำได้ บาทหลวงสามารถอวยพรโดยการปรกมือเหนือผู้ป่วยแต่ละคน แต่จะไม่เจมน้ำมันให้แก่แต่ละคนที่ศีรษะและมือให้ เพราะพิธีเจิมผู้ป่วยเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่สงวนไว้สำหรับคริสตชนที่รับศีลล้างบาปแล้วเท่านั้น ซึ่งส่วนมากจะประกอบพิธีครั้งเดียวสำหรับผู้ป่วยหนักและผู้ป่วยที่ใกล้จะสิ้นใจแล้วเท่านั้น

การประกอบพิธีเจิมผู้ป่วยสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาล หรือกรณีฉุกเฉินสามารถทำได้ทันที ในการประกอบพิธีที่โรงพยาบาลนั้น นอกจากบาทหลวงจะประกอบพิธีเจิมน้ำมันแก่ผู้ป่วยแล้ว บาทหลวงสามารถประกอบพิธีการรับศีลมหาสนิทแบบสั้น หรือการมอบแผ่นปังศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ผู้ป่วยที่เป็นคริสตชนซึ่งอาจอยู่ในห้องต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาลเดียวกัน โดยเริ่มจากการที่ถามผู้ป่วยว่า มีความต้องการสารภาพบาปหรือไม่ หากต้องการสารภาพบาปก็จะทำพิธีสารภาพบาปกับบาทหลวงก่อน จากนั้นจึงเป็นพิธีกรรมการรับศีลมหาสนิท ซึ่งอาจทำในโบสถ์น้อยประจำโรงพยาบาลในกรณีเป็นโรงพยาบาลของคาทอลิกหรือในห้องผู้ป่วย และเมื่อประกอบพิธีเสร็จสิ้นแล้ว บาทหลวงจะชวนผู้ป่วยและครอบครัวสนทนาคำถามและความหมายในประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาหรือความทรงจำ ความประทับใจเพื่อเป็นการให้กำลังใจผู้ป่วยและครอบครัวด้วย

2.2 การจัดพิธีศพ

เมื่อชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่เสียชีวิตลง ครอบครัวและญาติพี่น้องจะไปโบสถ์เพื่อแจ้งบาทหลวง รวมถึงติดต่อเรื่องพิธีกรรมสำหรับผู้ตายและการติดต่อของหลุมฝังศพ จากนั้นจะมีการตีระฆังที่โบสถ์เพื่อเป็นสัญญาณว่า มีคนในชุมชนเสียชีวิตแล้ว

จากนั้นครอบครัวผู้ตายจะนำร่างผู้ตายไปไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมในการร่วมพิธี ซึ่งอาจจะเป็นบ้านผู้ตาย หรือที่โบสถ์น้อย (Chapel)⁴ ศาลาที่พักที่โบสถ์ ฯลฯ ยกเว้นว่าผู้ตายเป็นบาทหลวงจะตั้งศพที่โบสถ์ (Church) หลังจากนั้นจะเป็นพิธีการการอาบน้ำศพหรือการรดน้ำศพตามประเพณีท้องถิ่น แล้วจึงบรรจุใส่หีบศพ ซึ่งหีบศพของชาวคาทอลิกมักจะเป็นรูปหกลี้นตามแนวยาวของลำตัวผู้ตาย โดย “เลขหก” ในทัศนะของศาสนาคริสต์เป็นสัญลักษณ์ของความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ หรือสูญเสีย เป็นต้น

ตลอดระยะเวลาของการตั้งศพ ในตอนกลางคืนจะมีพิธีกรรมระลึกถึงผู้ตาย โดยเริ่มต้นด้วยการสวดภาวนา อ้อนวอนพระเจ้าต่อวิญญาณผู้ตาย ทั้งนี้สามารถใช้รูปแบบการภาวนาได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น การสวดสายประคำ แบบคาทอลิก การสวดทำวัตรระลึกถึงผู้ตาย การสวดพระเมตตา ฯลฯ มักจะมีบทสวดอ้อนวอนเฉพาะบทหนึ่งคั่นอยู่เสมอ ดังนี้

“เดชะพระนามพระเป็นเจ้าผู้เมตตาปรานีแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอโปรดให้วิญญาณ...ได้อยู่เย็นเป็นสุขสำราญ และชื่นชมยินดีได้เห็นพระพักตร์พระองค์สว่างรุ่งเรืองเป็นนิกาล อาแมน”

หลังจากนั้นจะเป็นพิธีมิสซาหน้าศพ แต่ในวันอาทิตย์จะไม่มีพิธีมิสซาหน้าศพ เนื่องจากชาวคาทอลิกเชื่อว่าการประกอบพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณที่โบสถ์ในวันอาทิตย์เป็นพิธีมิสซาที่สมบูรณ์ของพระคริสต์เจ้าแล้วสำหรับมนุษย์ทุกคน ตลอดจนวิญญาณทุกดวง ซึ่งการตั้งศพนี้อาจใช้เวลา 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน ตามความประสงค์ของครอบครัวผู้ตาย

ภาพที่ 1 พิธีมิสซาหน้าศพที่บ้านผู้ตาย กรณีตั้งศพภายในบ้าน
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

ภาพที่ 2 พิธีมิสซาหน้าศพครั้งสุดท้ายที่โบสถ์
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

⁴ โบสถ์น้อย คือ ศาสนสถานที่มิมีพิธีกรรมขึ้นอยู่กับโบสถ์หลัก (Church) และอธิการของโบสถ์หลัก ซึ่งในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ มีโบสถ์น้อยเพื่อประกอบพิธีกรรมในเขตเนินต่าง ๆ จำนวน 5 แห่ง คือ ถ้าแม่พระประจักษ์ที่ลัวร์ดจำลอง (เนินแม่พระ) โบสถ์น้อยแม่พระองค์อุปถัมภ์ (เนินท่าข้าม) โบสถ์น้อยแม่พระนิจจานูเคราะห์ (เนินคู้ - กระพังบอน) โบสถ์น้อยแม่พระมหาชัย (เนินกลม - เนินโมกมัน) และโบสถ์น้อยแม่พระฟาติมา (เนินขวดล่าง)

ในวันฝังศพจะเป็นการประกอบพิธีมิสซาหน้าศพครั้งสุดท้ายที่โบสถ์ โดยเริ่มจากการสวดภาวนาสำหรับผู้ตายในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในสถานที่ ๆ ยังคงตั้งศพไว้ เช่น การสวดภาวนาสายประคำแบบคาทอลิก เป็นต้น ซึ่งโดยมากจะมีผู้ร่วมสวดภาวนา ได้แก่ ครอบครัวผู้ตาย ญาติพี่น้องหรือมิตรสหายที่ใกล้ชิดกัน จากนั้นจะเคลื่อนย้ายศพ โดยมีการจัดขบวนแห่เคลื่อนไปยังโบสถ์ เมื่อเคลื่อนศพถึงโบสถ์แล้วจึงตั้งศพไว้ที่หน้าโบสถ์เพื่อประกอบพิธีมิสซา ทั้งนี้การประกอบพิธีมิสซาหน้าศพในโบสถ์นั้นอาจจะมีหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับครอบครัวและญาติพี่น้องของผู้ตายว่า ต้องการให้ประกอบพิธีมิสซาหน้าศพหรือไม่ ถ้าไม่มีพิธีมิสซาหน้าศพก็จะเคลื่อนย้ายไปยังสถานที่ไว้อาลัยครั้งสุดท้ายและฝังในสุสานได้

การเริ่มพิธีมิสซานั้นบาทหลวงจะประกอบพิธีเชิญศพเข้าสู่ภายในโบสถ์ โดยการสวดภาวนาอ้อนวอนพระเจ้าให้โปรดทรงรับผู้ตายเข้าสู่สวรรค์แล้วประพรมน้ำเสก จากนั้นจึงเคลื่อนศพเข้าโบสถ์ ซึ่งจะตั้งไว้กลางโบสถ์ โดยจัดหีบศพให้ศีรษะของผู้ตายหันไปทางประตูโบสถ์ ส่วนเท้าผู้ตายนั้นหันไปทางแท่นบูชาที่ใช้ประกอบพิธี รูปแบบการจัดวางหีบศพเช่นนี้เป็นไปตามลักษณะของผู้ตายขณะทำพิธีต่าง ๆ ทางศาสนาในโบสถ์เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ คือ การหันหน้าเข้าหาแท่นบูชาที่ใช้ประกอบพิธีในทางกลับกันหากผู้ตายนั้นเป็นบาทหลวง ก็จะหันศีรษะไปทางแท่นที่ใช้ประกอบพิธีและหันเท้าไปทางประตูโบสถ์ จากนั้นจึงเริ่มพิธีมิสซาสำหรับผู้ตายตามปกติ โดยในช่วงก่อนจบมิสซาหรือหลังบทภาวนาโมทนาพระคุณหลังรับศีลมหาสนิทจะเป็นการกล่าวขอบคุณผู้ที่มาร่วมงานศพจากครอบครัวผู้ตาย จากนั้นจึงเป็นการอวยพรจากบาทหลวงผู้ประกอบพิธี เป็นอันจบพิธีมิสซาหน้าศพ

ภาพที่ 3 ครอบครัวผู้ตายกล่าวขอบคุณผู้ร่วมงานศพ
(ที่มา : วิสณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

หลังพิธีมิสซาจะเป็นพิธีเคลื่อนย้ายศพไปยังสุสาน บาทหลวงประกอบพิธีที่หน้าหีบศพ โดยการสวดอ้อนวอนพระเจ้าทรงส่งทูตสวรรค์มารับวิญญาณผู้ตายขึ้นสู่สวรรค์ แล้วจึงจุดกำยานแล้วโยนกำยานให้ผู้ตาย และประพรมน้ำเสกอีกครั้ง จากนั้นจึงเคลื่อนศพไปยังสุสาน โดยการแห่แบบเดินเท้าหรือรถยนต์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ระหว่างการแห่ศพจะมีการสวดภาวนา ซึ่งนิยมสวดภาวนาสายประคำจนกระทั่งแห่ศพถึงสุสาน โดยนำศพตั้งไว้ที่ศาลาพักศพเพื่อให้ผู้มาร่วมพิธีได้ไว้อาลัยผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย ส่วนผู้ที่มาร่วมพิธีไว้อาลัยจะได้รับแจกดอกไม้สดและดินสอพอง เพื่อนำไปวางให้ผู้ตายเสมือนเป็นการฝังหลอก

ภาพที่ 4 บาทหลวงโยนกำยานให้ผู้ตายหลังพิธีมิสซา
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

หลังจากเสร็จสิ้นพิธีไว้อาลัยผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย จะเป็นการเคลื่อนหีบศพมาบรรจุในหลุมฝังศพ โดยบาทหลวงจะเสกหลุมที่จะฝัง จากนั้นจึงบรรจุร่างลงในหลุมและปิดหลุม เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีการฝังศพ

ภาพที่ 5 การแห่ศพไปยังศาลาพักศพภายในสุสาน
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

ภาพที่ 6 ครอบครัวผู้ตายนำดินและช่อดอกไม้ใส่ในหลุมฝังศพ บาทหลวงอวยพรก่อนปิดหลุมศพ
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

หลังจากเสร็จสิ้นพิธีการฝังศพแล้ว ครอบครัวผู้ตายจะจัดให้มีการจัดพิธีมีสหาระลึกถึงผู้ตาย หรือการสวดภาวนาระลึกถึงผู้ตาย โดยจัดขึ้นเป็นระยะ เช่น 7 วัน 100 วัน หรือ 1 ปี ฯลฯ ตามความประสงค์หรือตามเหมาะสมในวาระต่าง ๆ

ภาพที่ 7 การปิดหลุมศพในสุสานโรมันคาทอลิก วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่
(ที่มา : วิสัณห์ วงษ์แก้ว, 2566)

ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ดำเนินไปตามวิถีของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยนับจากการเจ็บผู้ป่วย ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาล บาทหลวงเป็นผู้ประกอบพิธี ก่อนทำพิธีเจ็บผู้ป่วยจะมีการถามถึงอาการป่วยจากญาติหรือผู้ป่วย มีการสารภาพบาปเพื่อทำพิธีอภัยบาป เมื่อมีคนตายในชุมชนจะมีการย่ำระฆังเป็นสัญญาณ จากนั้นครอบครัวก็จัดพิธีศพ โดยตั้งศพที่บ้านหรือที่โบสถ์ตามความเหมาะสม มีการทำมิสซา และจัดการพิธีฝังศพตามลำดับ นับเป็นความละเอียดอ่อนในวิถีชีวิตของชาวชุมชนและมีคุณค่าทางจิตวิญญาณของคริสตชนที่ได้ทราบถึงความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของมนุษย์มากที่สุด

นอกจากนี้ ในอดีตยังมีข้อห้ามในการฝังศพที่สุสาน คือ ไม่ให้ฝังศพคนที่บาปหนาในสุสานอย่างเด็ดขาด เช่น คนที่ฆ่าตัวตาย คนที่ฆ่าผู้อื่นตาย หรือคนที่ผิดลูกผิดเมียชาวบ้าน ถือว่าเป็นผู้ที่ไม่บริสุทธิ์ไม่สมควรได้รับการจัดพิธีกรรมความตายตามปกติ แต่ปัจจุบันข้อห้ามดังกล่าวได้คลี่คลายลงสามารถทำพิธีฝังได้โดยอนุโลม

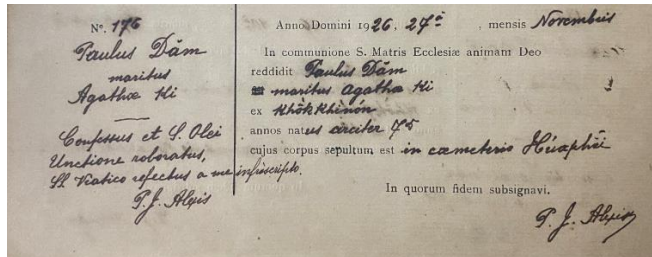
อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการจัดการเอกสารเกี่ยวกับผู้ตาย มีข้อสังเกตสำคัญ คือ เมื่อมีการแจ้งตาย ครอบครัวผู้ตายจะไปแจ้งที่ทะเบียนราษฎร์ แล้วนำไปมรณบัตรมาแจ้งที่โบสถ์ว่ามีผู้ตาย ทางโบสถ์จึงจะย่ำระฆังเป็นสัญญาณแจ้งการตาย หลังจากนั้นรกรการโบสถ์จะตรวจสอบทะเบียนศีลล้างบาปว่า บุคคลนั้นล้างบาปที่ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่หรือไม่ นักบุญองค์อุปถัมภ์⁵ แล้วออกกำหนดการพิธีศพตามลำดับ หากผู้ตายล้างบาปที่อื่น แต่ตายที่หัวไผ่ต้องให้โบสถ์ที่ล้างบาปออกใบรับรองให้ก่อนทำพิธีศพที่สุสานหัวไผ่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า เป็นชาวคาทอลิกจริงหรือไม่ ส่วนราคาหลุมฝังศพในปัจจุบันมี 3 ราคา ได้แก่ พื้นที่หลุมศพแบบเก่า หลุมละ 6,000 บาท พื้นที่ใหม่ หลุมละ 10,000 บาท หากเป็นสัตบุรุษต่างวัด หลุมละ 20,000 บาท นอกจากนี้ยังมีข้อยกเว้นกรณีเป็นคนต่างถิ่นแต่เข้ามาอยู่ในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จนเป็นที่รู้จักแล้ว ทางวัดจะคิดราคาหลุมศพ หลุมละ 10,000 บาท เท่ากับคนในชุมชน

3. การบันทึกข้อมูลในทะเบียนผู้ล่วงลับของชุมชน

ในวิถีของชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จากอดีตสืบเนื่องมา มีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบในทะเบียนต่าง ๆ เช่น ทะเบียนรับศีลล้างบาป ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับ เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดการบันทึกรายละเอียดลงในเล่มทะเบียนผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ มีลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

⁵ ชาวคาทอลิกมีการใช้นักบุญองค์อุปถัมภ์นำหน้าชื่อ เช่น เปาโล สงวน นาคพงษ์ และ มาริอา สมพร กัลยาณี ซึ่งทุกคนจะได้ชื่อนักบุญประจำตัวตั้งแต่รับศีลล้างบาปตอนแรกเกิด โดยระบุชื่อนักบุญตามด้วยชื่อและนามสกุลของตน

3.1 คริสตชนที่ได้สนใจในศิลปะและพรของพระ หมายความว่า ได้รับศีลเจิมสำหรับผู้ป่วยและได้รับศีลมหาสนิทครั้งสุดท้ายก่อนสิ้นใจ ซึ่งบาทหลวงจะเป็นผู้โปรตศีลเจิมผู้ป่วยตามจารีต ดังตัวอย่าง

ลำดับที่ 176

เปาโล คำ

สามีของ

อาภาท กิ

ได้รับศีลเจิมผู้ป่วยและได้รับศีลมหาสนิทครั้งสุดท้าย
โดยข้าพเจ้า บาทหลวง เปโตร ยอากิม อเล็กซิส

ปีที่ 1926 ในพระเจ้า วันที่ 27 เดือน พฤศจิกายน

ในนามพระศาสนจักรศักดิ์สิทธิ์

เปาโล คำ ได้คืนวิญญาณแด่พระเจ้า

ได้สมรสกับ อาภาท กิ ตามจารีต คาทอลิก

มาจาก หัวไผ่

สิ้นใจในวัย 75 ปี

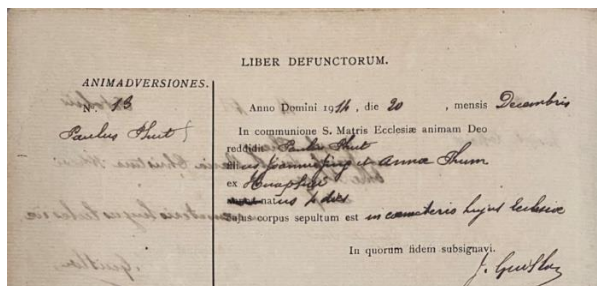
บรรจุศพไว้ที่สุสานของวัดหัวไผ่

ทำน้ข้าพเจ้าขอรับรอง

บาทหลวง เปโตร ยอากิม อเล็กซิส

ภาพที่ 8 ทะเบียนผู้ล่วงลับเล่มที่ 1 ลำดับที่ 176 เปาโล คำ หัวใจ
(ที่มา : ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่)

3.2 ทารกแรกเกิดจากคริสตชนในชุมชน ในกรณีนี้จะไม่ได้รับศีลเจิมสำหรับผู้ป่วย ดังตัวอย่าง

ลำดับที่ 13

ปีที่ 1914 ในพระเจ้า วันที่ 20 เดือน ธันวาคม

ในนามพระศาสนจักรศักดิ์สิทธิ์

เปาโล ทุด ได้คืนวิญญาณแด่พระเจ้า

เป็นบุตรชายของ ยวง อิง และ อันนา พุ่ม

มาจาก หัวไผ่

สิ้นใจอายุ 4 วัน

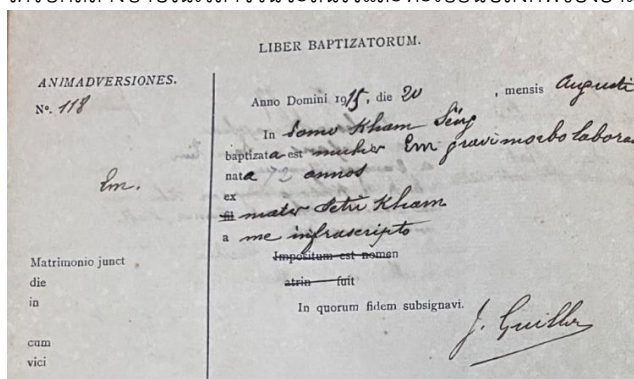
บรรจุศพไว้ที่สุสานของวัดหัวไผ่

ทำน้ข้าพเจ้าขอรับรอง

บาทหลวง จิลล์ กิยู

ภาพที่ 9 ทะเบียนผู้ล่วงลับเล่มที่ 1 ลำดับที่ 13 เปาโล ทุด
(ที่มา : ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่)

3.3 คนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจนสิ้นใจ ดังตัวอย่าง ทะเบียนล้างบาปอ้าแดงเอมที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจนจะสิ้นใจและทะเบียนปลงศพของอ้าแดงเอมในอีก 4 วันถัดมา

ลำดับที่ 118

ปีที่ 1915 ในพระเจ้า วันที่ 20 เดือน สิงหาคม

ณ บ้านของนายคำ นางสง

อ้าแดง(นาง) เอม ซึ่งป่วยหนักจากโรคร้ายแรง

อายุ 72 ปี

มาจาก -

เป็นมารดาของ เปโตร คำ

ล้างบาปโดยข้าพเจ้าเอง บาทหลวงกิยู

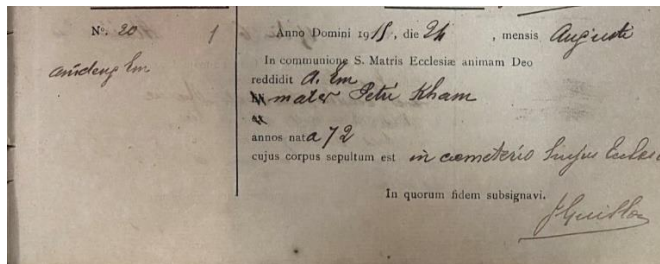
ได้รับนามนักบุญ -

แม่ทูนหัว คือ -

ทำน้ข้าพเจ้าขอรับรอง

บาทหลวง จิลล์ กิยู

ภาพที่ 10 ทะเบียนล้างบาปเล่มที่ 2 ลำดับที่ 118
(ที่มา : ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่)

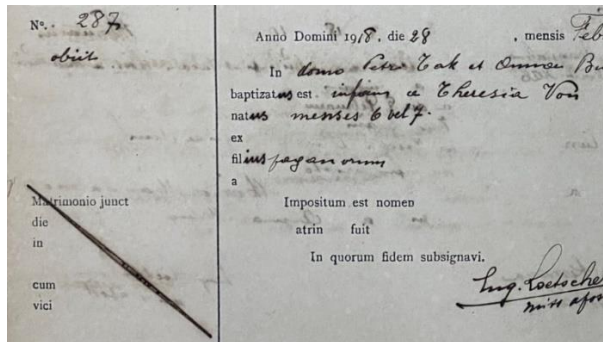
ลำดับที่ 20

ปีที่ 1915 ในพระเจ้า วันที่ 24 เดือน สิงหาคม
ในนามพระศาสนจักรศักดิ์สิทธิ์
อาแดง เอ็ม ได้คืนวิญญาณแด่พระเจ้า
เป็นมารดาของ เปโตร คำ
มาจาก -
สิ้นใจในวัย 72 ปี
บรรจุศพไว้ที่สุสานของวัดหัวไผ่

ทำนข้าพเจ้าขอรับรอง
บาทหลวง จิลล์ กิยู

ภาพที่ 11 ทะเบียนผู้ล่วงลับเล่มที่ 1 ลำดับที่ 20
(ที่มา : ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่)

3.4 ทารกที่เป็นบุตรของคนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจวนสิ้นใจ ในกรณีนี้จะไม่ได้รับศีลเจิมสำหรับผู้ป่วย และผู้โปรดศีลล้างบาปจะเป็นบาทหลวงหรือคริสตชนก็ได้ เห็นตามสมควร

ลำดับที่ 287

ปีที่ 1918 ในพระเจ้า วันที่ 28 เดือน กุมภาพันธ์
ณ บ้านของ ยวง ดัก และ อันนา บุญ
ทารกเพศชาย ได้รับศีลล้างบาปขึ้นเป็นบุตรของพระเจ้า โดย เทเรซา วอน
อายุ 6 หรือ 7 เดือน
มาจาก -
เป็นบุตรของคนต่างศาสนา
ล้างบาปโดย - (ถูกเขียนแล้วในบรรทัดที่ 3)
ได้รับนามนักบุญ -
แม่ทูนหัว คือ -

ทำนข้าพเจ้าขอรับรอง
บาทหลวง เออเยน เล็คแซร์
มิชชันนารีแห่งสยาม

ภาพที่ 12 ทะเบียนล้างบาปเล่มที่ 2 ลำดับที่ 287
(ที่มา : ทะเบียนรายชื่อผู้ล่วงลับวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่)

การบันทึกข้อมูลในทะเบียนผู้ล่วงลับของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ที่กล่าวถึงในวิจัยนี้ ทำให้เห็นถึงวิธีการเก็บข้อมูลของคนในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ที่ใช้อักษรละตินในการบันทึกข้อมูล ซึ่งมีทั้งคริสตชนผู้ที่ได้สิ้นใจในศีลและพรของพระ ทารกแรกเกิดจากคริสตชนในชุมชน คนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจวนสิ้นใจ และทารกที่เป็นบุตรของคนต่างศาสนาที่ได้รับศีลล้างบาปในเวลาจวนสิ้นใจ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติหลังจากมีผู้ตายในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่หายาก จึงสมควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวิถีปฏิบัติต่อผู้ตายในชุมชน อันจะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมคาทอลิกมากยิ่งขึ้น

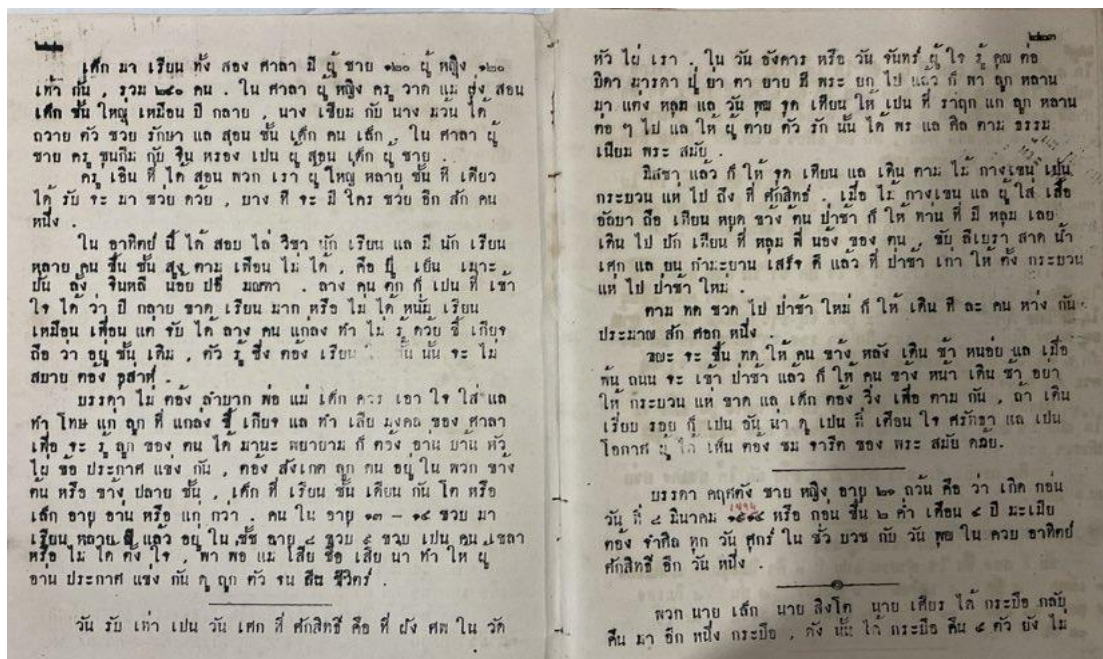
4. พิธีเสกสุสานในชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่มีสุสานวัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่ เป็นสถานที่สำหรับการบรรจุศพของชาวชุมชนเพื่อรอการกลับคืนชีพและรอการพิพากษาตามในวันสิ้นโลกตามความเชื่อของชาวคาทอลิก ซึ่งสุสานของชุมชนนั้นนอกจากจะเป็นที่บรรจุศพแล้ว ยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณสำหรับผู้ตาย รวมถึงสวดภาวนาให้แก่ผู้ตายซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของชุมชนด้วย

เดิมสุสานของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่อยู่บริเวณโบสถ์ บริเวณอาคารเรียนฝั่งประถมศึกษาและบริเวณโรงอาหารของโรงเรียนประชาสงเคราะห์ในปัจจุบัน ต่อมามีการย้ายสุสานประจำชุมชนไปบริเวณถนนสายหัวไผ่ - พานทอง เพราะมีบริเวณกว้างขวางสามารถขยายสุสานรองรับผู้ตายในชุมชนได้และมีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแห่งหนึ่งเนื่องจากอยู่ติดถนนใหญ่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย เป็นสถานที่บุคคลทั่วไปโดยเฉพาะผู้สัญจรทางบกทราบว่า ชุมชนแห่งนี้นับถือศาสนา

คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ทั้งนี้สุสานประจำชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ไม่มีการประกอบพิธีบูชาขอบพระคุณและการสวดภาวนาอุทิศให้บรรพบุรุษของชุมชนเสมอ รวมถึงมีการพิธีบูชาขอบพระคุณประจำปีเพื่ออุทิศให้ชาวชุมชนที่เสียชีวิต หรือที่ชาวชุมชนเรียกว่า “พิธีเสกสุสาน” พิธีนี้จัดในคืนวันศุกร์และเช้าวันเสาร์หลังวันพุธรับเถ้า โดยมีลูกหลานชาวชุมชนที่อยู่ในชุมชนและอาศัยอยู่ที่อื่น ๆ มาร่วมพิธีแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยการมาร่วมพิธีกันเป็นจำนวนมาก

ในเอกสารของหอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับพิธีเสกสุสานของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เมื่อ ค.ศ. 1915 ไว้ว่า วันรับเถ้าเป็นวันเสกศักดิ์สิทธิ์ วันจันทร์อังคาร (ก่อนพุธรับเถ้า) ผู้ที่มีใจรักอุทิศบิดามารดาปู่ย่าตายายที่ล่วงลับแล้วจะมาแต่งหลุมศพ แล้ววันพุธเจ็ดเทียนให้ผู้ที่ยังรักได้พรและศีลตามธรรมเนียม เมื่อทำมิสซาแล้วให้เจ็ดเทียนเดิมตามไม้กางเขนเป็นขบวนไปถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อไม้กางเขนและผู้สวมเสื้ออัลบา (บาทหลวง) ถือเทียนหยุดที่หน้าสุสานแล้วให้ไปปักเทียนที่หลุมพี่น้องของตน... ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 หนังสือบ้านหัวไผ่ ค.ศ. 1915 – 1916

(ที่มา : หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ)

ส่วนมากชุมชนคาทอลิกในพื้นที่ต่าง ๆ มีการจัดพิธีเสกสุสานในวันเสาร์แรกของเดือนพฤศจิกายน แต่ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จัดในช่วงเทศกาลมหาพรต⁶ พิธีเสกสุสานชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ พ.ศ. 2567 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 16 - 17 กุมภาพันธ์ 2567 ชาวชุมชนทำพิธีมิสซาในคืนวันศุกร์ ทำมิสซาเสกสุสานเช้าวันเสาร์หลังพุธรับเถ้า⁷ มีการทำความสะอาดสุสาน เจ็ดเทียนสว่างไสว วางดอกไม้สวยงาม เพื่อระลึกถึงบุคคลอันเป็นที่รักที่ล่วงลับและกลับสู่ดิน เป็นพิธีที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ให้ความสำคัญกับพิธีนี้มาก ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็จะกลับบ้านเพื่อร่วมงาน ไม่ว่าจะเสียชีวิต

⁶ เทศกาลมหาพรต เป็นประเพณีสำคัญของชาวคาทอลิก เป็นช่วงถือศีลอดที่กำหนดไว้เป็นระยะเวลา 40 วัน เทศกาลนี้มีไว้เพื่อระลึกถึงพระทรมานและการคืนพระชนม์ชีพของพระเยซูคริสต์ โดยกิจที่ชาวคาทอลิกปฏิบัติในช่วงนี้ คือ การอธิษฐาน การบริจาคสิ่งของ การอดอาหาร และการไม่ฟุ่มเฟือย

⁷ วันพุธรับเถ้า เป็นวันเริ่มต้นของเทศกาลมหาพรต ซึ่งมีระยะเวลา 46 วัน ก่อนวันปัสกาซึ่งเป็นเทศกาลที่ชาวอัครศาสนิกชนระลึกถึงการที่พระเจ้าทรงนำพวกเขาออกจากความเป็นทาสในแผ่นดินอียิปต์ (อพยพ 12: 13-14) และในคืนก่อนที่พระเยซูจะถูกทรมานนั้น พระองค์ทรงร่วมรับประทานอาหารกับเหล่าสาวก และทรงตั้งพิธีมหาสนิทขึ้น (ลูกา 22:7-22) แต่ละปีวันที่ของวันพุธรับเถ้าจะเปลี่ยนไปเพราะยึดตามวันปัสกาเป็นหลัก

อยู่ที่ใดก็ขอให้นำร่างมาฝังที่สุสานแห่งนี้ เพราะจิตวิญญาณบรรพชนยังร่ำกึกมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 พัฒนาและมั่นคงงดงามมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 14 สุสานโรมันคาทอลิก วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ หัวไผ่
(ที่มา : ชนาธิป ศรีวรรณ, 2567)

ภาพที่ 15 พิธีเสกสุสานชุมชนคาทอลิกหัวไผ่
(ที่มา : อรัญญา แสนสระ, 2567)

พิธีเสกสุสาน นับเป็นพิธีสำคัญประจำปีของชาวชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นพิธีที่แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และเป็นโอกาสที่ครอบครัวญาติพี่น้องจะได้มารวมตัวกันเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับและใช้เวลาอยู่ร่วมกับครอบครัว นับเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมล้ำค่าของชุมชนไว้ให้ยั่งยืนและงดงามสืบไป

บทสรุป

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ก่อตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 มีวิถีชีวิตตามแบบคริสตชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่ก่อตั้งชุมชน มีความเชื่อเรื่องความตายว่า เป็นทางผ่านจากชีวิตปัจจุบันสู่ชีวิตหน้า วิญญาณแยกออกจากร่างกายชั่วคราว และจะกลับคืนชีพมาในวันพิพากษา เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม สวรรค์ นรก และไฟชำระ

ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายประกอบด้วย พิธีเจิมผู้ป่วยที่ใกล้สิ้นใจและพิธีศพ ในโบสถ์มีการทำบุญชื้อผู้ล่วงลับมาตั้งแต่อดีต นอกจากนี้ยังมีพิธีเสกสุสานซึ่งเป็นการระลึกถึงผู้ตายและแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ นับว่าเป็นชุมชนที่มีความชัดเจนและเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีความเชื่อและพิธีกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนคาทอลิกอย่างทรงคุณค่าและน่าสนใจอย่างยิ่ง

อภิปรายผล

ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ เป็นชุมชนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีพื้นที่กว้างใหญ่เนื่องจากบาทหลวงมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสได้จับจองพื้นที่เป็นจำนวนมากไว้ให้คริสตชนได้อยู่อาศัยและทำมาหากิน ชุมชนนี้มีรูปปั้นของบาทหลวงคนสำคัญสองท่าน คือ บาทหลวงมาธิโอแรง ฟรังซัว มารี เกโก ผู้บุกเบิกผืนดินหัวไผ่ และ พระสังฆราชยาโกเบ แจง เกิดสว่าง สังฆราชคาทอลิกไทยคนแรก ผู้นำทางจิตวิญญาณและการพัฒนาชุมชนแห่งนี้ ซึ่งลูกหลานชาวหัวไผ่ได้เรียนรู้ประวัติและเรื่องราวของทั้งสองท่านผ่านประวัติศาสตร์บอกเล่าและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นับว่าเป็นชุมชนที่มีเรื่องเล่าและความน่าสนใจอย่างมาก

จากการศึกษาชุมชนอื่นเปรียบเทียบกับวิถีชุมชนคาทอลิกหัวไผ่ ทั้งชุมชนคาทอลิกบุงกะแหว จังหวัดอุบลราชธานี ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม และชุมชนวัดพระฤทัยแห่งพระเยซูเจ้า จังหวัดจันทบุรี ทำให้เห็นความแตกต่างและความโดดเด่นของชุมชนแห่งนี้ในด้านของการมีข้อมูลบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีการจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ ด้านความเชื่อและพิธีกรรมยังคงขนบและขั้นตอนตามแบบของคริสตชนนิกายโรมันคาทอลิก ส่วนพิธีเสกสุสานจัดขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างจากชุมชนคาทอลิกส่วนมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันก็ยังมีอีกหลายชุมชนที่จัดพิธีเสกสุสานในช่วงเทศกาลมหาพรต การศึกษาเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่จึงเป็นประตูแห่งความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชนที่สามารถต่อยอดเป็นข้อมูลในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้มั่นคงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องนี้ทำให้พบเรื่องที่ควรจะมีการค้นคว้าต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนคาทอลิกหัวไผ่
2. ศึกษาเรื่องการนำมรดกทางวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมชุมชนคาทอลิกหัวไผ่

รายการอ้างอิง

- กรณิศา พานิชเกษม. (2561). *การสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนคาทอลิกของอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล : กรณีศึกษาวัดพระฤทัยแห่งพระเยซูเจ้า อำเภอลดง จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- จักรพงษ์ มะลิวัลย์. (2541). *พิธีกรรมการเสกสุสานของชาวโรมันคาทอลิก ชุมชนบุงกะแหว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- รุ่งนภา พรหมณวงศ์. (2544). *การธำรงชาติพันธุ์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกผ่านพิธีศพ : กรณีศึกษาชุมชนคาทอลิกบ้านบางนกแขวก ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิสันท์ วงษ์แก้ว. (2557). *การตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการของชุมชนคาทอลิกหัวไผ่*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อุษา จันท. (2560). *ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนคาทอลิก วัดนักบุญฟิลิปและยากอบ (หัวไผ่) อำเภอยางทอง จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ
วัดพัทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
สุดาวรรณ มีบัว^{1*}

Community Participation in Conservation and Traditional Inheritance of Lak
Phra Tang Num in Wat Pattasema Thadee Subdistrict, Lansaka District,
Nakhon Si Thammarat Province
Sudawan Meebua^{1*}

Received 23/04/2024 Revised 19/07/2024 Accepted 23/07/2024

<https://doi.org/10.60101/jla.2024.5.2.4762>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำของวัดพัทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนจำนวน 381 คน และกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำของวัดพัทธเสมาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมคิดและการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 2) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำพบว่า ขาดเครือข่ายร่วมจัดงาน งบประมาณที่ใช้มีจำนวนมาก ช่างประกอบเรือพระส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่มีหน่วยงานรวบรวมองค์ความรู้ ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลประเพณี กลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมประเพณีน้อย ควรเพิ่มความสามัคคีปรองดองกันในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน 3) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำ ควรมีการสร้างตระหนักรู้ให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณี ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพิ่มเครือข่ายการจัดงาน และร่วมสมทบงบประมาณ จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบเรือพระ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับงานประเพณีการลากพระทางน้ำ และควรให้มีการติดตามและประเมินผลกิจกรรมประเพณี

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ประเพณีการลากพระทางน้ำ การอนุรักษ์และสืบสาน

Abstract

This research aimed to study community participation in the conservation and traditional inheritance of the Lak Phra Tang Nam (pulling a religious boat along the waterway) tradition at Patthasema Temple, Thadee Subdistrict, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat Province, the problems and obstacles of community participation, and guidelines for promoting the community participation. This

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities and Social sciences, Nakhon si Thammarat Rajabhat University

* Corresponding author e-mail: sudawan_mee @nstru.ac.th

mixed-method research collected data from 381 people; and for the qualitative target group, data were gathered from 40 people. The research tools used were a questionnaire, interview, document analysis form, participation and non-participation observation. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research showed that: 1) overall, community participation in the conservation and traditional inheritance of the Lak Phra Tang Nam tradition at Patthasema Temple was at an average level. The aspect with the highest level of participation was Participation in Receiving Benefits, followed by Participation in Operation, Participation in Thinking and Making Decisions, and Participation in Monitoring and Evaluating. 2) Problems and obstacles of community participation in conservation and traditional inheritance of Lak Phra Tang Nam found in this research were that it lacked the network to join in organizing the activities, it needed a lot of budget to organize the activities, most religious boat building artisans were elderly, there was no agency to collect the knowledge, it lacked the public relations for the traditional information, the new generation was less involved in the tradition, unity and harmony should be built in the community, and participation in receiving the benefits was not equal. 3) Guidelines for promoting the community participation in conservation and traditional inheritance of Lak Phra Tang Nam were as follows: awareness should be built among people in the community to realize the importance of this tradition, it should promote and create a cooperation network from all sectors, the network in organizing the activities should be increased and the budget should be contributed, the activities in communicating the knowledge of making religious boat should be organized, local curriculum about Lak Phra Tang Nam tradition must be created, and there should be the monitor and evaluation of this tradition.

Keywords: participation, Lak Phra Nam tradition, conservation and inheritance

บทนำ

ชักพระ หรือ ลากพระ เป็นประเพณีที่ชาวไทยพุทธในภาคใต้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน คำว่า “ลากพระ” และ “ชักพระ” แต่ละท้องถิ่นใช้ต่างกันออกไป คำว่า ลาก คือ ดึงให้เคลื่อนไปบนพื้น ส่วนคำว่า ชัก คือ ดึงสายเชือกที่ผูกอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งนั้นเคลื่อนไหวไปตามต้องการ ดังนั้นลากและชักจึงมีความหมายที่คล้ายกันแต่แตกต่างกัน ดังนั้นการลากพระคือการลากไปตามถนนทั่วไป แต่การชักพระคือการชักขึ้นเนินต้องใช้แรงหรือพลังที่มากกว่า

ประเพณีชักพระหรือลากพระเป็นประเพณีที่ชาวนครปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ยืนยันได้จากจดหมายเหตุของฮังจิง (หงิจิง) ภูมิภาคจีนซึ่งจารึกผ่านเมืองนครเพื่อไปยังประเทศอินเดีย ใน พ.ศ. 1272 ตามจดหมายเหตุนี้เรียกเมืองนครว่า โฮลิง ซึ่งก็คือตั้งมาหลิง หรือตามพรลิงค์ อันเป็นชื่อเดิมของเมืองนคร ในจดหมายเหตุตอนหนึ่งได้บันทึกเล่าการลากพระของเมืองนครไว้ว่า “พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งมีคนแห่แห่นออกจากวัดโดยประดิษฐานบนรถ มีพระสงฆ์และฆราวาสหมู่ใหญ่แวดล้อมมา มีการตีกลองและบรรเลงดนตรีต่าง ๆ มีการถวายของหอม ดอกไม้ และถือธงชนิดต่างๆ ที่ทอแสงในกลางแดด” สันนิษฐานว่าประเพณีลากพระเกิดขึ้นในประเทศอินเดียตามลัทธิศาสนาพราหมณ์ ต่อมาชาวพุทธจึงได้นำเอาประเพณีของศาสนาพราหมณ์มาดัดแปลงให้ต้องกับคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ครั้งถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันสุดท้ายของพรรษา พระพุทธองค์ก็ทรงมีพระประสงค์ที่จะเสด็จกลับมนุษย์โลกทางบันไดทิพย์ที่พระอินทร์นิมิตถวาย บันไดนี้ประกอบด้วยบันไดทอง บันไดเงิน และบันไดแก้ว บันไดทองนั้นสำหรับเทพยดามาส่งเสด็จ อยู่เบื้องขวาพระพุทธองค์ บันไดเงินสำหรับบรรพมาส่งเสด็จพระพุทธองค์เสด็จมาถึงประตูนครสังกัสสะในเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันออกพรรษา พุทธบริษัทที่รอรับเสด็จอยู่เนืองแน่นนั้นล้วนเตรียมภัตตาหารไปถวายด้วย แต่เนื่องจากพุทธบริษัทที่รอรับเสด็จมีมากจึงไม่สามารถจะเข้าไปถวายภัตตาหารถึงพระพุทธองค์ได้ทั่วทุกคน จึงเอาภัตตาหารทอไปไม้ส่งต่อ ๆ กันเข้าไปถวาย

ส่วนคนที่อยู่ไกลออกไปมาก ๆ จะส่งต่อกันก็ไม่ทันใจ จึงใช้วิธีทอดอาหารด้วยใบไม้โยนไปบ้าง ปาบ้าง โดยถือว่าเป็นการถวายที่ตั้งใจด้วยความบริสุทธิ์ แต่มีผู้บางท่านอ้างว่าประเพณีทอดหรือปัด เกิดจากความกันดารและไม่สมบูรณ์ของนครสังกัสสะ อันเป็นนครเล็ก และประชาชนที่ไปรอรับเสด็จพระพุทธองค์อยู่ก็เป็นคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ คงหาได้แต่อาหารจำพวกต้มหรือปัดเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีประเพณีนำต้มไปทำบุญที่วัดในวันลากพระสืบมา (วิเชียร ณ นคร และคณะ, 2521) ประเพณีลากพระของเมืองนครมี 2 ประเภท คือ ลากพระบกกับลากพระน้ำ ลากพระบก คือ การลากพระคือการลากนมพระ มีการอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก แล้วแห่แห่นโดยการลากไปบนบกซึ่งต้องอาศัยคนลากเป็นจำนวนมาก เพราะสมัยโบราณใช้ล้อไม้เลื่อนนมพระจึงหนัก จึงต้องมีเชือกลากเป็นสองสาย ผู้ลากจะลากนมพระผ่านมาตามเส้นทาง เมื่อผ่านบ้านใครก็จะมาช่วยกันลากพระไปจนใกล้พอสมควรแล้วจะมีคนจากบ้านอื่นมารับทอดต่ออย่างไม่ขาดสาย ลากก็เฮฮากันไป คนลากจะประสานเสียงบทร้องบทลากพระเพื่อเป็นการผ่อนแรงไปในตัว เช่น บทร้องที่ใช้ยังนิยมอยู่ถึงปัจจุบัน ลากพระน้ำ นิยมกันในพื้นที่ซึ่งมีสภาพเป็นน้ำลุ่มมีลำคลองมาก มีการอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบกในเรือ แล้วแห่แห่นโดยการลากไปทางนี้ วัดส่วนใหญ่ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองมักจะทำวิธีนี้ การเตรียมการเช่นเดียวกับการลากพระบก แต่เปลี่ยนจากนมพระบนล้อเลื่อนมาเป็นนมพระบนเรือ เรียกว่า เรือพระ โดยการนำเรือสองหรือสามลำมายึดโยงกันอย่างแข็งแรงจนเรือแยกจากกันไม่ได้ ทำเป็นเรือพระ เรียกว่า “การคดเรือพระ” แล้วสร้างนมพระบนเรืออันเชิญพระลากไปประดิษฐานในเรือพระ (จันทรา ทองสมัคร, 2541) จากหลักฐานในจดหมายเหตุของภิกษุอุปัชฌาย์นี้ทำให้นักวิชาการบางคนเชื่อว่าประเพณีลากพระ ในภาคใต้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ประเพณีลากพระของชาวใต้สมัยกรุงศรีอยุธยาเห็นว่าเป็นประเพณีที่ทั้งสถาบันศาสนาและสถาบันกษัตริย์ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เมืองนครศรีธรรมราชปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แม้แต่ผู้ตีกลอง ในงานลากพระก็ถือว่าสำคัญ จึงมีแจ้งไว้ในทำเนียบข้าราชการตกเป็นพระอัยการไว้ว่า “ขุนรณโรธิดักคตินา 200 พนักงานตีกลองแห่พระ” ตำแหน่งนี้มีมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2558)

ปัจจุบันการลากพระ ชักพระของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชล้วนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองทั้งลากพระบกและลากพระทางน้ำ โดยเฉพาะการลากพระทางน้ำของวัดพัทธสีมาที่มีความน่าสนใจ ในพื้นที่ตำบลท่าดี อำเภอลานสกาที่เป็นอำเภอเดียว ได้รับขนานนามว่าเป็นที่เดียวที่มีประเพณีลากพระทางน้ำ หนึ่งเดียวในโลก ทั้งนี้มีความเป็นลักษณะพิเศษ คือ มีการลากพระทางน้ำและลากพระทางบกโดยใช้การลากจากแรงของคน ไม่ใช่ใช้รถลาก มีลักษณะเป็นเรือพระไม่มีล้อ ใช้เพียงเชือกมะนิลาในการลาก จากวัดไปสู่แม่น้ำคลองที่ใกล้วัดเป็นทางลากแล้วลากเรือพระลงน้ำ ระยะทางไม่ไกลแต่ใช้เวลาในการลากพระประมาณ 2-3 ชั่วโมง เนื่องจากการให้จังหวะการลาก จอดพักไป แล่นนมพระไป ทานขนมต้มไป เล่นน้ำกันไป การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะจัดในช่วงวันที่ 29-30 ตุลาคมของทุกปี ณ วัดพัทธสีมา โดยจะมีการประกอบเรือพระในวันที่ 27 ตุลาคมของทุกปี และจัดงานฉลองก่อนถึงวันลากพระ ในช่วงดังกล่าวมีการอันเชิญพระลากออกจากกุฏิ เข้าวิหารแต่งเครื่องทรงแล้วทำพิธีสมโภชในวิหาร ช่วงเย็นจะมีการออกร้านจัดงาน และมีสมโภชกฐิน ภาคค่ำจะมีการแสดงมหรสพ หนึ่งทะเลมโนราห์ ดนตรี แก้วบนพระลาก และในปี พ.ศ. 2566 เริ่มจัดงานในวันที่ 28-30 ตุลาคม พ.ศ. 2566 เพิ่มวันจัดงานมาอีก 1 วัน 1 คืน เพื่อเป็นการส่งเสริมประเพณีให้คนในชุมชนได้มาเที่ยวชม ซึ่งในแต่ละปีมีคนเข้าร่วมงานในกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในแต่ละกิจกรรมจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการ จึงจะสามารถทำให้งานประสบความสำเร็จและมีการจัดงานเกิดขึ้น แต่ในปัจจุบันประเพณีลากพระทางน้ำมีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับประเพณีมีความเสี่ยงในการจะสูญหายอยู่ในระดับมาก (สมรักษ์ รอดเจริญ และคณะ, 2566) และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการประกอบเรือพระแบบโบราณ ภูมิปัญญาบางอย่างเริ่มจางหาย มีสิ่งใหม่เข้ามาทดแทน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในหลายด้าน เช่น ด้านการทำพิธี ด้านเงินทุน และด้านการทำเรือพระ ช่างทำเรือพระหายาก และอุปกรณ์ประกอบเรือบางอย่างหายาก เพื่อให้ประเพณีลากพระทางน้ำได้รับการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีให้คงอยู่คู่กับตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชและสังคมไทยอย่างยั่งยืน จึงต้องมีการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนในชุมชนสืบทอด ให้มีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และได้เข้ามามีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าในการสร้างการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ต้น

จนสำเร็จ รวมถึงจะมีแนวทางหรือกระบวนการใดที่จะส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีลากพระทางน้ำให้คงอยู่ ทั้งนี้จากการทบทวนงานวิจัยที่มีการศึกษาพบว่า ยังไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา มีเพียงการศึกษาพัฒนาการและพิธีกรรมกับการดำรงอยู่ของประเพณีลากพระทางน้ำเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานในประเพณีลากพระทางน้ำ งานวิจัยนี้จะสามารถช่วยทำให้เห็นภาพของบริบทของประเพณีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัญหาที่เป็นอุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สามารถดำเนินการได้

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีลากพระทางน้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบพร้อมกัน (Convergent Parallel Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7,874 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 0.05 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสัดส่วนประชากรของแต่ละหมู่บ้านของตำบลท่าดี

กลุ่มเป้าหมาย (Target Groups) สุ่มตัวอย่างแบบแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ บุคคลที่สามารถสื่อสารแสดงความคิดเห็นและมุมมองของตนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 40 คน ประกอบด้วย ตัวแทนประชาชน จำนวน 20 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านวัฒนธรรมอำเภอ จำนวน 1 คน ตัวแทนสถานศึกษาในชุมชน จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน ตัวแทนกรรมการวัด 4 คน ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มเอกชน จำนวน 1 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตด้านเนื้อหา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ วัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยกรอบแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณี และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณี ลากพระทางน้ำ (Cohen and Uphoff, 1977, pp.7-9)

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ภูมิลาเนา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน จำนวนครั้งเข้าร่วมประเพณี และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีลากพระทางน้ำ

ขอบเขตด้านเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2566 – มีนาคม พ.ศ. 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม และข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คน และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเป็นปรนัย (Objectivity) หรือการใช้ภาษา โดยใช้การประเมินค่า 3 ระดับ คือ เหมาะสม ไม่แน่ใจ และไม่เหมาะสม เป็นเครื่องมือในการประเมิน แล้วนำเครื่องมือมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือได้ค่าดัชนี IOC ต้องมากกว่า 0.5 มาคำนวณค่า IOC เป็นรายข้อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า 0.67-1.00 ผลจากหาค่า IOC = 0.90 และนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยการนำไปใช้ Try out กับประชากรจำนวน 30 คน ที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ พิจารณาความสม่ำเสมอและความสอดคล้องระหว่างกันของข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970, p.161) ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.95

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจนได้ข้อมูลที่อิ่มตัวและจึงยุติการเก็บข้อมูล โดยวิธีการพัฒนาเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีการศึกษาเอกสารการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัยและผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการสัมภาษณ์ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม ดำเนินการในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค แนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในประเด็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมในประเพณีลากพระทางน้ำ เพื่อให้ได้ความชัดเจน ครอบคลุมมากขึ้น

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1. ด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบที่มาจากแหล่งข้อมูลว่ามีความถูกต้อง เช่น จากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2. ด้านการวิจัย เป็นการตรวจสอบจากการเก็บข้อมูลในภาคสนามทั้งจากผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยหลังการเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกัน และ 3. ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล เป็นการตรวจสอบจากหลายวิธี

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ในการวิจัยแล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ โดยมีการใช้สถิติในวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพรรณนา (Descriptive

Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน ในส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลจากนั้นจึงนำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณีการลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่ศึกษารั้ครั้งนี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.1 และ 44.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมาได้แก่ 20-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.1 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.4 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีสถานภาพสมรสแต่งงานแล้วอยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาคือสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 31.8 มีอาชีพหลักเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมา คือนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.7 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมารายได้ต่อเดือน 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.2 มีภูมิลำเนาเป็นคนดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ 91.9 มีระยะเวลาการอาศัยในชุมชนมากที่สุด 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมา 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 ผู้ตอบเป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ประชาชนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54.6

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำ

2.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D.=1.035) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.76 (S.D.= 0.82) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 2.80 (S.D.= 1.03) ด้านการมีส่วนร่วมคิดและการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D.= 1.13) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับต่ำสุด มีค่าเฉลี่ย 2.07 (S.D.= 1.10) ในรายข้อ พบว่า โดยส่วนใหญ่คิดว่า ประเพณีการลากพระทางน้ำ สามารถอนุรักษ์และสืบสานประเพณีให้ยั่งยืนอยู่คู่กับวัดและชุมชนได้ตลอดไปอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.12 (S.D.= 1.00) และชุมชนได้รับประโยชน์จากการกิจกรรมประเพณีอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.07 (S.D.=0.94) รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและชุมชนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D.=1.05) และกิจกรรมประเพณีสร้างความสามัคคีให้กับบุคคล ชุมชน วัด และผู้นำท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 (S.D.=0.97) กิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ มีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคล ชุมชน วัด อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.82 (S.D.= 1.11) และการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.65 (S.D.= 1.33) โดยทั้งหมดอยู่ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาติดตามและประเมินผลกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย 1.93 (S.D.=1.09) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวางแผนการจัดงานประเพณีการลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย 2.06 (S.D.=1.12) การมีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายหลังการจัดงานประเพณีกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการวัด หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ ให้มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 2.07 (S.D.=1.08) การมีส่วนร่วมในการเสวนาและแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลการจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ และการมีส่วนร่วมในการให้คำติชมถึงผลการดำเนินงานประเพณีแล้ว

สะท้อนกลับไปให้กับคณะกรรมการจัดกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 (S.D=1.04) และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย 2.21 (S.D=1.17) ทั้งหมดอยู่ในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 (S.D=1.03) พบว่า มีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำของตำบลท่าดี เช่น ร่วมประกอบเรือพระ ร่วมลากพระ ร่วมงานประเพณี มีค่าเฉลี่ย 3.61 (S.D= 1.31) มีส่วนร่วมในการจัดการ ดูแลความเรียบร้อย และทำความสะอาดบริเวณวัดภายหลังกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D=1.34) การมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ มีค่าเฉลี่ย 2.74 (S.D=1.30)

2.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า **ด้านร่วมคิดและตัดสินใจ** มีการประชุมเตรียมงาน โดยมีท่านเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดเป็นคณะกรรมการประชุมขับเคลื่อนงาน และมีผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่วัดตั้งอยู่ ผู้ใหญ่บ้าน อดีตกำนัน ส.อบต. มีตัวแทนประชาชนผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไป ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในการจัดงานและร่วมกำหนดกิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนรับทราบข้อมูลในการประชุมเตรียมงานผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ประชาสัมพันธ์ผ่านเวทีประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนรับทราบ วัดจะมีผู้ร่วมกิจกรรมประจำปีที่ได้รับหน้าที่หลัก โดยเฉพาะกลุ่มที่รับผิดชอบงานในครัว กลุ่มประกอบเรือพระ กลุ่มจัดสถานที่ มาร่วมพัฒนาวัดปรับพื้นที่เส้นทางในวันลากพระตลอดเส้นทางบกและทางน้ำ นอกจากนี้ คณะกรรมการวัดและผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้านมีการวางแผนกิจกรรม เลือกกิจกรรม ปรัชญาหรือ และเสนอปัญหาของปีที่ผ่านมาและร่วมหาทางแก้ไข เช่น ปรัชญาหรือและเสนอปัญหาประเด็นที่เจอตรงไม่เพียงพอ การจราจรที่ติดขัด ปัญหาจำนวนร้านค้า แล้วหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยกัน **ด้านร่วมดำเนินการ** วัดมีคณะกรรมการของวัดพุทธสมาคมที่อยู่แล้ว การทำหน้าที่หลักในการจัดเตรียมงานร่วมกันกับเจ้าอาวาสวัดและตัวแทนชุมชน และประชาชนทั่วไป จึงได้มีการจัดเตรียมงานดำเนินการในกิจกรรมประกอบเรือพระ โดยมีการประชุมเพื่อวางแผน และแสดงความคิดเห็นและลงมือทำ มีการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีเป็นไปโดยธรรมชาติ คือ ทั้งโดยวาจาและการสื่อสารผ่านคนที่มาวัด มีการตรวจสอบอุปกรณ์ก่อนว่ามีอะไรต้องเตรียมหรือซ่อมบำรุงก่อนการประกอบเรือ ชุมชนสามารถร่วมกันสละเงินหรือวัสดุอุปกรณ์หรือแรงงาน มาช่วยกันดำเนินการในส่วนการประกอบเรือพระ คณะกรรมการวัดกับวัดจะมีการจัดการ ดูแลความเรียบร้อย และทำความสะอาดบริเวณภายในวัดทั้งก่อนและภายหลังประเพณี จะมีชาวบ้านจะมาช่วยเตรียมสถานที่ปรับภูมิทัศน์ ถากถางหญ้า โดยใช้แรงงานคนและรถไถก่อนจะทำให้การลากพระสะดวกขึ้นโดยไม่คิดเงินกับวัด ประชาชนทั้งตำบลจะมาร่วมงานประเพณีมากกว่าวันเตรียมงาน และมาร่วมงานประเพณีพิธีกรรมตั้งแต่หัวรุ่ง เปลี่ยนชุดพระลากแล้วนิมนต์ขึ้นเรือพระที่ตกแต่งไว้ เสร็จแล้วทำพิธีกรรมแล้วรอนพิธีตักบาตรเทโวและตักบาตรหน้าเรือพระ แล้วจึงเริ่มลากเรือพระไปจนถึงลำคลองท่าดี มีจุดจอดเรือพระ แล้วกลับไปร่วมพิธีทอดกฐินประจำปีของวัด ช่วงเย็นจึงไปลากเรือพระกลับวัดทางเดิม ในตอนลากเรือพระกลับคนจะมีจำนวนน้อยกว่าช่วงเช้า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อยู่ใกล้วัดมีทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และเด็ก วัยรุ่นจะน้อยมาก ประเพณีนี้มีความสำคัญโดยส่วนใหญ่มองว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มและเครือข่ายในชุมชน **ด้านร่วมรับผลประโยชน์** การจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีต่อกันระหว่างคนในชุมชน เพราะผู้คนมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคล ชุมชน วัด จากการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำด้วยความเลื่อมใส ศรัทธา ผ่านประเพณีพิธีกรรมบูชาพระลาก สรงน้ำพระลาก พิธีกรรมเรือพระลาก การทำพิธีอันเชิญพระลาก การแต่งกายพระลาก การตกแต่งเรือพระ และนิมนต์พระลากขึ้นเรือ การตักบาตร และการลากพระ จุดเด่นของวัดพุทธสมาคมมีพระลากที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ประชาชนบนบานสิ่งใดได้ดังใจสมปรารถนา ทำให้วัดมีชื่อเสียงและมีผู้คนมากราบไหว้ขอพรอยู่เสมอ ส่งผลต่อประเพณีโบราณที่ยังคงอยู่ ประเพณีลากพระทางน้ำที่ยังคงหลงเหลืออยู่เพียงวัดเดียวในอำเภอลานสกา จากกิจกรรมดังกล่าวประชาชนในพื้นที่จึงรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ มองว่าลากพระทางน้ำก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นมาถึงปัจจุบัน ชุมชนเองก็มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการจัดงานดังกล่าว เพราะมีนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ภาคค่ำมีการสมโภชเรือพระ มีการแสดงมหรสพและมีกิจกรรมอื่น ๆ ประชาชนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง รวมถึงนักท่องเที่ยวก็จะมาเที่ยวงานนี้

รุ่งสางก็จะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตร และตักบาตรหน้าพระลาก นิมนต์พระลากขึ้นเรือพระแล้วทำพิธี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจต่อความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธที่มีมายาวนาน กิจกรรมประเพณีสร้างความสามัคคีให้กับบุคคล ชุมชน วัด และผู้นำท้องถิ่นทำให้ชุมชน และ **ด้านร่วมติดตามประเมินผล** ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าดีมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมประเพณีน้อย มีเพียงแต่การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ คำติชมถึงผลการดำเนินงานกันเองอย่างไม่เป็นทางการ การดำเนินงานของชุดคณะกรรมการและผู้นำชุมชนและกลุ่มประชาชนทั่วไปจะมีการประชุมแลกเปลี่ยนกันภายหลังการจัดงาน ทั้งนี้การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายหลังการจัดงานประเพณี เพื่อได้ใช้ปรับปรุงกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำให้มีความเหมาะสมในปีถัดไป เพื่อได้ผลและข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ยังเป็นการสรุยอดเงินที่ได้รับจากกฐินของแต่ละปี และการทำบุญและหยอดตู้พระลาก ซึ่งแจกจ่ายการใช้จ่ายเงินในการจัดเตรียมงานทั้งหมดของคณะกรรมการวัดกับวัดและผู้นำชุมชน ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาติดตามและประเมินผลกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ

3. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำวัดพัทธสมาตำบลท่าดี อำเภอหลานสัก จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การจัดทำเรือพระและกิจกรรมของประเพณีลากพระทางน้ำ ใช้งบประมาณของวัดพัทธสมาทั้งหมดจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ผ่านการใช้ในรูปแบบคณะกรรมการ ดังนั้น การใช้จ่ายเงินจึงไม่มีการประมาณการก่อนการจัดงานจึงทำให้งบประมาณอาจจะบานปลายได้ง่าย และอาจทำให้ชุมชนขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมได้ทุกกระบวนการได้จริง ประชาชนในพื้นที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม วัดกับคณะกรรมการวัด ดำเนินการรับผิดชอบเป็นหลัก ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งตำบลมาร่วมด้วยช่วยกัน และประชาชนที่มาช่วยงานโดยส่วนใหญ่มีหน้าที่หลักที่ให้เป็นประจำทุกปี กลุ่มวัยรุ่นมีน้อยมากที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในประเพณีลากพระทางน้ำ **การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน** เครือข่ายในการจัดงานประเพณีลากพระทางน้ำมีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านประเพณีการลากพระทางน้ำ การรับรู้ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระทางน้ำ ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีการลากพระทางน้ำ ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมประเพณีการลากพระทางน้ำให้เป็นหมวดหมู่ การขาดแคลนบุคลากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการประกอบเรือพระที่มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบเรือพระมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนในชุมชนหรือผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะการขาดแคลนช่างไม้ที่จะประกอบเรือพระอย่างเข้าใจและสื่อความหมายโบราณเพื่อการฟื้นฟูประเพณี ต้องเพิ่มและสร้างความสามัคคีปรองดองของชุมชนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชุมชนกับวัดกับประเพณีลากพระทางน้ำ ดังนั้นในอนาคตอันใกล้ขั้นตอนการประกอบเรือพระ หรือขั้นตอนพิธีกรรมอาจค่อย ๆ เลือนหายเพราะมีผู้สูงอายุเป็นผู้ปฏิบัติทั้งสิ้น ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบเรือพระ การประดับเรือพระตามหลักโบราณ และการถ่ายทอดความรู้เรื่องพิธีกรรม **การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากเรื่องราวที่ผ่านมาในช่วงรอยต่อของปัญหาภายในวัดและทรัพย์สินของวัด จึงทำให้มีประชาชนกลุ่มเดิมกับกลุ่มใหม่ที่มาเป็นคณะกรรมการวัด จึงทำให้บางกลุ่มบทบาทหายไป แม้ว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคล ชุมชน วัด มีความภูมิใจ จากการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำและคิดว่ากิจกรรมประเพณีสร้างความสามัคคีให้กับบุคคล ชุมชน วัด และผู้นำท้องถิ่น และต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เพราะในปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์เพียงวันใกล้ถึงงานประเพณีเท่านั้น และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ภายหลังกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระทางน้ำ มีเพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเองอย่างไม่เป็นทางการภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ จึงไม่ได้สะท้อนผลออกมาให้เห็นชัดและครอบคลุมทุกด้าน

4. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอสามโก้ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า

4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการสร้างตระหนักรู้ให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณีการลากพระทางน้ำที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียว มีคุณค่า และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม โรงเรียน และประชาชน เพื่อการขับเคลื่อนประเพณีสู่ท้องถิ่นและสู่สากล ลงมือปฏิบัติแบบท้องถิ่นแต่จัดเทศกาลประเพณีสู่สากลได้ โดยส่งเสริมให้มีการประชุม หรือจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน กำหนดทิศทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำ และควรมีการประมาณการค่าใช้จ่ายก่อนงาน เพื่อเป็นการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ

4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ ให้ทุกกลุ่มวัยเข้าร่วม และเน้นส่งเสริมกลุ่มเยาวชน (กลุ่มวัยรุ่น) ให้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องประเพณีการลากพระทางน้ำ การประกอบเรือพระทางน้ำ ประวัติความเป็นมาของพระลากวัดพุทธเสมาและความศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีการลากพระทางน้ำของท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อกระตุ้นเตือนคนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของประเพณีดั้งเดิม เพิ่มเครือข่ายการจัดงาน และร่วมสมทบงบประมาณ เพิ่มการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง การประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบเรือพระ การตกแต่งเรือพระตามหลักโบราณ และการถ่ายทอดความรู้เรื่องพิธีกรรมเกี่ยวกับเรือพระ ต้องมีจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับงานประเพณีลากพระทางน้ำ เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

4.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนเกี่ยวกับพระลาก เกี่ยวกับเรือพระลาก เกี่ยวกับวัดพุทธเสมา โดยการนำของผู้นำชุมชนที่จะมีบทบาทในการชักนำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของประเพณีหนึ่งเดียวที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนมีการเข้าร่วมกิจกรรมทุกกระบวนการ และกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้รู้สึกเป็นเจ้าของอย่างมีความรักและความสามัคคี โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ให้เท่าเทียมกัน การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ สัมพันธ์ในชุมชนให้ประชาชนเข้าร่วมเตรียมการประเพณีจนถึงประเมินผลการจัดงานเป็นระยะเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม ประเพณีลากพระทางน้ำยังคงมีความเป็นประเพณีโบราณที่ปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัย จึงควรมีส่งเสริมให้อนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาให้เป็นไปตามประเพณีดั้งเดิมแต่โบราณตามที่สามารถทำได้

4.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน การติดตามประเมินผลกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายหลังการจัดงานประเพณีกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการวัด หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำให้มีความเหมาะสม การเสวนาและแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลการจัดกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำ และควรสร้างความร่วมมือให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาติดตามและประเมินผลกิจกรรมประเพณี

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมคิดและการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพัตรา คงขำ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ (1) ร่วมคิดและตัดสินใจ มีการเชิญผู้นำมาประชุมเพื่อร่วมคิดตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการ จัดกิจกรรม (2) ร่วมดำเนินการ ร่วมเสียสละทรัพย์สิน แรงงาน โดยแบ่งงานกันทำ (3) ร่วมรับผลประโยชน์ ภาคภูมิใจ ต่ออัตลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น และสร้างรายได้ให้กับชุมชน (4) ร่วมติดตามประเมินผล ด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะถึงผลการดำเนินงาน

2. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การจัดทำเรือพระและกิจกรรมของประเพณีลากพระทางน้ำ ใช้งบประมาณของวัดพุทธเสมาทั้งหมดจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ผ่านการใช้ในรูปแบบคณะกรรมการ ดังนั้นการใช้จ่ายเงินจึงไม่มีการประมาณการก่อนการจัดงานจึงทำให้งบประมาณอาจจะบานปลายได้ง่าย และอาจทำให้ชุมชนขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในตัดสินใจได้ทุกกระบวนการได้จริง การรับฟังการชี้แจงหรือแจ้งข่าวสารการจัดประชุม กำหนดขั้นตอนหรือกิจกรรมประเพณี การเสนอปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ และร่วมหาแนวทางแก้ปัญหาในกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำยังคงมีน้อย ประชาชนในพื้นที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมวัดกับคณะกรรมการวัดดำเนินการรับผิดชอบเป็นหลัก ประชาชนที่มาช่วยงานโดยส่วนใหญ่มีหน้าที่หลักที่ทำงานประจำทุกปี กลุ่มคนรุ่นใหม่มีน้อยมากที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีลากพระทางน้ำ

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เครือข่ายในการจัดงานประเพณีลากพระทางน้ำน้อย เพื่อเข้ามาช่วยมามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมประเพณี การขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และยังไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมประเพณีการลากพระทางน้ำให้เป็นหมวดหมู่ การขาดแคลนบุคลากรหรือปราชญ์ชาวบ้านด้านการประกอบเรือพระที่มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบเรือพระมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนในชุมชนหรือผู้ที่สนใจ ต้องเพิ่มและสร้างความสามัคคีปรองดองของชุมชนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชุมชนกับวัด ในอนาคตอันใกล้ขั้นตอนการประกอบเรือพระ หรือขั้นตอนพิธีกรรมอาจค่อย ๆ เลือนหายเพราะมีผู้สูงอายุเป็นผู้ปฏิบัติทั้งสิ้น ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบเรือพระ และการถ่ายทอดความรู้เรื่องพิธีกรรม

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากเรื่องราวที่ผ่านมาในช่วงรอยต่อของปัญหาภายในวัดและทรัพย์สินของวัด จึงทำให้มีประชาชนกลุ่มเดิมกับกลุ่มใหม่ที่มาเป็นคณะกรรมการวัด จึงทำให้บางกลุ่มบทบาทหายไป แม้ว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคล ชุมชน วัด มีความภูมิใจ จากการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีและคิดว่ากิจกรรมประเพณีสร้างความสามัคคีให้กับบุคคล ชุมชน วัด และผู้นำ เห็นว่าสามารถอนุรักษ์และสืบสานประเพณีให้ยั่งยืนอยู่คู่กับวัดและชุมชน ต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำให้มากขึ้นและต่อเนื่อง เพราะในปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์เพียงวันใกล้ถึงงานประเพณีเท่านั้น

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมิน ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานน้อยมาก กิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระทางน้ำ มีเพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเองอย่างไม่เป็นทางการภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมประเพณีการลากพระทางน้ำ จึงไม่ค่อยได้สะท้อนผลออกมาให้เห็นชัดและครอบคลุมทุกด้านนัก จึงเป็นเพียงเรื่องเล่าจากปากต่อปาก บ้างเป็นเรื่องจริง บ้างเป็นเรื่องไม่จริง

จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพัตรา คงขำ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกของอำเภอพิบูล ปัญหา

อุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบวกราชอยู่ ในระดับมาก 2) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และ สืบทอดประเพณีการลากพระบวกราช พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนช่างทำเรือพระบวกราช ไม่มีหน่วยงานรวบรวม องค์ความรู้ ขาดการรวมกลุ่ม ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจมาจากหน่วยงานภาครัฐ การรับผลประโยชน์ไม่เท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระไชยยา พินบรรเลง (2552) ได้ศึกษาการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการแห่เรือบวกราชจังหวัดเพชรบุรีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของประเพณีการแห่เรือบวกราชจังหวัดเพชรบุรี คือการละเล่นมีรูปแบบเรียบ ๆ ไม่สลับซับซ้อน จึงไม่ตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดูหรือผู้ชม ไม่ได้ได้รับความสนใจจากกลุ่มเยาวชน พ่อเพลง แม่เพลง ปัจจุบันลดจำนวนลงเรื่อย ๆ จึงขาดผู้สืบทอด มีความบันเทิงรูปแบบใหม่ ๆ หลบเข้าสู่จังหวัดเพชรบุรี จึงดึงความสนใจจากผู้คนที่มากกว่าการละเล่นพื้นบ้าน และองค์กรภาครัฐ ยังทำงานไม่ประสานกันต่างฝ่ายต่างทำ และไม่ให้ความสนใจเพลงพื้นบ้านเท่าที่ควร

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่ากลุ่มวัยรุ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำทั้ง 4 ด้านในระดับน้อย อันเนื่องจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาอิทธิพลในชีวิตประจำวัน ความสามารถในการถ่ายทอดการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของประเพณีท้องถิ่นไปสู่เยาวชนรุ่นหลังนั้นลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงวัยรุ่นในชุมชนเอง การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญณิ บุญเชื้อ (2551) เรื่อง สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน ในหัวข้อย่อยสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นในภาพรวมของเด็กไทยในชุมชนท้องถิ่นที่ขยายเติบโตเป็นเมืองใหญ่ เด็กไทยมีอนาคตอันใกล้ที่จะมีคุณลักษณะเด่นชัด เช่น เด็กในท้องถิ่นที่เจริญจะเป็นกลุ่มบริโภคนิยมสูง วุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรมการแสดงออกก้าวร้าวรุนแรง การแสวงหาความรู้และการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต ขาดจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ เข้าวัด โบสถ์ มีสียดิน้อยลง สูญเสียความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย คลั่งไคล้ในวัฒนธรรมต่างประเทศ ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้จึงต้องมีการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยการใช้รูปแบบเครือข่ายทางสังคมช่วยขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำ

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำวัดพุทธเสมา ตำบลท่าดี อำเภอหลานสัก จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการสร้างตระหนักรู้ให้คนในชุมชน เล็งเห็นถึงความสำคัญของประเพณีการลากพระทางน้ำที่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียว มีคุณค่า และมีประวัติความเป็นมายาวนาน ควรส่งเสริมให้ประเพณีนี้ส่งต่อ ควรส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม โรงเรียน และประชาชน เพื่อการขับเคลื่อนประเพณีสู่ท้องถิ่นและสู่สากล ปฏิบัติแบบท้องถิ่นแต่จัดเทศกาลประเพณีสู่สากลได้ ควรส่งเสริมให้มีการประชุมหรือจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำ และมีการวางแผนงานการใช้โดยการประมาณการใช้จ่ายก่อนงาน เพื่องบประมาณการจัดงานจะไม่บานปลายและเงินไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระคบดีสิน แสนสุริวงศ์ และธีรชัย บุญมาธรรม (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้ร่วมตัดสินใจผลการประกวดต้นเทียนพรรษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการทำต้นเทียนพรรษา และควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันทำเทียนพรรษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครศิริ ลาปือ และธรากร สิทธิโชค (2566) เรื่อง ปฏิบัติการทางวัฒนธรรมบนฐานการเสริมพลังชุมชนพื้นที่อำเภอแม่แก่น จังหวัดปัตตานี: ความท้าทายของการประกอบสร้างเครือข่ายอนุรักษ์ประเพณีลงเลในบริบทร่วมสมัย พบว่า จุดต่อการดำรงไว้ซึ่งประเพณีลงเลให้อยู่รอดคือ

การต่อยอดคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชนผ่านข้อเสนอการสร้างชุมชน ดำเนินการสอดคล้องกับการสร้างเครือข่าย ควรสร้างระบบคิด ความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมจากภาครัฐสู่การแทนที่ด้วยประชาชน ขับเคลื่อนหุ้นส่วนการพัฒนาให้อำนาจชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์ประเพณีอย่างองค์รวมบนฐานการสร้างวัฒนธรรมเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีลากพระทางน้ำในทุกกลุ่มวัยเข้าร่วม และเน้นส่งเสริมกลุ่มเยาวชนให้มากขึ้น ให้ความรู้เรื่องประเพณีการลากพระทางน้ำ การประกอบเรือพระ พระลากวัดพัทธสีมา ควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีการลากพระทางน้ำ เพื่อกระตุ้นเตือนคนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของประเพณีดั้งเดิม เพิ่มเครือข่ายการจัดงาน และร่วมสมทบงบประมาณ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประกอบเรือพระ การตกแต่งเรือพระตามหลักโบราณและพิธีกรรม จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อ่อนตา ยวนเกิด (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการทำเรือพระบกในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับ การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการทำเรือพระบก พบว่า บทบาทของช่างทำเรือพระในท้องถิ่นกำลังเปลี่ยนไป การประกวดเรือพระบกในงานประเพณีทำให้เริ่มมีวัดที่จ้างช่างขาดความร่วมมือจากชาวบ้านเช่นแต่ก่อน ขาดการถ่ายทอดและการเรียนรู้ภูมิปัญญาเชิงช่างในการทำเรือพระบกระหว่างคนในชุมชน ควรมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเชิงช่างทำเรือพระบก ควบคู่กันไปเพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงรูปแบบและคุณค่าของเรือพระบกและภูมิปัญญาเชิงช่าง เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ยังความภาคภูมิใจให้กับคนในท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาพิมล สีสไหม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมประเพณีชักพระของเทศบาลตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า ประเพณีชักพระทำให้เกิดความรักความสามัคคี เทศบาลจึงได้มีบทบาทในการส่งเสริมประเพณีชักพระด้วยการสนับสนุนงบประมาณ การจัดงานสมโภช การแสดงธรรมเทศนา และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีชักพระไว้ให้ลูกหลาน เทศบาลควรจัดตั้งพิพิธภัณฑ์หรือการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อจัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ การบรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมถึงการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา

3.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนเกี่ยวกับพระลาก เรือพระลาก วัดพัทธสีมา โดยการนำของผู้นำชุมชนที่จะมีบทบาทในการชักนำส่งเสริมให้ประชาชนมีการเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน และกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้รู้สึกเป็นเจ้าของอย่างมีความรักและความสามัคคี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ให้เท่าเทียมกัน โดยการเพิ่มการประชาสัมพันธ์สัมพันธ์ในชุมชนให้ประชาชนเข้าร่วมเตรียมการประเพณีจนถึงประเมินผลการจัดงานเป็นระยะ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมควรมีส่งเสริมให้อนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาให้เป็นไปตามประเพณีดั้งเดิมแต่โบราณตามที่สามารถทำได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา คงขำ และเครือวัลย์ คงขำ (2561) เรื่องแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านการชักแห่เรือพระบกของตำบลเขาใหญ่อำเภอลำปาง จังหวัดกระบี่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาพื้นบ้านการชักแห่เรือพระบกและแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านการชักแห่เรือพระบกของตำบลเขาใหญ่อำเภอลำปางจังหวัดกระบี่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ให้ชัดเจนต่อเนื่อง มีการให้ความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนมีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงาน ประกาศเกียรติคุณผู้ที่มีผลงาน การอนุรักษ์รวมกลุ่มพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

3.4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมิน ภายหลังการจัดงานประเพณีมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำชุมชน คณะกรรมการวัด หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสรุปงานและปรับปรุงกิจกรรมประเพณีลากพระทางน้ำให้มีความเหมาะสม การเสวนาและแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลการจัดกิจกรรมประเพณีลาก

พระทวงน้ำ และควรสร้างความร่วมมือให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาติดตามและประเมินผลกิจกรรมประเพณีลากพระทวงน้ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัตรา คงขำ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอด ประเพณีการลากพระบก ของอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมผสานผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี การลากพระบก ควรสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของประเพณี ให้ความรู้ผ่านระบบและ นอกระบบโรงเรียน จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร ปรับปรุงประเพณีให้เหมาะสมกับยุคสมัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และส่งเสริมให้เปิดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง

จากแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านข้างต้น กลุ่มวัยรุ่นในชุมชน นักเรียน นักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมที่ในประเพณีลากพระทวงน้ำให้มากขึ้น ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบสาน ประเพณี เข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีลากพระทวงน้ำของชุมชนอย่างลึกซึ้ง มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบนอกชั้น เรียนตามหลักการพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการมีส่วนร่วมมีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและความรู้สึกนึกคิด ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม เป็นแรง กระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็น ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไป เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือ และร่วมรับผิดชอบ (Davis & Newstrom, 1989, p.58) นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานให้ประเพณีลากพระทวงน้ำมีความยั่งยืน สามารถนำประเพณีสู่การท่องเที่ยวอย่าง เข้มแข็งโดยผ่านพลังเครือข่ายทางสังคมของพื้นที่วัฒนธรรม เพราะความตระหนักรู้คุณค่าหรือความเป็นอยู่ของประเพณีให้ เกิดขึ้นภายในจิตใจและออกมาเป็นจิตสำนึกของชุมชน ต้องเกิดจากความรักความผูกพันในชาติกำเนิดและความภาคภูมิใจใน ประเพณีของท้องถิ่น เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นโดยชุมชนและเพื่อชุมชน จึงเป็นหน้าที่ที่ต้องคนต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ สืบสาน ดูแลไม่ให้สูญหายไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม และร่วมกำหนดนโยบาย กิจกรรม การติดตามผลประเมินผล ประเพณีร่วมกัน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชน เมื่อได้ทราบสถานการณ์บริบทของระดับการมีส่วนร่วมจะได้สร้างจิตสำนึก ที่ดีต่อตนเองและชุมชนในการร่วมอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทวงน้ำ สามารถไปส่งเสริม กระตุ้นให้ประชาชนใน ชุมชนสนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีลากพระทวงน้ำ เพื่อรับรู้คุณค่าประเพณี อันจะ นำไปสู่การกระตุ้นให้ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะวัยรุ่น ให้รู้สึกรัก ใกล้ชิด ห่วงแหน ผูกพัน จะส่งผลให้มีการอนุรักษ์และ สืบสานประเพณีให้คงอยู่ตลอดไป
2. องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดเป็นนโยบายด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นรูปธรรม ควรให้การส่งเสริม สนับสนุน และจัดสรร งบประมาณที่นำมาร่วมกับวัดในการจัดประเพณีลากพระทวงน้ำ รวมทั้งให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการ
3. องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และสถานศึกษาใกล้เคียงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม จัดสรร งบประมาณและร่วมจัดงาน ร่วมกับชุมชนเป็นผู้ดำเนินการทุกขั้นตอนให้ได้เข้ามามีส่วนร่วม และควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ นำประเพณีลากพระทวงน้ำไปสู่วิถีปฏิบัติกิจกรรม 12 เดือนของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวประเพณีท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม
4. ควรสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทวง น้ำ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชน เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา วัด สำนักงานการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

5. กระทรวงศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้สอนในสถานศึกษา ให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่เกิดความรัก มีจิตสำนึกหวงแหนในประเพณีประจำท้องถิ่น และมีความภาคภูมิใจต่อตนเองและชุมชน

6. วัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับชุมชนและกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกันดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ประเพณีลากพระทางน้ำให้เป็นที่รู้จัก และนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระ ในพื้นที่ตำบลท่าดี อำเภอаланสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การอนุรักษ์และสืบสานดนตรีดีโปน การอนุรักษ์และสืบสานการประกอบเรือพระ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีการลากพระทางน้ำของวัดพุทธเสมา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่สนับสนุนเวลาและเอกสารการลงพื้นที่งานวิจัยจนสำเร็จ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณท่านเจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดพุทธเสมา ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป นายอำเภอаланสกา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าดีและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน รวมถึงหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ที่อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ร่วมเวทีสนทนากลุ่ม และสามารถร่วมกิจกรรมประเพณีลากพระได้ทุกกิจกรรมและเอื้ออำนวยความสะดวกทุกประการ

รายการอ้างอิง

- จันทร์หาทองสมศรี. (2541). *หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาท้องถิ่นของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พระดบัสวิน แสนสุริวงศ์ และธีรชัย บุญมาธรรม. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*, 6(2), 13-23.
- พระไชยยา พิณบรรเลง. (2552). *การอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่เรือบั้งจังหวัดเพชรบุรี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภาพิมล สี่ไหม. (2553). *การส่งเสริมประเพณีชักพระของเทศบาลตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2558). *ลากพระ 2558*. นครศรีธรรมราช: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วิเชียร ณ นคร และคณะ. (2521). *นครศรีธรรมราชศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. (2551). *สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมรักษ์ รอดเจริญ และคณะ. (2566). *การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีโบราณในสังคมพหุวัฒนธรรมเมืองคอนสู่การปลูกจิตสำนึกและสร้างเศรษฐกิจฐานรากผ่านตลาดวัฒนธรรมหน้าเขามหาชัย*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- สุพัตรา คงขำ. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีลากพระบกของอำเภอพิบูล จังหวัด นครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 14(1), 121-131.
- สุพัตรา คงขำ และเครือวัลย์ คงขำ. (2561). แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านการชักแห่เรือพระบกของตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 10(2), 277-288.
- อ่อนตา ยวนเกิด. (2557). *พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการทำเรือพระบกในอำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อัศวศิริ ลาปี่ และฐากร สิทธิโชค. (2566). ปฏิบัติการทางวัฒนธรรมบนฐานการเสริมพลังชุมชนพื้นที่อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี: ความท้าทายของการประกอบเครือข่ายอนุรักษ์ประเพณีลงเล ในบริบทร่วมสมัย. *วารสารวิจัยวัฒนธรรม*, 1(1), 61-91.
- Cronbach, L. (1970). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper and Row.
- Cohen, J. and Uphoff, N. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*. Ithaka: Cornell University.
- Davis, K, & Newstrom, J.W. (1989). *Organizational Behavior*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

บทปริทัศน์หนังสือ
กวีนิพนธ์ “ริมฝั่งฝัน”
มากด้วยรัก เอื้ออาทร ความผูกพัน สร้างความหวัง สร้างความฝัน เพิ่มแรงบันดาลใจ
อิมธิรา โรจน์กิตติการ¹

“โลกในดวงตา” เป็นแนวคิดที่เน้นการมองโลกผ่านประสบการณ์และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะการมองผ่านความรักที่มีต่อกันในครอบครัว เช่น ความรักของแม่ที่มีต่อลูก โดยผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรัก ความเอื้ออาทรที่แม่มีต่อลูกน้อยได้อย่างอบอุ่นผ่าน ตัวอย่างบทกวี “สองมือสือรัก” (หน้า 26) ความว่า

สองมือสือสร้างทางแห่งรัก	พุ่มฟ้าเลี้ยงดูอยู่ไม่หาย
ถนอมดูแลใช้แค่กายทอสายสัมพันธ์อย่างมั่นคง	
สองมือเคยป้อนข้าวพาก้าวย่าง	ประคองเราไม่ห่างพลาแสงเสริมส่ง
จับมือเขียน ก.ไก่ ให้บรรจง	ยังยืนยงงดงามในความรัก
สองมือที่โอบอุ้มคุ้มครองลูก	ด้วยพันผูกห่วงใยได้ประจักษ์
สองมือจึงยิ่งใหญ่ด้วยใจรักดี	และแน่นหนักปกป้องคุ้มครองเรา

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ไม่ลืมมือน้อยบนหว่างหา	ไม่ลืมแววตาของวันเก่า
ไม่ลืมเสียงนุ่มเคยกล่อมเกล้า	ไม่ลืมรอยเท้าที่ก้าวเดิน
สองมือสื่อรักสลักจิต	สร้างชีวิตทอสายใยไม่ขาดเซ็น
สร้างไอรุ่นจุนเจือรักเหลือเกิน	แม่เผชิญเรื่องราวใดไม่หวั่นเกรง
ด้วยสองมือสื่อสร้างอย่างฟ้าวาด	จิตรกรเปรี๊ยะปราดและกล้าแก่ง
คือสองมือธรรมดาพาบรรเลง	กลั่นบทเพลงแห่งชีวาмаก้านัล

บทกวี “สองมือสื่อรัก” ได้สะท้อนให้เห็นความรักที่อบอุ่นจากสองมือแม่ ซึ่งไม่เพียงแต่สื่อถึงการเลี้ยงดูทางกายภาพ แต่ยังเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและมั่นคง การอุทิศตนของแม่ทำให้ลูกได้รับความอบอุ่นและความรักอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยการบรรยายว่ามือของแม่เคยป้อนข้าวและประคองลูกไว้ไม่ห่าง แสดงถึงความเอื้ออาทรที่แฝงอยู่ในทุกการกระทำ อีกทั้งแม่ยังเห็นผู้สร้างชีวิตให้กับลูก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือในการเรียนรู้และการเติบโต โดยการจับมือสอนเขียนอักษร “ก.ไก่” เป็นการส่งเสริมให้ลูกมีการศึกษาที่ดี และเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับชีวิตของลูก การให้การสนับสนุนและการคอยดูแลของแม่ทำให้ลูกสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจ และความผูกพันนี้จะนำไปสู่ความทรงจำและความผูกพันที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ถือได้ว่าผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกที่เต็มไปด้วยความรักและการผูกพันที่ไม่อาจลืมเลือน การสร้างชีวิตทั้งดงามและการให้ความอบอุ่นนั้นล้วนเกิดจากความรักที่มั่นคง

ความยิ่งใหญ่ของความรักที่แม่มีต่อลูก ด้วยการใช้ “สองมือ” จึงเป็นสัญลักษณ์ของความเอื้ออาทรและการปกป้องอย่างมั่นคง และสร้างชีวิตให้ลูกได้เติบโตในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและปลอดภัย แม้ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ มาเยือน ความรักของแม่จะยังคงอยู่เหนือสิ่งใดเสมอ นับเป็นการสร้างบทกวีแห่งชีวิตที่สวยงามและอบอุ่นอย่างแท้จริง

“ศรัทธาในดวงใจ” ผู้เขียนประพันธ์บทกวีที่ทำให้ผู้อ่านมีพลังกาย พลังใจในการสู้ชีวิต ดังบทกวี “ท้อแต่ไม่ถอย” (หน้า 106) ที่สะท้อนถึงการเผชิญหน้ากับความท้าทายและการไม่ยอมแพ้ในชีวิต โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่รู้สึกท้อถอยหรือเหนื่อยล้า อีกทั้งผู้เขียนได้สื่อสารข้อความที่มีพลังและเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่าน ให้มีความเชื่อมั่นว่าความฝันและความหวังยังคงสามารถสร้างสรรคได้เสมอ

ตัวอย่างบทกวี “ตราบนโลกยังหมุนอยู่” (หน้า 147) ผู้เขียนได้ส่งพลังและกำลังใจในการสู้ชีวิตผ่านตัวหนังสือ โดยได้ถ่ายทอดพลังและกำลังใจในการดำรงชีวิตผ่านประสบการณ์ของความเหนื่อยล้าแต่มีความรักที่คอยเป็นแรงสนับสนุนในยามยากลำบาก ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีคนรักและความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งช่วยให้เรามีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ความเป็น

เหนื่อยและล้ากายใจแต่ไหวอยู่	เพียงเพราะรู้ว่ามิใครให้หว่างหา
ใครคนหนึ่งรักผ่องแผ้วดุจแก้วตา	ใครบางคนล้นค่ากว่าดวงใจ
มีพลังเพราะรักหนุนให้อุ่นจิต	ห่มพลังลิขิตชีวิตใหม่
เรียกพลังมุ่งมั่นฝ่าฟันไป	พลังใดจะแกร่งเท่าใจเราเอง
ความเหนื่อยล้าความท้อพอนไหว	ความสดใสควรริบสร้างอย่างกล้าแก่ง
รักจะสร้างใจใสใจครั้นเครง	รักจะแบ่งบานในใจทุกคน
ลุกขึ้นมาจากปลักเศร้าเงาอดีต	ลุกขึ้นขีดเขียนแรงใจให้เกิดผล
ลุกขึ้นสร้างแสงสว่างกลางใจตน	ลุกขึ้นดลสิ่งดีดีเกิดที่รัก

บทกวี “เหนื่อยกายแต่ใจยังไหวอยู่” ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งความรักที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เรายืนหยัดต่อสู้กับความยากลำบากในชีวิต โดยการมองโลกในแง่ดีและการลุกขึ้นสู้กับอุปสรรคจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จในชีวิตอย่างมีความหมาย ความรักที่มั่นคงและกำลังใจจากคนรอบข้างคือสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำให้เราไม่หุ่ยถ่วงและสร้างสรรค์ชีวิตที่เต็มไปด้วยความหวังและความสุข

“ก้าวไปสู่ฝั่งฝัน” ผู้เขียนสะท้อนความหมายลึกซึ้งเกี่ยวกับการเดินทางชีวิตที่เต็มไปด้วยความฝันและความพยายามเพื่อไปให้ถึงฝั่งฝัน และสื่อให้เห็นถึงมุมมองและอารมณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง

บทกวี “ครึ่งทางระหว่างฝัน” (หน้า 186) บทนี้บรรยายถึงการเดินทางชีวิตที่อยู่ระหว่างทางสายกลาง แสดงถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเดินทางที่ต้องเผชิญทั้งความทุกข์และความสุข พร้อมทั้งคำถามถึงความพร้อมและการเลือกเส้นทางชีวิต การใช้สัญลักษณ์ของการเดินทางทำให้เห็นภาพของการเติบโตผ่านประสบการณ์ที่ได้พบปะ ถึงแม้จะพบเจออุปสรรคแต่การรักษาศรัทธาและความมุ่งมั่นคือกุญแจสำคัญในการเดินต่อไป

บทกวี “แลกด้วยวิริยะ” (หน้า 196) ในบทนี้สื่อถึงการแลกเปลี่ยนระหว่างความพยายามและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การใช้คำว่า “วิริยะ” สื่อถึงความเพียรพยายามที่มีความหมายลึกซึ้งเกี่ยวกับการสร้างความสำเร็จผ่านการย้าเตือนว่าทุกความฝันต้องแลกด้วยความพยายามและความอดทน แม้ว่าจะมีอุปสรรคหรือความเจ็บปวดระหว่างทางก็สามารถต่อสู้ด้วยความ “วิริยะ” ได้เสมอ

บทกวี “เก็บรักและฝันส่วนใหม่” (หน้า 201) บทนี้พูดถึงการเก็บเกี่ยวความรักและความหวังในชีวิต เพื่อนำไปสู่วันใหม่ที่ดีขึ้น การบันทึกความทรงจำและความรู้สึกที่มีค่าเป็นการสะสมพลังสำหรับอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรักและมิตรภาพสามารถเป็นพลังสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและความหวัง

บทกวี “เข้มทิศความฝัน” (หน้า 234) ในบทนี้ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงเข้มทิศในชีวิตที่นำทางไปสู่ความสุขและความสำเร็จ โดยการสร้างภาพลักษณ์ของการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย การรับรู้ถึงคุณค่าในสิ่งที่มีอยู่ การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ทำให้ชีวิตเต็มไปด้วยความสุขที่แท้จริงและความพอใจในสิ่งที่พึงกระทำ

อริยญา แสนสระ ได้เรียบร้อยบทกวีนิพนธ์ที่ทำให้ผู้อ่านได้รับพลังความรัก พลังแห่งความมุ่งมั่นและศรัทธาในการดำเนินชีวิต การเดินทางสู่ฝั่งฝันนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ด้วยการรักษาไว้ซึ่งความหวังและความรักที่อริยญาได้สะท้อนออกมาผ่านตัวอักษรนั้น สามารถทำให้เกิดพลังข้ามผ่านอุปสรรคและเดินต่อไปในเส้นทางที่ตั้งใจไว้ได้ อีกทั้ง อริยญา แสนสระยังได้ใช้การเดินทางของชีวิตเป็นสัญลักษณ์แห่งการสร้างสรรค์ผลงานกวีนิพนธ์เปี่ยมล้นไปด้วยความฝันที่นำทางไปสู่ความสำเร็จและความสุขในอนาคต

การเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรีเป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการ พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเสนอบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร มีรายละเอียด หลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับ ดังนี้

1. ประเภทบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ บทความวิชาการและบทความงานวิจัย
2. บทความที่เสนอขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี
3. ความยาวของบทความ 10 – 15 หน้า กระดาษ A4 และกำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยท์
4. การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4และกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่า (Single Space) พร้อมระบุเลขหน้า ตั้งระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้วล่าง 1 นิ้วซ้าย 1 นิ้วและขวา 1 นิ้ว
5. องค์ประกอบของบทความ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำหลัก (ภาษาละไม่เกิน 5 คำ) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน (ชื่อ – สกุล, วุฒิกการศึกษาสูงสุด โดยให้ใส่ต่อจากชื่อผู้เขียน, ตำแหน่งทางวิชาการ- สังกัด โดยให้ใส่ที่เชิงอรรถ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและส่วนของเนื้อหา
6. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
7. ส่วนเนื้อหา ขนาด 14 พอยท์
 - 7.1 บทความวิชาการ
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ
 - บทนำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - เนื้อหา (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - บทสรุป (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - รายการอ้างอิง* (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - 7.2 บทความงานวิจัย ขนาด 14 พอยท์
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - บทนำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - การทบทวนวรรณกรรม (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - วิธีการวิจัย (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - ผลการวิจัย (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - รายการอ้างอิง* (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
8. การอ้างอิง รายการอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบ APA 6th
 - 8.1 การอ้างอิงในเนื้อหา
 - การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

* รายการอ้างอิง เป็นการบอกรายการแหล่งอ้างอิงที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของงานเขียน

นิศากร สิงห์เสนี (2550, หน้า 15)

Hanna (2015, pp. 25-26)

- การอ้างอิงในเนื้อหาทำข้อความ

ตัวอย่าง

(นิศากร สิงห์เสนี, 2550, หน้า 15)

(Hanna, 2015, pp. 25-26)

8.2 รายการอ้างอิง

ตัวอย่าง

หนังสือ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *ธุรกิจนำเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนดีไซน์.

Page, Stephen J. (2015). *Tourism management* (5th ed.). New York: Routledge Taylor & Francis Group.

บทความในเอกสารรายงานการประชุมและสัมมนา

เชษฐธิดา กุศลลาไสยานนท์, วิภาวรรณ จันทร์ประชู, นิจุรา ภูทวี และหรรษา พลอยประเสริฐ. (2557).การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการจัดการของตลาดน้ำดอนหวายจังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “งานศิลปวัฒนธรรมกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย”* (น. 75-80). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Abdelrahman, Omer Hassan. (2009). The state of ICT implementation and training at theUniversity of Khartoum Library System (UKLIS). In *International conference on academic libraries (ICAL-2009)-vision and role of the future academic libraries* (pp. 77-82). Delhi: University of Delhi.

บทความในวารสาร

จิตรรัตน์ ตันนิรัตน์. (2557). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี. *วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 10(2), 91-103.

Liao, Hui-Chuan. (2016). Using automated writing evaluation to reduce grammar errors in writing. *ELT Journal*, 70(3), 308-319.

วิทยานิพนธ์

วรท พิณแพทย. (2553). *แนวทางการพัฒนาการบริการระหว่างการบินในชั้นธุรกิจ สำหรับผู้โดยสารกลุ่มนักธุรกิจชาวไทย กรณีศึกษา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา.

NiphawanSamartkit. (2008). *Caregiver role strain and rewards of care giving : a study of caring for traumatic brain injured patients in eastern Thailand* (Doctoral Dissertation).Mahidol University, Bangkok.

เว็บเพจมีผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2552).*แผนพัฒนาบุคลากรและกรอบอัตรากำลัง ปี พ.ศ.2553-2557*. สืบค้น 21 ตุลาคม 2559, จาก http://arc.dru.ac.th/th/dirPersonPlan_show.php?pdf=2553-2557.pdf&year=2553%20%BE.%C8.%202557

Mathew, K. Susan, and Baby, M. D. (2012). *Developing Technology Skills for Academic Librarians: A Study Based on the Universities in Kerala, India*. Retrieved October 21, 2016, from <http://unllib.unl.edu/LPP/mathew-baby.htm>

การพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

กรุณาส่งแบบเสนอผลงานวิชาการมาทางระบบ THAIJO หากมีข้อสงสัยติดต่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรรณมาศ ลิขสิทธิ์กุล, คุณวรรณยา เกลยปราชญ์ เบอร์โทรศัพท์ 02 549 4965

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล)

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

- ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์
☐ ดร. ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ

- ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์มทร.ธัญบุรี

.....ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

(.....)

วันที่

แบบรับรองบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/คุณิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ ดร.

ชื่อ - สกุล

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/คุณิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ของนิสิต ชื่อ -สกุล

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่
ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น.....ลายมือชื่อ
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่